

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ İŞLETME ARAŞTIRMALARI DERGİSİ (PIAR)

Pamukkale University Journal of Business Research

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/piar>

Konuk Editörün Teşekkür Mektubu

Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu, Ağustos 2021 tarihinde emekli olduğunda, fakülteden bazı meslektaşlarımızla, özellikle de İşletme Bölümü Öğretim Üyelerinin önemli bir kısmıyla, adını çok da koyamadığımız bir hüznün ve yalnızlık hissettik. 1995 yılından beri Bölüm Başkanlığımızı yapan, yönetimine, adaletine, koruyuculuğuna, hukuka bağlılığına itimat ettiğimiz ak saçlı bilim ve fikir insanı Hocamız Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu'na güle güle derken, çoğumuz bir yöneticiden ziyade bir lideri yolcu ettiğimiz farkındaydık. Hepimizi, Hocamızı nasıl yolcu edebiliriz, onun için ne yapabiliriz telaşı aldı. Feyzullah Hocamızın törenleri sevmemesi bir yana, yaşanan Pandeminin tesirinin hâlâ devam ediyor olması kalabalıkların bir araya gelmesine engel oluyordu. Hocamız, emekli oldu, Muğla'ya yerleşti. Fakültemiz Dekanı Prof. Dr. M. Ensar Yeşilyurt'un fakültemiz adına Hocamız için düzenlediği ağaç dikme töreninin haricinde, İşletme Bölümü olarak dile getirmek istediğimiz teşekkürlerimizi Hocamıza iletebileceğimiz bir vasıtayı uzun süre bulamadık.

Pamukkale İşletme Araştırmaları Dergisi, 2014 yılında Pamukkale İşletme ve Bilişim Yönetimi Dergisi adıyla Bölüm Başkanımız Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu'nun sahipliğinde yayın hayatına başlamıştır. Bu sebeple o dönemin editörlerinden olan ve Hocamızın da öğrenciliğini yapan Prof. Dr. Selçuk Burak Haşiloğlu'nun, dergimizin bir sayısının Hocamız ve Bölüm Başkanımız Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu'na Armağan edilmek üzere hazırlanmasına yönelik önerisi, kıymetli görülmüştür. Bu fikir, yapılan Fakülte Kurulu toplantısında Prof. Dr. Sabahat Bayrak Kök, Prof. Dr. Ensar Yeşilyurt ve derginin hâlihazırdaki editörü Prof. Dr. Celaleddin Serinkan tarafından büyük bir heyecan ve ilgiyle tekrar dile getirilmiş ve karara bağlanmıştır. Bu sebeple ilk teşekkürüm, Hocamıza hazırladığımız armağan sayısının fikir öncüleri Prof. Dr. Selçuk Burak Haşiloğlu, Prof. Dr. Sabahat Bayrak Kök, Prof. Dr. Ensar Yeşilyurt ve Prof. Dr. Celaleddin Serinkan içindir.

Derginin hazırlanmasında en çok emek Editöre, Bölüm Editörlerine ve İngilizce Dil Editörüne aittir. Ancak, pek çok eserin arkasında gizli kahramanlar bulunur. Feyzullah Eroğlu Hocamızın öz geçmişini hazırlarken, özellikle eserlerinin bir araya getirilmesi, Hocamızın da kızı olan Dr. Öğretim Üyesi Şeyma Gün Eroğlu'nun katkısıyla olmuştur. Derginin sayfa düzeninin yapılmasında emek harcayan Dr. Arş. Gör. Habib Küçükşahin ve Arş. Gör. Göksal Selahatdin Kelten'dir. Derginin Bölüm Editörlerine, İngilizce Dil Editörüne, öz geçmişte yer alan eserlerin bir araya getirilmesini sağlayan Dr. Öğretim Üyesi Şeyma Gün Eroğlu'na, yazıların ve makalelerin yayıma hazır hale getirilmesi işini gerçekleştiren Arş. Gör. Göksal Selahatdin Kelten'e ve derginin hazırlanma sürecindeki emeğine binaen Editör Prof. Dr. Celaleddin Serinkan'a yürekten teşekkür ederim.

Hocamız ve Bölüm Başkanımız Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu için hazırladığımız dergimizin armağan sayısı iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda, Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu'nun arkadaşlığına, dostluğuna, bilim ve fikir dünyasına, hocalığına dair dostlarının ve öğrencilerinin yazıya döktükleri anılar yer almaktadır. Eminim ki, dikkatli okuyucular, her biri farklı kişiler tarafından yazılan anıların Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu'nun dimdik duruşunun ve karakterinin

merkezinde şekillendiğini görecektir. Hocamızla ilgili anılarımızın merkezinin bu kadar aydınlık ve apaçık olması anılarımızı yazıya dökmemizi kolaylaştırmıştır. Ancak, Hocamızın bilim ve fikir dünyasının zenginliği, dostluk ve Hocalıktaki cömertliği, yaşamımızda öyle büyük bir hazine oluşturmuştu ki, ben de dâhil çoğumuz anılarımıza nereden başlayacağımız ve hangi cümlelerimizin bu hazineyi anlatmak için yeterli olacağı konusundaki tedirginliğimizi dile getirmekten kendimizi alıkoyamadık. Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu'na armağan edilmek üzere yola çıkarak hazırlanan dergimizin heybesine, anılarının bir kısmını yazıya dönüştürüp, gelecek nesillere örnek bir fikir ve bilim insanı, bir Hoca ve bir dost modelini taşımak üzere katkı veren tüm Hocalarımıza, meslektaşlarımıza ve dostlarımıza kendim ve bölümümüz adına teşekkür ederim.

Armağan sayımızın ikinci kısmında hakem değerlendirmeleri neticesinde yayımlanan bilimsel makaleler yer almaktadır. Bu kısımda konuk editör olarak birkaç telefon görüşmesi, bir-iki e-posta yazışması ve bazı çalışmalara ufak tefek göz atmam haricinde çok da katkımın olduğunu söyleyemem. Yaptığımız görev paylaşımında, sorumlüğüm daha ziyade birinci kısmın (hatıralar kısmının) duyurulması ve düzenlenmesine dairdi. Bununla beraber, pek çok yazarın Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu'na armağan edilmek üzere çıkarılan bu sayıya özel olarak çalışmalarını yaptıklarına ve dergimize makale olarak gönderdiklerine ya da daha önceden zaten dergimize gönderdikleri çalışmaların özellikle armağan sayısında yayınlanmasını istediklerine toplantılarımızda, telefon ve e-posta görüşmelerimizde şahitlik ettim. Elbette ki, bu hassasiyeti gösteren ve makaleleriyle dergimize katkı veren yazarlarımızın önemli bir kısmı Hocamızın dostu ve öğrencileridir. Her bir yazara ve makalelerin değerlendirme sürecinde görev alan hakemlere armağan sayımıza verdikleri katkıdan dolayı teşekkür ederim.

Elbette ki en büyük teşekkürüm her birimizin yaşamına değer katan, barış ve huzur içinde çalışmamızı sağlayan, ahlâkıyla ve mücadele ruhuyla rol model olan, görevindeki titizliğiyle mevcut sorumluluklarının gerektirdiğinin çok daha ötesinde çaba harcayarak Hocalık ve yöneticilik yapan Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu'nadır.

Hocam,

Öğrenciniz ve meslektaşınız olmak büyük bir şereftir. Size, bütün emekleriniz için teşekkür ederim.

Saygılarımla,

Prof. Dr. Ayşe İRMİŞ

Konuk Editör

Prof. Dr. Feyzullah EROĞLU

Kısa Yaşam Tanıtımı

Feyzullah Eroğlu 1955 yılında Osmaniye'nin Hasanbeyli İlçesine bağlı Çolaklı Köyü'nde İbrahim Eroğlu ve Sultan Eroğlu (merhume) çiftinin ikinci çocuğu olarak dünyaya geldi. Babasının Çukobirlik memuriyeti sebebiyle önce Mersin'de daha sonra da yapılan tayinle beraber Kahramanmaraş'ta yaşamaya başladı. İlköğretimini 1966 yılında Kahramanmaraş'ta tamamladı. Ortaöğrenimine babasının Hatay'ın Kırıkhan İlçesine tayini sebebiyle yatılı olarak Kahramanmaraş İmam Hatip Okulunda devam etti. 1973 yılında bu okuldan mezun oldu. Aynı yıl, Osmaniye Atatürk Lisesinin son sınıfına kayıt yaptırarak 1974 yılında Osmaniye Atatürk Lisesinden mezun oldu. 1974-1978 yılları arasında İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden Sosyal Siyaset ve Maliye disiplinlerinde yüksek öğrenimini tamamladı. 1979 yılında aynı

fakültede, İşletme Bilim dalında doktora başladı. İstanbul Üniversitesi'ndeki Lisans ve Doktora eğitimi müddetince, Turan Yazgan, Amiran Kurtkan Bilgiseven, Cemal Şanlı, Toker Dereli, Metin Kutal, Sabahattin Zaim, Mükerrerem Hiç, Erdoğan Alkin, Yüksel Ülken, Erol Eren, Enis Öksüz, Mustafa Erkal gibi alanında isim yapmış Hocalardan ders aldı. Özellikle Amiran Kurtkan Bilgiseven'in bilim ve fikir dünyası, Feyzullah Eroğlu'nun bilim ve fikir dünyasına önemli ölçüde katkı vermiştir.

Feyzullah Eroğlu, 1980 yılında Atatürk Üniversitesi İşletme Fakültesi'nde Sevk ve İdare Asistanı olarak göreve başlamıştır. 1982 yılında ise uzun süredir tüm kalbiyle sevdiği Nurhayat Eroğlu ile hayatlarını birleştirmişlerdir. Eroğlu çifti evlilikleri boyunca birbirlerine eş oldukları kadar iyi dost olmayı da başarmışlardır. Yıllar sonra, Feyzullah Eroğlu, eşi öğretmen Nurhayat Hanımla olan dostluğunun güzelliğini, "Nurhayat benim aklımın ve kalbimin güç kaynağıdır" diyerek anlatmıştır. Eroğlu çiftinin 1983 yılında kızları Şeyma Gün Eroğlu dünyaya gelmiştir. Feyzullah Eroğlu 1984 yılında, Prof. Dr. Erol Eren Danışmanlığında hazırladığı 'Motivasyon Teorisindeki Son Gelişmeler ve Erzurum'da Faaliyette Bulunan Dört Bankada Teşvik Araçlarının Değerlendirilmesi' başlıklı tez çalışmasıyla doktorasını tamamlayarak Dr. unvanını almıştır. Bundan beş yıl sonra, 1989 yılında Eroğlu çiftinin oğulları İbrahim Türkhan Eroğlu dünyaya gelmiştir.

Feyzullah Eroğlu 1989 yılında, tam da oğlu İbrahim Türkhan'ın doğduğu hafta, Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalı'nda Doçent unvanını almış ve aynı yıl Doçentlik kadrosuna atanmıştır. 1995 yılında Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümüne Profesör olarak, akabinde de İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine Dekan olarak atanmıştır. 1995-1998 yılları arasında Dekanlık görevini yapan Feyzullah Eroğlu, 1998 yılından sonra İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde Yönetim Kurulu Üyeliğine ve İşletme Bölüm Başkanlığına devam etmiştir. Öğretim Üyesi olduğu süreçte lisans öğrencilerinin yanı sıra 35 Yüksek Lisans öğrencisi, 10 Doktora öğrencisi yetiştirmiştir. Feyzullah Eroğlu, yazarı olduğu üç kitap ve editörlüğünü yaptığı bir kitap haricinde 5 kitap bölümü, 65 bilimsel makale, 26 bildiri metni ve verdiği çok sayıdaki konferansla Türk bilim ve fikir dünyasına katkı vermiştir. 16. Baskısı yayınlanan Davranış Bilimleri kitabı hâlihazırda pek çok üniversitede Lisans ve Lisansüstü düzeyde ders kitabı olarak da okutulmaktadır.

Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu, Ağustos 2021 yılında emekli olduktan sonra Muğla'ya yerleşmiştir. Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden emekli olan Eroğlu, kendisine danışan öğrencilerinin Hocalığını büyük bir fedakârlıkla hâlâ yerine getirmekte, ayrıca millidusunce.com sitesinde yayınlanan yazılarıyla fikir dünyasına katkı vermeye devam etmektedir.

Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu'na ait eserlere aşağıda yer verilmiştir.

Kitaplar

- 1) Eroğlu F. (1998). Küreselleşme Sürecinde Yönetim Krizi ve Çözüm Yolları, Berikan Yayınları, Ankara.
- 2) Eroğlu F. (2018). Türk Yönetim Tarihi ve Düşüncesi, Beta, İstanbul.

- 3) Eroğlu F. (2021). Davranış Bilimleri, 16. Baskı, Beta, İstanbul.
- 4) Eroğlu F. (Edit.), (2021). Yönetim Düşüncesi ve Popüler Kültür Altında Örgütsel Davranışlar, Beta, İstanbul

Kitap Bölümleri

- 1) Eroğlu, F. (2021). "Türk Yönetim Düşüncesinin Kök Paradigmaları ve Yönetim Anlayışında Ortadoğulaşma Süreci", Yönetim Düşüncesi ve Popüler Kültür Altında Örgütsel Davranışlar, Editör: Feyzullah Eroğlu, Beta, İstanbul, ss. 1-37.
- 2) Eroğlu, F. (2021). "Kültür ve Yönetim İlişkileri Bağlamında Batı Yönetim Düşüncesinin Kültür Temelleri", Editör: Feyzullah Eroğlu, Yönetim Düşüncesi ve Popüler Kültür Altında Örgütsel Davranışlar, Beta, İstanbul, ss. 37-79.
- 3) Eroğlu, Feyzullah, (2005), "'Türkiyelilik' Önerisi, Türk Milleti ve Tarihi", Çok Kültürlülük ve Türkiyelilik, Editör: M. Çağatay Özdemir, Tek Ağaç Yayınları, Ankara, ss. 149-156.
- 4) Eroğlu, Feyzullah (2005), "Kimlik Arayışları ve Türk Kimliği", Milli Kimlik ve Türkiye'nin Geleceği Üzerine, Yayına hazırlayan: Mustafa Kahramanyol, Ankara Ticaret Odası Yayınları, ss. 119-132.
- 5) Eroğlu, Feyzullah (2000), "Küreselleşmenin Ekonomik Boyutu ve Anadolu Kent Ekonomileri Gerçeği", Doç. Dr. Mahmut Pehlivan Armağanı, Sakarya Üniversitesi Rektörlüğü, Sakarya, ss. 66-72.

Makaleler

- 1) Eroğlu, F. (2023). Türk Mülkiyet Sistemi ve Özelleştirme, Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi, Cilt:73, Mayıs 2023, ss. 30-35
- 2) Eroğlu, F. (2021). "Değişimler Karşısında Yönetici Yetersizliği ve Yönetim Paradoksu", Pamukkale Üniversitesi İşletme Araştırmaları Dergisi (PIAR), 8(2), 690-696.
- 3) Eroğlu, F. (2016). "Göktürklerde Yönetim Düşüncesi", Yeni Fikir Dergisi, 8(16), 16-28.
- 4) Eroğlu, F. ve İrdem, Ş. (2016). "Örgütlerde Öfke Olgusu ve Öfke Yönetimi", Yeni Fikir Dergisi, 8(17), 22-41.
- 5) Eroğlu, F. ve İrdem, Ş. (2016). "Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı ve Yönetim Kademelerindeki Yansımaları", Pamukkale İşletme ve Bilişim Yönetimi Dergisi, 3(2), 11-35.
- 6) Eroğlu, F. (2015). "Kur'andaki İslamiyetin Yönetim Düşüncesi", Yeni Fikir Dergisi, 7(14), 7-29.
- 7) Eroğlu, F. (2015). "Arap Yönetim Tarzı ve Türk Yönetim Tarzı Üzerindeki Etkisi", Yeni Fikir Dergisi, 7(15), 7-33.
- 8) Eroğlu, F. (2014). "Türkiye'de Yönetici Yetersizliği ve Yenilmiş Psikolojisi", Yeni Fikir Dergisi, 6(13), 8-17.
- 9) Eroğlu, F. (2013). "Kitlelerin Türk Kimliği Üzerindeki Aymazlığı ve Batıcı Darbeler", Türk Yurdu, Nisan, Cilt:33, Sayı 308.
- 10) Eroğlu, F. (2013). "Türk Milliyetçiliği Soruşturması", Türk Yurdu, Ocak Cilt:33, Sayı: 305,

- 11) Eroğlu, F. (2012). "Türk Modernleşmesindeki Temel Çelişkiler ve Türk Milliyetçiliği", Türk Yurdu, Sayı:295
- 12) Eroğlu, F. (2011). "Çağdaş Yönetimin İki Yüzü ve Yönetici İkiyüzlülüğü" Türk Yurdu, Aralık, Cilt:31, Sayı 292
- 13) Eroğlu, F. (2011). "Türklerde Hâkimiyet Bilinci", Türkiye Günlüğü, Sayı:107, 26-41.
- 14) Eroğlu, F. (2010). "Küresel Korku Kültürü ve Türkiye'deki İzdüşümü", Türk Yurdu, Cilt: 30, Sayı: 272, Nisan-2010
- 15) Eroğlu, F. (2010). "Çağdaş Sömürgeciliğin İşbirlikçilik Sarmalı", Türk Yurdu, Cilt:30, Sayı: 273, Mayıs-2010.
- 16) Eroğlu, F. (2010). "Çağdaş Liberalizmin İki Yüzü ve Öz'e Dönüş", Türk Yurdu, Cilt: 30, Sayı: 276, Ağustos-2010.
- 17) Eroğlu, F. (2010). "Çağdaş Demokrasinin İki Yüzü", Türk Yurdu Cilt:30, Sayı:280, Aralık-2010.
- 18) Eroğlu, F. (2010). "12 Eylül Dönemecinde Türk Mülkiyet İlişkilerinde Eksen Kayması", Türk Yurdu Dergisi, Cilt 30, Sayı 277, 120-133.
- 19) Eroğlu, F. (2005). "Köklerinden Kopmuş Olmanın Kültürü Olarak Kentte Köylülük Olgusu ve Sivil Ayaklanmalar", Türk Yurdu Dergisi, Cilt 25, Sayı 217, 17-21.
- 20) Eroğlu, F. (2005). "Yönetim Bilimleri Açısından YÖK ve Temel Çelişkileri", Türk Yurdu Dergisi, Cilt 25, Sayı 211, 33-37.
- 21) Eroğlu, F. (2009). "Yönetici Şiddeti: Yönetim Gücünün Kötüye Kullanımı", Türkiye Günlüğü, 96, 166-172.
- 22) Eroğlu, F. (2009). "Türkiye'deki Batıcı Yöneticilerin Türkçe Paranoyası", Türk Yurdu, Cilt:29, Sayı:264, Ağustos-2009.
- 23) Eroğlu, F. (2009). "Kürt Açılımı ile İlgili Tartışmaların Temel Çelişkileri ve Yöntem Sorunu", Türk Yurdu, Cilt:29, Sayı:267, Kasım-2009.
- 24) Eroğlu, F. (2009). "Meşruiyeti Batıda Ararken Kendini Başka Bir Yerde Bulmak" Türk Yurdu, Cilt:29, Sayı:262, Haziran-2009.
- 25) Eroğlu, F. (2009). "Batılıların ve Bizdeki Batıcıların Türklük Takıntısı", Türk Yurdu Cilt:29, Sayı:258, Şubat-2009.
- 26) Eroğlu, F. (2009). "Türk Kimliğini Söndürmeye Yönelik Psikolojik Savaş", Türk Yurdu Dergisi, Cilt 29, Sayı 263, 28-31.
- 27) Eroğlu, F. (2008). "Küresel Kapitalizmin Gölgesinde Millet ve Müslüman Olmak" Türk Yurdu, Cilt:28, Sayı:249.
- 28) Eroğlu, F. (2007). "CHP'nin Kurumsal Siyaset Anlayışı ve 2007 Seçimleri" Türk Yurdu, Cilt:27, Sayı:240, 21-24.
- 29) Eroğlu, F. (2007). "Kendi Kendini Sömürgeleştiren Bir Ortamda Türk Olmak", Türk Yurdu Dergisi, Cilt 27, Sayı 243, 33-36.

- 30) Eroğlu, F. (2006). "Milletleşme Ülküsünde Eksen Kayması Olarak: 12 Eylül 1980", Türk Yurdu, Cilt:26, Sayı:229, ss.26-32.
- 31) Eroğlu, F. (2006). "Batı Medeniyetinin Dünya Kültür Sistemleri Üzerindeki Etkileri ve Sosyal Bütünleşmenin Yeniden İnşası", Türk Yurdu, 26(227), 12-17.
- 32) Eroğlu, F. ve İrmış, A. (2006). "Küreselleşmenin Yol Haritası: Küreselleşen Kültürden Küresel Pazara", Türk Yurdu, Cilt:26, Sayı: 222, ss. 59-64.
- 33) Eroğlu, F. ve Akça, B. (2005). "Kitle Kültürü Etkisi Altında Yönetim ve Organizasyon Araştırmaları", Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, Cilt:3, Sayı:4, ss.18-33.
- 34) Eroğlu F. ve İrmış, A. (2004). "Yönetim Krizlerine Karşı Yönetim Ahlakının Yeniden İnşası", Türkiye Günlüğü, 78, ss.102-109.
- 35) Eroğlu, F. (2004). "Türkiyelilik Önerisi, Türk Milleti ve Tarihi", Türk Yurdu, 24(208), ss.69-72.
- 36) Eroğlu, F. (2004). "Küreselleşme Sürecinde Yönetim Krizi ve Çözüm Yolları", Türk Yurdu, 200, ss.52-56.
- 37) Eroğlu, F. (2003). "Küreselleşmenin Üç Temel Boyutu ve Direnme Stratejileri", Türk Yurdu, 23 (189), ss.35-41.
- 38) Eroğlu, F. (2002). "Kitle Kültürünün Gölgesinde Siyaset: Siyasette Tutarsızlık Olayı ve CHP Örneği", Türk Yurdu Dergisi, Cilt 22, Sayı 184, 18-22.
- 39) Eroğlu, F. (1999). "Küreselleşme Süreci ve Kimlik Krizi", Türk Yurdu, Cilt 19, Sayı: 139-140-141, ss.147-151.
- 40) Eroğlu, F. (1999). "Türk Demokrasi Tecrübesinde Atanmışlar ile Seçilmişlerin İlişkisi ve ANAP'ın Gerileyişi", Türk Yurdu, Mayıs Ayı Ek Sayısı, ss.147-151.
- 41) Eroğlu, F. (1998). "Hukuk Devletinin Özü Yargı Denetimidir", Türk Yurdu, 18(134), ss.59-63.
- 42) Eroğlu, F., ve Yazıcı, K. (1998). "Milli Birliği Oluşturma Açısından Yeni Bir Seçim Sistemi Önerisi", Türk Yurdu, 126, ss.11-19.
- 43) Eroğlu, F. (1997). "Yönetemeyen Bürokrasi ve Yeniden Yapılanma", Türk Yurdu, 17(123), ss.8-11.
- 44) Eroğlu, F. (1997). "Personel Yönetiminden İnsan Kaynakları Yönetimine", MPM Kalkınmada Anahtar, Yıl:9, Sayı:104, ss.19-22.
- 45) Eroğlu, F. (1996). "Fert Devlet İlişkisinin Yeni Bir Boyutu Olarak Sivil Toplum Kavramı ve Sivilleşme İhtiyacı", Türk Yurdu, 109, ss.23-27.
- 46) Eroğlu, F. (1995). "Merkezi Yönetimin Yeniden İnşası ve Türk Bürokrasisinin Reorganizasyonu", Türk Yurdu, Sayı: 91, ss.43-50.
- 47) Eroğlu, F. (1994). "Demokrasi-Kültür Bağlamında Türk Demokrasi Tecrübesinin Bazı Çıkmazları", Türk Yurdu, Cilt:14, Sayı: 86, ss.8-13.

- 48) Eroğlu, F. (1994). "İletişim Sosyolojisi Açısından Türk Kimliği", *Türk Yurdu Dergisi*, Cilt:14, Sayı: 82, ss.9-10.
- 49) Eroğlu, F. (1994). "Almanya'nın Ortadoğu Politikasının Yeni Boyutları", *Türk Yurdu Dergisi*, Cilt:14, Sayı:80, ss. 44-45.
- 50) Eroğlu, F. (1994). "Kuzey Irak'ta Yeni Bir Devlet Kurulabilir mi?", *Türk Yurdu*, 79, ss.8-10
- 51) Eroğlu, F. (1994). "Güneydoğu'da Siyasi Çözüm Arayışlarının İdeolojik Kökenleri", *Türk Yurdu Dergisi*, Cilt:14, Sayı:78, ss. 34-35.
- 52) Eroğlu, F. (1994). "Geleneksel Yönetim Anlayışından Modern Yönetim Anlayışına Geçiş Sürecinde Örgüt Geliştirme", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10/3-4, ss. 241-253.
- 53) Eroğlu, F., ve Bayrak, S. (1994). "Örgüt Faaliyetleri Açısından Zaman Yönetimi", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10/3-4. ss. 255-270.
- 54) Eroğlu, F. (1993). "Bürokrasinin Çıkmazları ve Türk Bürokrasisi", *Türk Yurdu*, 70, ss.32-34.
- 55) Eroğlu, F. (1993). "Özelleştirmenin Zamanlama Problemi", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10/1-2, ss.207-209.
- 56) Eroğlu, F. (1993). "Stratejik Yönetim Açısından Türk Dünyası". *Türk Yurdu Dergisi*, 13(66), 70-72.
- 57) Eroğlu, F. (1992), "Davranış Bilimleri Açısından İletişim ve Örgütlerde Sözsüz İletişimin Önemi", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Dergisi*, Cilt:9, Sayı: 3-4, ss. 29-41.
- 58) Eroğlu, F. (1992). "Televizyon Yayınları ve Üniversite Gençliği", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Dergisi*, Cilt:9, Sayı:1-2, ss. 9-20.
- 59) Eroğlu, F. (1991). "Hızlı Şehirleşmenin Yolu Kitle Toplumuna Çıkar", *Türk Yurdu*, Sayı:48, ss.32-35.
- 60) Eroğlu, F. (1990). "Kitle İletişiminden Kitle Toplumuna", *Türk Yurdu*, 36, ss.20-24.
- 61) Eroğlu, F. (1990). "Sistem Yaklaşımı Açısından Sosyal Çözülme", *Türk Yurdu*, Sayı:34. ss.16-22.
- 62) Eroğlu, F. (1989). "Bir Grup Üniversite Öğrencisinde Sınav Kaygı Araştırması", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Dergisi*, Cilt:7, Sayı:3-4, ss.236-239.
- 63) Eroğlu, F. (1986). "İş Tatmini ile Cinsiyet Arasındaki İlişki", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Dergisi*, Cilt:6, Sayı:3-4, ss.147-156.
- 64) Eroğlu, F. (1983). "Parasal Ödüller ve İşgörenlerin Tatmini" (S.W. Gellerman), *İşletme Dergisi*, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Araştırma Merkezi, 6/1-2.
- 65) Eroğlu, F. (1982). "Türk Kültüründe Motivasyon", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Dergisi*, Cilt:5, Sayı:3-4, ss. 187-221.

Bildiriler

- 1) Eroğlu, Ő. G., Vural, M. ve Eroğlu, F. (2019). "Mizah Tarzları ile Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma", International Conference on Eurasian, 11-13 June, Famagusta-Turkish Republic of Northern Cyprus.
- 2) Eroğlu, F., Eroğlu, Ő. G. ve Keskin, T. (2018). "Yönetim İlişkilerinde Entelektüellerin Rolü ve Sultan Galiyev Modeli", 16. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi, 4-6 Eylül, Çimkent-Kazakistan.
- 3) Eroğlu, F. ve Mert, E. (2017). "Tercih Edilen Müzik Türü İle Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişki Hakkında Bir Araştırma", International Conference on Eurasian, 10-12 July, Istanbul-Turkey.
- 4) Eroğlu, F., Sarıkaya, M. ve Eroğlu, Ő. G. (2016). "Postmodern Kültür Bağlamında Kuşaklararası Girişimcilik Olgusu ve Davranış Tutarsızlığı Üzerine Bir Araştırma", International Conference on Eurasian, 29-31 August, Kaposvar-Hungary.
- 5) Eroğlu, F., Eroğlu, Ő. G., Enli, P. (2015). "Yönetilenler ve Yöneticiler Açısından Örgütsel Özdeşleşme ve Örgütsel Tutarsızlık Hakkında Bir Araştırma", 23. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi, 14-16 Mayıs, Bodrum.
- 6) Eroğlu, F., Çoban, H. ve Koç, M. (2015). "Toplumsal Kalkınma ve Kadın Girişimciliği Üzerine Bir Araştırma", International Conference on Eurasian, 9-11 September, Kazan-Russia.
- 7) Eroğlu, F. ve Eroğlu, Ő. G. (2014). "Kitle Kültürü Ortamında Stratejik Tutarsızlık ve Örgütsel İkiyüzlülük: Kredi ve Yurtlar Kurumuna Bağlı Yurtlarda Bir Araştırma", International Conference on Eurasian, 1-3 July, Skopje-Macedonia.
- 8) Eroğlu, Feyzullah, Koç, Mustafa ve Eroğlu, Şeyma Gün (2013). "Eğitim Yoluyla Girişimcilik Olgusunun Yükseltilmesi ve Bir Araştırma" 02-04 Mayıs 2012 4. Uluslararası Girişimcilik Kongresi Bildiriler Kitabı.
- 9) Eroğlu, Feyzullah ve Koç, Mustafa (2011). "Stratejik Tutarsızlık ve Örgütsel İkiyüzlülük", Uluslararası Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Saraybosna, Bosna Hersek.
- 10) Eroğlu, Feyzullah ve İrmif, Ayşe (2010). "Sivil Toplum ve İyilik Olgusunun Zihniyet Arka Planı", Uluslararası VII. STK'lar Kongresi, 3-5 Aralık, Çanakkale, Türkiye.
- 11) Eroğlu, F. (2007). "Makyavelizm'den Modernliğe Yönetim ve Örgütlerde Stratejik Tutarsızlık "31 Mayıs-2 Haziran 2007, VI. İşletmecilik Kongresi, Kırıkkale.
- 12) Eroğlu, Feyzullah (2006). "Bilgi-İktidar Ekseninde Yönetim Bilimlerinin İdeolojiye Alet Edilmesi" 3-5 Kasım, Uluslararası Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Kocaeli-Türkiye.
- 13) Eroğlu, F. ve İrmif, A. (2005), Pragmatik Bilgi Teorisine Göre Yönetim ve Organizasyon Araştırmaları, 4. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, (15-16 Eylül 2005), Sakarya 2005 Bildiri Kitabı, ss. 913-928
- 14) Eroğlu F., İrmif, A. ve Çağdaş, G. (2005), "şebeke Organizasyon Bağlamında Kurumsallaşma ve Sorunları" 13-14 Mayıs 2005, 4. Orta Anadolu İşletmecilik Kongresi Bildiri Kitabı, s. 457-465.

- 15) Eroğlu, F., İrmiş, A. ve Akça, B. (2004). "İşletme Fonksiyonlarının Küreselleşmesi ve şebeke Organizasyonlar (Denizli rneği)", ss.160-170, Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu, Mart 2004, Denizli.
- 16) Eroğlu, F., İrmiş, A. ve Aksel, A. (2003), "Girişimcilerin İşletmelerin Gelişmesinde Etkili ve Engelleyici Olarak Gördükleri Faktörler: Denizli rneği", 11. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı, 22-24 Mayıs, Afyon, ss.45-47.
- 17) Eroğlu, F. (2002). "Kitle Kültürü zerinde Duran rgtlerde İletişim Tutarsızlığı ve Direnme Ahlakı", 10. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi Bildiriler Kitabı, 23-25 Mayıs, Antalya, s.161-172.
- 18) Eroğlu, Feyzullah ve A. İrmiş (2001). "Geçiş Dönemlerinde zelleştirme Sürecinde KOBİ'lerin Rolü", I. Avrasya Kk ve Orta lekli İşletmeler Kongresi, 23-28 Haziran, Bişkek Kırgızistan.
- 19) Eroğlu, Feyzullah (2001). "KOBİ'ler Yoluyla Küresel Dünyaya Katılma", I. Avrasya Kk ve Orta lekli İşletmeler Kongresi, 23-28 Haziran, Bişkek Kırgızistan.
- 20) Eroğlu, F. (2000). "2000'li Yıllarda KOBİ'ler ve Sivil Toplumun İnşasında Yeni Girişimci Sınıfın Rolü", Krizden Çıkışta KOBİ'lerin Yeniden Yapılanması ve 2000'li Yıllar için Değişim Stratejileri Bildiriler Kitabı, Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Adana, ss.89-95.
- 21) Eroğlu, F. (1999). "Toplam Kalite Yönetimi Bağlamında Toplum-Devlet İlişkisi ve Sivil toplum", Kamu Yönetiminde Kalite I. Ulusal Kongresi Bildiriler Kitabı, II. Cilt, TODAİE Yayın No: 289, Ankara, ss.313-320.
- 22) Eroğlu, F. (1998). "İnsan davranışların Yönetimi Açısından rgtsel Yaratıcılık", rgtlerde İnsan Davranışlarının Yönetimi Bildiriler Kitabı, DE İşletme Fakültesi İşletme Bölümü Yönetim ve Organizasyon ABD, 29-30 Nisan, İzmir, ss. 150-160.
- 23) Eroğlu, F. (1998). "Denizli Ekonomisinin Gelecek Yönetimi", Anadolu'da Hızla Sanayileşen Kentler: Denizli rneği, 5. Ulusal İktisat Sempozyumu, (21-22 Kasım 1997, Pamukkale) Bildiri Kitabı, Ankara-1998, ss. 184-197.
- 24) Eroğlu, F. (1997). "Denizli Sanayileşmesinin Toplumsal Bir Dinamiği Olarak Girişimcilik Kültürü, 21. Yüzyıla Doğru Denizli Sanayii Sempozyumu Bildiriler Kitabı, TMMOB, 17-19 Ekim, ss.284-301.
- 25) Eroğlu, F. (1991). "Kitle İletişiminde Kitle Toplumuna", Geçmişte ve Günümüzde Gümüşhane Sempozyumu Bildiri Kitabı, Editör: Nasuhi nal Karaaslan, Ankara, 1991, ss. 615-631.
- 26) Eroğlu, F. (1989). "Endişe ve Stresin Toplum zerindeki Etkileri", 23-25 Mayıs 1988, Türk Tarihinde ve Kültüründe Bayburt Sempozyumu Bildiri Kitabı, Editör: Rıfat Yıldız, Erzurum, 1989, ss. 228-247.

Prof. Dr. Ayşe İRMİş

Konuk Editör

Aileden Biri Prof. Feyzullah EROĞLU Dosta Selâm

Dr. Mustafa KÖK

Emekli Felsefe Öğretim Üyesi

mustafakok47@hotmail.com

Yazı yazmak şüphesiz bir maharettir ve ben o mahirlerden değilim. Zaten yazar filân da değilim. Çok gecikerek başladığım *Dolunay* yazıları sırasında, birkaç sayıda yazımız çıkınca beğenenler olmuş ve onlardan genç bir arkadaş bir çay bahçesinde beni arkadaşlarına “yazar” diye tanıştırmaya kalkışınca çok tuhafıma gitmişti. Düşündüm, ben yazar değilim. Neden? Çünkü yazar olmak o kadar kolay, bir iki yazıyla olacak iş değildi. Her şeyden önce yazar olmak için bu işe erken başlamak lâzımdı. Her iş gibi çıraklıktan, kalfalıktan geçmek ve sonra mesleğe intisap... İkincisi, yazar dediğin, bana göre ekmeğini yazarlıktan kazanan adam demektir. Üçüncüsü, rüyalarını yazılarla doldurmak, yani rüyasında bile yazmak demektir. Tıpkı şairler gibi. Onlar da işe erken başlarlar ve rüyalarında başladıkları ya da uykudayken gelen ilhamla uyanıp telâşla kalem kâğıt aradıklarını duymuşsunuzdur. Ha, ekmeğini şiirden, sadece şiir yazarak kazanan pek yok galiba, ama muhakkak bir çıraklıktan geçer, önce yazıp yırttığı şiirler vardır, kalfalığını yaşar ve şairlikte karar kılar. Şimdi diyeceksiniz ki, hocam, o dedikleriniz genel bir kaide değil ki... Ben biliyorum, meşhur yazarlarımızdan Reşat Nuri, bir eğitimci ve mesleğini eğitim müfettişi olarak tamamlamış. Olabilir, ama onu kaç kişi eğitimci olarak tanır ve büyük yazarlar arasında belki de istisnadır. Neyse ben yine de o kadar iddialı olmayayım, ama bildiğim bir şey varsa birçok yazar, büyük yazarlık hayatına adım atarken, yaptığı her ne işle meşgulse onu bırakıp kendini sadece yazı hayatına vermiştir. İşte bunları düşünerek (biraz da iç çekerek belki) kendi kendime dedim ki, yok canım, ben yazar değilim. Çünkü bu anlattıklarımın hiçbirisi bende yoktu. Geçelim.

Bir de yazı yazmaya başlama hikâyeleri vardır. Ben birisini, yazarın kendinden okumuştum ve hayli tuhafıma gitmişti, hatta biraz da gülmüştüm: *Cumhuriyet*'in eski sahibi ve başyazarlarından Nadir Nadi, yazısına başlayacağı zaman önce kalkar odanın içinde biraz dolaşır, sonra bir küçük çekiç alıp dizlerine-dizlerine vurur, biraz daha gezinir, hayli sıkıntılı bir şekilde oturup yazmaya başlar. Meraklıları çok daha fazla örnekleri duyup okumuştur.

Bendeniz, yazar filân olmasam da önemli bir konuda yazacağım ya da konuşacağım zaman, önce onun etrafında dolaşır, bazen ikinci derecede uzağında şeylerle de meşgul olur, hiç onları yazmayacaksam bile tuhaf şekilde saatler, hatta günlerce okuduklarım olur. Derken zaman yaklaşır ve bir telâş başlar, geç kaldık, mahcup olacağız!. Ve “mecburiyetten” yazmaya başlarım. Hiç siz böyle “yazar” duyup okudunuz mu? Olacak iş değil!.. Yazar dediğin psikolojik hazırlığını ve plân-programını yapar, masasına tak diye oturur, şak diye yazar çıkar. Bazıları dönüp bakmaz bile. (Meselâ Mustafa Kutlu’dan dinlemiştik, hiç dönüp okumazmış, çünkü hayli şeyi

değiştirmesi gerektiğini görüyor ve sonunda “bırak dağınık kalsın” diyormuş.) Uzunsa da (meselâ kitap ise), yazar dediğin, her bölüm için aynı seri davranışları sergiler.

Daha tuhaf bir şey de anlatayım: Bazıları da var ki, yazısına ya da konuşmasına başlarken öylesine şeyler yazıp söyler ki, adam acaba konuya ne zaman girecek diye beklersiniz. Sanırım 1999 yılında, İstanbul’da yapılan iki günlük, çok konuşmacının katıldığı bir “Bir İsyân Ahlâkçısı - Nurettin Topçu Semineri”nde idik. O muhteşem Süleymaniye Külliyesi’ndeyiz. Konuşmacılardan meşhur şairimiz ve düşünürlerimizden İsmet Özel’e sıra gelmişti. Aynı oturumda Topçu merhumun Vefa Lisesinden talebesi rahmetli hocamız Prof. Dr. Orhan Okay da var. İsmet Özel’in Nurettin Hoca hakkında hiç yazdığı ve konuştuğunu duymamıştım ve adam akıllı merak ediyordum ne söyleyeceklerini. Biraz da fiyakalı bir şekilde kâğıtları cebinden çıkardı, uzaktan tutarak okumaya başladı, bir iki cümle sonra “gözlüğümü de almamışım” deyince hemen yanında oturan Orhan Hoca kendi gözlüğünü uzattı, alıp devam etti. Türk Düşünce Hayatı İçinde Nurettin Topçu, temalı bir başlıktı galiba. İsmet Özel başladı; konuşuyor, konuşuyor, herkes bekliyor ki Topçu hakkında ne diyecek... Hayli sonra, Nurettin Topçu’ya ne zaman geleceğimi bekliyorsunuz, ama zor geleceğim, gibisinde bir şey söyledi. Bizler gülümsedik. Sonunda konuya gerçekten girmeye vakit kaldı mı, girdiyse neler söyledi, hangi bağlamda söyledi, hatırlamıyorum desem yeridir (O metinler topluca yayımlanamadığı için neler konuştuğunu asla öğrenemedik). Hayır, şairliğine ve düşünürlüğüne bir diyeceğimiz yok, ama o konuşması neden öyle olmuştu, hâlâ anlamış değilim.¹

Şimdi siz de bekliyorsunuz, Hoca ne zaman girecek konuya, diye. Haklısınız, biz de uzattık; ama bakın, hâtıralarla başladık.

Feyzullah Eroğlu Hakkında Yazmak

Efendim, Feyzullah Eroğlu için yazı istenince, o kolay, dedik. Çünkü bizden hâtıra yazı istendiğini anladık. 1986’da yazılarıyla, 87’den bugüne de bütün dostluğuyla tanıdığımız bir arkadaşımız için yazı yazmak elbette zor olmasa gerekti. Ama sonra düşündük ki, çok yakından tanıştığımız insanlar hakkında yazmak, o kadar da kolay olmayabilir. Çünkü en güzel şekilde yazmak gerektiğini anlar ve hakkını verip vermeyeceğinizde tereddüt edersiniz. Ayşe İrmüş hoca hanımdan e-posta gelince ve sonra da telefonla görüşünce sevinçle ve takdirle karşıladık, kendilerine teşekkür ettik. Ve bizim o demin anlattığımız hastalığımız nüksetti, başladık Feyzullah Hoca’nın yazdıklarına ara ara bakmaya. Yahu, senden bilimsel makale değil, hâtıra yazısı bekliyorlar, neden oyalanıyorsun; kitaplarından da bahsetmeyebilirsin!... Hayır, bakmalıydım. Benim bildiğim iki çok önemli çalışması olan *Davranış Bilimleri* ile *Türk Yönetim Tarihi ve Düşüncesi* kitaplarını, sağ olsun imzalamak lütfuyla birlikte göndermişti. Her ikisine de bakmış, hatta ikincisi (Batılıların tabiriyle) magnum opus (baş eser) niteliğinde olduğu için bitirip hakkında bir şeyler de yazayım diye düşünmüştüm, olmadı. *Yönetim Düşüncesi*, gerçekten büyük emek mahsulü, eski tabirle muhalled (kalıcı) bir kitap. Eski Türk düşüncesinden bugüne hem yönetim tarihi, hem yönetim düşüncemizin seyri, yüzlerce kaynağa bakarak hazırlanmış değerli bir çalışma (hem de 586 sayfalık hacimde). Okuduk ama hâlâ göz atmadığımız yerler var. Şimdi

¹ *Hece* dergisi 6-7 yıl sonra mufassal (600 küsur sayfalık hacimde) bir Nurettin Topçu Özel Sayısı yayımladığında, taktim yazısında bu konuşmaya da değindiler ve hayli ironi yaptılar. Üzüldük tabii...

akademisyenler böylesi büyük eserler pek yazmıyorlar. Doktora çalışmaları dışında makalelerle, 200 sayfalık bir kitapla yetiniyorlar. Tamamını bitiremediğim için hakkında kendisine de söz açamadım. Ama geçtiğimiz gece bitirmeye ramak kaldı, gerçekten kutlanmaya değer. Ömrümüz olursa yazarız inşallah!..

Başlığa dikkat etmişsinizdir, “aileden biri” dedik. Niçin? Çünkü Feyzullah Bey’in ailesiyle gerçekten çok yakınlaştık. Eşi Nurhayat Hoca Hanım, çocukları Şeyma Gün ve İbrahim Türkhan ile (son katılan Burak damat dâhil) birlikte biz onların, onlar bizim aile-içi ölçüleriyle karşılıklı hemen her şeyimize vakıf olduk. Onunla kalmadık rahmetli annesini, Allah ömürler versin babası İbrahim amcadan kardeşleri Mustafa ve Sadullah Beylere kadar tanış olduk, dost olduk (Tarihçi-şair Mustafa Beyin taşlama tarzı şiirlerine nazire dörtlükler bile denediğimiz oldu, onlardan birisini sonunda paylaşacağız). Keza Nurhayat Hanımın babası Mehmet amcadan kardeşlerine, özellikle Prof. Dr. Halil Koca’ya kadar dostlarımızdır... Ve Hocanın talebeleri (şimdi her ikisi de profesör) Sabahat Bayrak ile Ayşe İrmiş, Atatürk Üniversitesi’nde parlak birer asistanken başarılarını mutlulukla izlediğimiz kardeşlerimiz, dostlarımızdı. Derken onların da ailelerini tanıdık. Nihayet bir düğüm daha attık, talebesi Sabahat Hanım kızımız Dünder Beğ oğlumuzun eşi, yani gelinimiz de olmasın mı? Maraş’tan kalkıp önce kız istemeye, sonra da düğün için Denizli’ye geldiğimizde evlerine misafir edince Feyzullah Bey ve ailesi bir de “oğlan evi” görevi üstlenmezler mi? (Gerçi o safhada işler biraz karışmıştı, Sabahat’ın hocası olarak bir “kız evi” taraflılığı da yok değildi!). Oo, Hocam daha fazlasına gerek yok, “hakkaten” kardeş olmuşsunuz siz, dediğinizi duyar gibiyiz Tam da öyle; en son Denizli’de, bizler “depremzede”, onlar “eski çatılarının misafirleri” olarak Sosyal Tesislerde buluşup hasret giderdik. Ayrılırken çimenlerin üstünde resimler çektirmeyi de ihmal etmedik. Nitekim, ikimizin resmini çeken Dâmat Doç. Dr. Burak Eroğlu Bey, resimlere bakıp “kardeş gibi çıkmışsınız, birbirinize ne kadar benziyorsunuz Mustafa amca” demez mi? Feyzullah Bey de “tabii, Erzurum’da iken bizlere zaten - Recep Hocayı da kast ederek - ‘üç kardeşler’ derlerdi” diye cevap verdi, gülüştük. Ne tesadüf ki tam o sırada İzmir’den kardeşim Recep Hocanın kulakları çınlamış olmalı ve beni aradı, bunu nakledince hep birlikte bir daha gülümsedik. Böylesi birliktelik olunca, Feyzullah Eroğlu hakkındaki bir yazıya, başka hangi adla başlayabilirdik ki!... Bâkî kalır inşallah!..

Tanışmamızın Dolunay Girizgâhı

Bendeniz Feyzullah Beyi, yukarıda değindiğim gibi, bizzat tanımadan önce yazılarıyla tanıdım. Şöyle ki: K.Maraş’ta felsefe öğretmeni olarak çalıştığım yıllarda 1986 Ocak ayından itibaren ünlü şairlerimizden (17 Ekim 2018’de kaybettiğimiz) rahmetli Bahaettin Karakoç’un yönetiminde bir grup arkadaş Dolunay adlı, aylık bir “fikir ve sanat dergisi” çıkarıyorduk. Yazı kurulu ve kadromuzda Maraş’ta oturdukları yıllarda Feyzullah Beyin orta öğretimde birlikte okudukları edebiyat öğretmeni Ali Yurtgezen Bey de vardı. (Geçen depremde kaybettiğimiz Ahmet Doğan merhum da... Sonra “İlbey” ekiyle tanındı, şehittir, rahmet olsun!)... Dolunay’dan her birimiz gerek okuyup yazan tanıdıklara, gerekse üniversite çevrelerine gönderiyorduk. Meselâ kendim farklı şehirlerdeki okur-yazar, eğitimci tanıdığa, dosta, akrabaya; bu minval üzere 1985 yılında Atatürk Üniversitesi İ.İ.B.F. İktisat bölümüne Araş.Gör olarak girmiş olan kardeşim Recep Kök’e de gönderiyordum. Bahaettin ağabey de gerek Erzurum’dan tanıdığı şair ve yazarlara, gerekse aynı Üniversitenin özellikle edebiyat bölümündeki hocalara gönderiyordu. Keza başka şehirlerdeki yazar çevreleri ve üniversitelere de iletildiğini biliyoruz. İkinci aydan itibaren çok olumlu dönüşler başladı. *Tercüman*’ın Kültür sayfasını yöneten Beşir Ayvazoğlu daha ilk sayısı

için köşesinde “Anadolu Dergiciliği ve Dolunay” başlıklı yazısında Bahaettin ağabeyin kaleme aldığı “manifesto” muzdan pasajlar verdi ve sitayişkâr ifadelerle bizlerin yazılarına atıflar yaptı. Daha sonraki aylarda ünlü yazar Emine Işınsoy’dan, ABD’de oturan ilk Kültür Bakanımız Talat Sait Halman’dan övücü mektuplar geldi. Londra Büyükelçiliğimizde görevli şair Yusuf Mardin’den, yurt içindeki meşhur olmuş şair ve yazarlardan, başta Bahaettin ağabeyin kardeşleri Abdurrahim ve Ertuğrul Beylerden, dostumuz ve arkadaşımız, hemşehrimiz Ali Akbaş’tan, üniversite çevrelerinden tomar tomar gelen şiir ve yazılar... Atatürk Üniversitesi’ndeki genç akademisyenlerin, sonra meşhur olacak olan Nazan Bekiroğlu’nun, Mustafa İsen’in, Ali İhsan Kolcu’nun, Recep Kök’ün (şimdi hepsi profesör, hatta çoğu emekli) şiir ve yazıları da peyderpey gözüktü. Mustafa Kutlu yazdığı mektupta Nazan Bekiroğlu’nun kim olduğunu soruyor ve ilginç bir hikâyesine dikkat çekiyordu. Başka üniversite çevrelerinden de yazı ve metinler geliyordu. Derken 5. Sayısında Atatürk Üniversitesi, Dr. Araş. Gör. Feyzullah Eroğlu imzalı “Sosyal Tatminsizlik ve Neticeleri” başlıklı bir yazı da gördük. Ali Yurtgezen, Liseden arkadaşları olduğunu söyledi, Recep Hocayla haberleşince birlikte çalıştıklarını, İşletme Bölümünde ve samimi olduklarını da öğrendik (Dergiden Ali Yurtgezen arkadaşı dolayısıyla mı haberdar olmuştu, yoksa Recep Hocadan mı aldığını söyledi, şimdi hatırlamıyorum). Ardından diğer yazıları da geldi. Hepsi de dikkatimizi çeken ve önemli yazılardı (Feyzullah Bey’in, çok sonra o yazılarını Yrd. Doçentlik kadrosuna atanırken kullandığını öğrenmiştim. Onlar sebebiyle diğer aday arkadaşına hayli fark atmış olmalı)².

Erzurumlu Yıllar

Sonra kısmet oldu 1987 Temmuzundan itibaren biz de aynı üniversitenin İlahiyat Fakültesine Felsefe Öğr. Gör. olarak intisap ettik (Başvuruda biz de o güne kadar *Dolunay*’da çıkan makalelerimizi kullanmıştık) ve Üniversitedeki ilk aile dostlarımızdan birisi Feyzullah Eroğlu oldu. Tabii onunla beraber yine kendi fakültesinden hâlen, iyi günde – kötü günde görüşüp haberleştiklerimiz Âbit Bulut, Ertuğrul Deliktaş, Yusuf Bayraktutan ve daha nice dostlar edindik... Allah cümlesine sağlık ve selâmet versin!..

Ama Feyzullah Bey’lerle daha Erzurum’da iken pekişen aile dostluğumuz, başkalarınca gıpta edilecek kadar farklıydı. Hemen çoğu zaman kardeşim Recep Hocalarla birlikte çoğu üçlü aile ziyaretleri, bahar ve son baharlarda çıkabildiğimiz ilâve dostların da katılımıyla kır piknikleri, kurban ortaklıkları vb... Bütün bu beraberliklerde ağırlıklı iki konu: Üniversitede bizler gibi dünyaya daha çok idealist pencereden bakanların rahatsız olduğu yönetim hataları ve haksızlıklar ile ülke gidişatından geleceğe dair beklentiler, bitmez tükenmez ümitler ve nihayet “vatan kurtarma” hikâyeleri... Bazen dayanışma olsun diye Üniversitedeki çokça idealist arkadaşların katılmasının arzulanığı 30-40 km. ötedeki ırmak kenarlarında düzenlenen kalabalık piknikler ve orada da yine “vatan kurtarma” sohbetleri... Bu organizasyonların baş mimarı, sonra Pamukkale Üniversitesi’ne geçecek (Feyzullah Beyi de oraya celp edecek), orada Rektör Yardımcısı iken de TBMM’ne seçilip 57. Hükûmeti’nin Tarım Bakanlarından olacak olan

²² Feyzullah Eroğlu’nun *Dolunay*’da çıkan bütün yazılarının künyeleri şöyle: “Sosyal tatminsizlik ve Neticeleri” (1986), S. 5, s. 18-22; “Bir Davranış Şekli Olarak Modanın İktisadî ve Sosyal Neticeleri” (1986), S. 7, s.14-20; “Davranış Bilimleri Açısından Haberleşme ve Dil (1986), S. 12, s. 8-11; “Türk Kültüründeki Otoriter Unsurların Aile ve Yönetim İlişkilerine Etkisi” (1987) S. 16, s. 9-16; “Bir Grup Üniversite Öğrencisinde Sınav Kaygı Araştırması” (1988), S. 32-33, s. 16-17. (*Dolunay* dergisinin geçtiğimiz aylarda Kahramanmaraş B.Ş.B. Kültür Dairesi kanalıyla tıpkıbasımı gerçekleştirildi ve tam bir programla tanıtımı yapıp dağıtılacaktı ki, o da şu korkunç depremin kadrine uğradı. Feyzullah Bey ile birlikte dergi meraklısı olup isteyen herkese PDF’sini iletibiliriz.

Prof. Dr. Hüsnü Yusuf Gökalp Hoca idi. Ne var ki, yıllar geçti, ne Üniversitelerdeki yönetim hataları ve haksızlıklar bitti, ne bizler vatani kurtarabildik!.. Bütün bu sohbetlerde Feyzullah Bey dostumuz hemen çoğumuzdan daha sağ duyulu ve soğukkanlı düşünür, geleceğe dair kaygılarıyla beraber ümitlerini de hiç kaybetmezdi. Yıllar içinde, her yaz tatilinde ihmal etmediği silai rahim ziyaretinde Osmaniye'den (daha doğrusu baba ocağı Kızıldere yaylasından) kalkıp - sağ olsunlar – ailece Maraş'taki hânemizi de şerefliendirdiklerinde o sohbetlere yeni başlıklar da eklediğimiz olur. Gerek bu sohbetlere, gerekse olgun bir akademisyen ve seçkin bir aydın, bir fikir insanı olarak son yazdıklarına bakınca, aynı kaygılarla beraber ümitlerinin hiç eksilmediğini mutlulukla görüyoruz. Çünkü inancımıza göre salt ümitsizlik düpedüz küfürdür!..

Üçlü aile dostluklarımızın sihirli renginde sanırım hanımlarımızın payı bizimkilerden kalır değildi. Nurhayat Hanım ve Habibe Hanım gelinimizle birlikte eşim Şefika Hanımın ortak sıfatları başarılı birer öğretmen oluşları idi. Mesleklerinin de kazandırdığı karşılıklı şefkatle, onlar da birer kız kardeş kadar kaynaşmışlardı. Ve nihayet çocuklarımız, ortak yeğenler taifesiydi sanki... Her birinin hikâyesine girsek bu yazı çok uzar. Ama Şeyma Gün'ün zayıf-nahif çocukluğu ile İbrahim Türkhan'ın dünyaya geliş hikâyesini hatırlayıp bağlayalım: Biz Erzurum'a vardığımızda Şeyma Gün sanırım üç yaşlarında ve tek çocuktur. O kadar zayıf-nahif bir çocuktur ki, tam da bizim Erzurum'a geldiğimiz ilk aylarında koltuktan düşüp bileğini kırdığını bile işitmiştik. Bir akşam (80'lik lojmanlarda Feyzullah Bey'lerle komşu olduğumuz sıradaydı galiba), Şeyma'yı iki saatliğine bize bırakıp bir ziyarete gitmişlerdi. Sık görüştüğümüz aileler olduğumuz ve bizde ablası-ağabeyi mevkiinde çocuklarımız bulunduğu için sıkıntı çıkacağı ne onların ne de bizim aklımıza geldi. Onlar gittikten bir müddet sonra Şeyma kızın keyfi kaçtı, ne yapsak rahatlatamıyorduk. Şefika Hanım olsun, Selcen ve Zeynep ablaları olsun, oyalamak için her ne çareye başvurdularsa durduramıyorlardı. Hayır, öyle çılgın koparıp ağlıyor filân değildi, ama illâ da annesini babasını istiyor, çabalayıp duruyordu. Şimdiki gibi cep telefonu yok ki, anne-babaya haber veresin. Şefika Hanıma şaka yollu dedim ki, bütün kabahat Feyzullah Bey'lerde, bir evde tek bir çocuk olur mu Hanım? Şeyma'nın bir de kardeşi olsa, daha kolay uyum sağlardı şimdi. Nihayet Feyzullah Bey'ler döndüklerinde gülüşerek bunu da naklettik. Ve bir yıl sonraydı galiba, Türkhan paşa dünyaya geldi. Şaka yollu da olsa doğru mu mesaj vermiştik ne?.. Eklemeliyiz, Türkkan'ın doğumundan haberi olunca, Feyzullah Bey'lerin Osmaniye'den hemşehrileri, bizim Fakülteden hocamız ve ağabeyimiz, değerli fıkıh âlimi Prof. Dr. Zâhid Aksu'nun tipik gülüşüyle yaptığı, benim şahsen hiç duymadığım şu lâtife: "Arkadaşlar, Feyzullah'ın oğlu olmuş, akşam gidip kapısını taşıyalım!.." Anlaşılan, Osmaniye taraflarında öyle yaparlarmış. Anlamı neydi acaba? Allah bilir, ucu Türkistan'a kadar uzanan bir âdettir.

Türk Ocaklı Günlerimiz

Bir de Feyzullah Bey'le birlikte bizim "Türk Ocakçılığımız" var. 1991 yılında ikimiz de Erzurum Türk Ocağı'nın açılış çalışmalarında ve sonra müteşebbis heyetinde görev aldık. Başkan edebiyatçı Dr. Hamid Bilen Burmaoğlu (merhum: 28.10.1993), 2. Başkan fizikçi Prof. Dr. Hasan Erdoğan, Kâtip felsefeci Öğr. Gör. Mustafa Kök (sonra Dr.), Muhasip davranış bilimci Doç. Dr. Feyzullah Eroğlu (sonra Prof. Dr.), Üye göz hekimi Uz. Dr. Sadık Yalçın, Üye Cumhuriyet tarihçisi Doç. Dr. D. Ali Akbulut (sonra Prof. Dr.) ve üye Öğr. Gör. Feridun Alper (sonra Dr.). Eski vilâyet konağı binasının zemin katından kiraladığımız iki odayı hazırlatıp 5 Ekimde yaptığımız açılış toplantısına Ankara'dan Nevzat Kösoğlu abimiz gelmişti. Güzel bir konuşma yaptı, hoş bir tören oldu. İlk dönemden sonra Feyzullah Bey ve bendeniz Ocak yönetimine

girmedik, ama yıllık sohbet ve seminer programlarının hazırlanması işini, yani “Hars Heyeti” görevini üstlendik. Konuşmacılarımızın büyük çoğunluğu Atatürk Üniversitesi hocalarından oluşuyordu. Feyzullah Bey 1995’de Denizli’ye, kendim de 1997’de Maraş’a nakloluncaya kadar görev yaptık. Hâmid Beyden sonra Dr. Sadık Yalçın Bey görevi devraldı ve yaklaşık 20 yıl idare etti (Kendisi can dostlarımızdandır, hâlâ görüşürüz.) Bu sayede de çok değerli dostlarımız oldu, onlarca program yaptık. Rauf Denktaş’tan Turan Yazgan’a kadar nice değerli insanı konuk ettik, dinledik (Maraş’a gelince aynı işlere belki de fazlasıyla burada devam ettik). Hikâyemiz çok, ama ben o konuları üç yıl kadar önce, birinci bölümünü Türk Ocakları eksenli olarak yazdığım “Bendeki Erzurum” başlıklı bir Erzurum hâtıraları yazsında aktardım.³

Nihayet Feyzullah Bey Denizli’ye, bendeniz de Maraş’a ayrılmakla birlikte gönlümüz hep Erzurum’da kaldı. Bütün dostlarımıza selâm olsun.

Denizli ve Sonrası: Yazmadan Olmaz

Feyzullah Bey Denizli’de, ilk plânda dekanlık gibi bir idarî görev de üstlendi, ama o işlerin akademik faaliyetleri engelleyen, huzurla çalışmaya ket vuran, idealistler için ise, hâli hazırda “kıldığı namazın ürküttüğü kurbağaya değmeyeceği” cinsinden, gönlünce hizmetlerin çıkarılmadığı oyalanmalar olduğunu çabuk anladı ve kendi işine gücüne baktı, diye biliyoruz. Okudu yazdı, kitaplar çıkardı, öğrenci ve bilim insanları yetiştirmeye çalıştı. Ama hepsi de Türkiye’deki akademik verimliliğin mutad sınırlarını aşmayınca emekliliğine henüz bir yıl da varken ayrılmaya karar verdi. Ama mesleki formasyon ve olgunluğunun kazandırdığı sorumlulukla yazmalıydı. Gönlüne göre bir platform ararken karşısına Ankara’da faaliyet gösteren Millî Düşünce Merkezi çıktı. Sanırım geçen yılın Mart ayından beri – yazın ara verdi mi bilmiyorum - haftada bir düzenli olarak makale yayımlıyor. “Daha çok yönetici davranışları, yönetim ve kültür etkileşimi ile toplu davranış konularında”, bu cümleden olarak sosyal kurumlarımızın işleyişi ve değerlerimizin işlevselliğinden akademik eğitimin, üniversitelerimizin dertlerine, demokrasimizden lider kültürü ve hatta “kültü”ne kadar, özellikle yönetim problemleri (meselâ “Olgarşinin Tunç Kanunu” vb.), maruz kaldığımız son ve korkunç depremin yarattığı travmalar, göçün yarattığı güvenlik meseleleri ve ülkenin içine düştüğü acizliklere, nihayet kör kadercilikten otoriterlik sarmalına kadar onlarca, konuda açık ufku ve işlek kalemiyle, bazen seri makaleler hâlinde maşallah yazıyor, yazıyor. Ayrıca bizim kurduğumuz ve izniyle kendisini de eklediğimiz K. Maraş Türk Ocağı’nın 200 kişilik Whatsapp Grubunda da ya kendisi, ya da çoğunlukla küçük bir takdimle biz paylaşıyoruz. Tabii birçok okuyanı gibi şahsen kendim çok yararlanıyorum. Bazen farklı düşündüklerimiz de oluyor, o zaman medenice tartışıyoruz. Şimdi onlardan bir tanesini, “Muhafazakârların Neo-Muhafazakârlık Açılımı” başlıklı yazıyı örnek olarak ele alıp hem bir kısa değerlendirme yapmayı, hem de hakkındaki Whatsapp yazışmamızı nakletmeyi plânlamıştık, ama hâtıra formatına hâlel getireceği ve bu yazıyı da fazla uzatacağı düşüncesiyle erteleyelim.

³ TYB’nin Erzurum Şubesi’nin hazırladığı iki ciltlik kitaptadır ve 2022 yılında *Hatıralardaki Erzurum* adıyla BŞB tarafından yayımlandı.

“Soğan”lı Hitam

O hâlde bu nâçiz yazımızı, Feyzullah Beyin emekli tarih öğretmeni-şair ağabeyi Mustafa Eroğlu Beyin yazdığı ve bendenizin de bir dörtlük nazîre ile amatörce katıldığım, “zamanın ruhu”nu hayli yansıtan bir taşlama ile bitirelim:

SOĞANA ÖVGÜ⁴

Her yemekte katık olur aşıma,
Soframı soğansız koyma ALLAHİM.
Yemez isem; ağrı girer başıma,
Soframı soğansız koyma ALLAHİM.

Bazısı tatlıdır, bazısı acı,
Çaresiz dertlerin, olur ilâcı,
Her zaman, her öğün başımın tacı,
Soframı soğansız koyma ALLAHİM.

Çoğu zaman; yumruk ile kırarım,
Tuzlayarak ekmeğime sararım,
Her gün yesem, olmaz asla zararım,
Soframı soğansız koyma ALLAHİM.

Onun kurusu da, yeşili de bir,
Sabah sen ye, öğlen; dostuna yedir,
Esas tadı ise; cücüğündedir,
Soframı soğansız koyma ALLAHİM.

Yemeğe tat verir, hem lezzet katar,
Vücudu besleyip, güç, kuvvet katar,
Sofralara; bolluk, bereket katar,
Soframı soğansız koyma ALLAHİM.

⁴ Aslında Mustafa Beyin koyduğu başlık sadece “SOĞAN”dır. Ama biz ona, ironik de olsa bir “övgü” söz konusu olduğu için - Mustafa Beyin izniyle - bu kelimeyi ekledik.

Yüce dağ başları; dumansız olmaz,

TÜRK Milleti; asla imansız olmaz,

TÜRK 'ün sofraları; soğansız olmaz,

Soframı soğansız koyma ALLAHIM.

Mustafa Eroğlu / Osmaniye [8 Nisan 2023]

Ve bizden bir "dörtlük" nazîre:

Muhtaç'molmalıydın kuru soğana,

Rabb'im yardım etsin yeni doğana,

Alış artık yağlı değil, yavana,

Eroğlu'n soğansız koyma Allah'im!..

Satırlarımıza son verirken; aziz ve kadîm arkadaşımız, dostumuz, "aileden biri" saydığımız Feyzullah Eroğlu Beye, anasının ak sütü kadar helâlinden kazandığı emeklilik hayatında, evimizin gelini kadar yakın gördüğümüz eşi Nurhayat Hanımefendi ile, öz yeğenlerimiz saydığımız kızı Şeyma Gün Hoca Hanım ve oğlu İbrahim Türkhan Bey ile, aileye zekâ ve zarafetleriyle katılan - yeğenlikten dâmatlığa terfî eden - Burak Bey ve gelinleri Melike Hanımla; yâni hep birlikte sağlık ve saadetler diliyoruz efendim. Selâm olsun!..

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME ARAŞTIRMALARI DERGİSİ (PIAR)

Pamukkale University Journal of Business Research

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/piar>

**Prof. Dr. Feyzullah EROĞLU'na Atfen: Kendi Özelimde Akademik Hayatıma Dokunan
Bir Dost**

Prof. Dr. Recep KÖK

Nişantaşı Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi

recep.kok@nisantasi.edu.tr

İnsanları birçok ulvi sıfatlarla hatırlamak ve yaşatmak istediğinizde söze, yazıya nasıl başlasam diye düşünürsünüz!.. Dostum, medâriiftihar arkadaşım, ailedaşım Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu hakkında, öğrencilerinden Prof. Dr. Ayşe İrmış, emeklilik öncesi Bölüm Başkanları için fakültelerinin Kurucu Dekan'ının üniversitedeki engin hizmetleri hatırasına "Pamukkale Üniversitesi İşletme Araştırmaları Dergisinde Armağan Sayısı" çıkaracakları duyurusu yaptı. Kurumsal bağlamda kadirbilirlik örneği oluşturacak bu çalışmalarından dolayı kendilerini kutlar; öncelikle organizasyona katkı sağlayan bilim insanlarına müteşekkirdiğimi ifade etmek isterim. Eroğlu Hoca ile birlikte geçirdiğimiz zamanın cezri olmadığı için kesintisiz meddi hafızamda canlandı. Klavyenin harflerine basmaya başladığımda, kendiliğinden düşen "insan gibi insan" tanımı, tam da Feyzullah hocamızla aynıleşti demekten kendimi alamıyorum.

Aslında bizler daha lise çağlarımızda durumdan vazife çıkaran, henüz birbiri ile tanışmamış "kırk kişi" arasında idik!. Daha doğru bir tanımla kırkın geometrik katlarıyla ifade edeceğim, üstel düzeyde artan sayıdaki idealistlerden biri olarak toplumda genel kabul görürdük. Buna delil olarak da hep kendi adıma şunu derdim: Türkiye coğrafyasında hangi ile gidersek gidelim orada kucaklaşabileceğim bir idealist arkadaşım vardır!.. Hemen hemen hepimiz bir şehirden bir başka şehire giderken, seferden gelip kendi evine giden insan heyecanı duyar, bir dost evinde kendimizi bulacağımıza inanırdık. Kendine olan güvenin huzuruyla herbir cemiyet ortamına girmekten sakınmayan görev erleri gibiydik. Daha ilerisi, kurumsal bağlamda da herhangi bir kurum/kuruluş kapısından içeri girdiğimizde, kalpten kalbe giden yol güzergâhımızda mutlak buluşacak kişilerden biriyle karşılaşacağımızı uman, sonu adem olanlardan idik. Daha farklı bir espri ile "her birimiz gücünü kendi bakışından alan, kendi yolunu yetenek ve liyâkatıyla bulmaya çalışan delikanlılardandık!..

EROĞLU ile Tanışma Zamanım ve Akademisyenlik Hayatıma Dokunuşunun Birinci Süreci Feyzullah Hoca İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesini bitirmişti (1978), Atatürk Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Bölümü'nde Sevk ve İdare Asistanı olmuştu; bendeniz ise Ege Üniversitesi İşletme mezunu (1976) olup, bir kamu kuruluşunda uzman olarak çalışmaktaydım. Burada 1979-1980 yıllarını hatırlatan dönem karakteristiğinin altını çizmek isterim. *Bu dönemi daha çok enerjisini toprağa akıtan bir nesile atfen, acemilik dönemi olarak adlandırarak; birbirine karşıt kodlar üzerinden şekil yönüyle birbirine hasım edilen bir nesile atıf yapmak isterim; Özü bir olmakla birlikte 1968 kuşağı olarak bilinen iomeli gençlik giderek o derece farklı yollara savrulmuştu ki; onlar kutsal yaşama hakkını feda eden diğerkâm bir nesil olma hakkına haizdirler.*

Nitekim suçlu ile suçsuzu ayırt etmeyen ihtilaller mağduru bu nesil mensupları, hâlâ kendi şehitlerine ağlamaktadır. Genelde masum yumruklar aynı kaygıyla (kalkınmış bir ülke yaratma iddiası) sıkılmış olsa da, çatışmacı ideolojik kümelenmelerin varlığının, ülkenin top yekûn refahını ve sosyal dokusunu tehdit eden bir unsur olduğunu belirtmekte, tarihe not düşmekte yarar vardır. Kısacası bu ortamda sürgün-zoraki görev yeri tanımlanmasına bağlı bir adem olarak, kendimi Erzurum'da bulduğum sırada, yeniden bir arayışa geçtim ve üniversiteye dönme idealimi yeniden canlandırdım.

O dönemlerde, asistanlığa başvuru şartı, fakülteden iyi derece ile mezun olmak ve bilim dalı sınavının yanı sıra batı dillerinden birini bilmektir. En başta söylemeliyim; Eroğlu Hoca ile ortak yanımız her ikimizin dilinin Fransızca olması ve lisans alanlarımızın da kesişmiş olmasıydı. Yine ara bir bilgiyle, o dönemin Türkiye'sinde yabancı dil öğrenme potansiyeli hakkında, takipçi nesilleri haberdar ederek ilerlemek isterim: O zamanlar Anadolu'daki orta öğrenim öğrencileri genelde ilçeler düzleminde, %80-90 itibarıyla Fransızca öğrenmeye yönlendirilirdi. Öğrenilecek yabancı dil okul tarafından seçilmiş olsa da, çoğunda yeterli öğretmen yoktu. Dolayısıyla hangi meslekten olurlarsa olsunlar, orta öğrenimime başladığım sırada, önceki dönemlere ait yüksek okul mezunlarının kısmen de olsa Fransızca bildiği genel bir kabuldü. Dolayısıyla yabancı dil öğretmen açığını kapatmak için boşluk doldurma yöntemine baş vurulmaktaydı. Nitekim öğrenciler, dil bilim metodolojisi olmayan ilçe kaymakamı ya da ilçe bürokrasisi içinde görev yapan sivil-asker vekil öğretmenlerden kazanılmış alfabe düzeyindeki dil ile mezun olurlardı. Bu dil seviyesi ile yüksek okullara gidilirdi. Kendi adıma şanslı sayılabılırım. En azından kısa aralıklarla da olsa yabancı dili öğrenmeye heveslenebileceğim ortamı yakalamıştım. Zira lise eğitimimde iki yarı dönem (üç ay) hayatıma dokunan iki öğretmenim olmuştu. Bunlardan birincisi 1967 yılı Ankara İlahiyat Fakültesi mezunu, ardından Mükremin Halil Lisesi Din Bilgisi öğretmeni Nasuhi Ünal Karaarslan -daha sonraları *Arap Dili Edebiyatı alanında, Sorbon Üniversitesinden doktoralı (1976), Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (Yüksek İslam Enstitüsü'nden öğretim görevliliği (1978) ile başlayan akademisyenlik sürecinden Prof. Dr. , 1989) günümüze geldiğinde emekli öğretim üyesi*. İkincisi ise Fransızca öğretmeni Süleyman Özçifci oldu (üç ay). Bugün bile, üniversitelerin bir çoğunda Yabancı Diller Yüksek Okulu, hazırlık öğrenimini sağlamakla birlikte öğrencilerin çoğunluğunun çeyrek/yarım dil bilmesi önemli bir sorun olarak değerlendirilebilir. Bu eksikliğin/yaranın nedenleri başlı başına çalışılacak bir konudur.

Aslında İzmir Fransız kültür merkezine, elli metre uzaklıkta bir fakültede okumuştum. Hayatın gâilesi içinde yabancı dili mükemmel düzeyde öğrenme fırsatını değerlendiremeyeşime hâlâ üzülürüm. Üniversiteye geçiş kararından dolayı yeniden dil çalışmaya başladığımda (1979) elimde yüksek okul döneminden kalma bir tek kitap vardı. "Cours de Langue et de Civilisation Françaises 1- 2. G. Mauger, Librairie Hachette, 1967". Üniversite yıllarımda Fransızca derslerini başarı ile vermeme yeten bu kitabı tekrar referans aldım. Bir yandan çalıştığım kurumda meslek görevimi yerine getirirken, diğer yandan canhıraş bir şekilde ev-okul öğrencisi olarak Fransızcamı geliştirmekteydim. 6-7 yıl içinde dört imtihan deneyimi sonrasında üniversitede asistan olmayı başarmıştım (1985).

Asistanlık imtihanlarına girerken motive olduğum Erzurum'daki ortamımın hakkını teslim etmeliyim. Yukarıda yaptığım atıf özelinde sosyoloji diliyle "hep birlikte TÜRK milletiyiz" diyenlerden, psikolojik ifade ile "meşrebi birlikteliğe adananlar" dan, iktisat diliyle aynı

“sosyal sermaye”ye sahip olanlardan biri olmak, belki de o dönemdeki tek ortak kazancımızdı. Asistan olma çabamı sürdürürken daha ilk deneyimim (1981) esnasında Feyzullah Hoca ile tanıştım: O zaman Atatürk Üniversitesi İİBF İşletme bölümünde ilan edilen asistanlık kadrosuna başvurmamı isteyenler arasında, en başta merhum Prof. Dr. Naim Akman, sonraki yıllarda farklı üniversitelerde profesör olan, Dr. Asistan Mehmet Aslantürk, Dr. Asistan Emir Erdem, Abit Bulut, Feyzullah Eroğlu ve Ferhat Ecer ile ortak bir dost toplantısında tanışmıştım. Bir gün akademisyenliği tercih edeceğimi söylediğimde, bu dostlar, okullarında açılacak asistanlık kadrosuna başvurmamı istemişlerdi. İlk başvurumu tamamladığımda Prof. Dr. Orhan Türkdoğan Fakülte Dekanı idi. Fransızca’dan imtihana girdim. Acemi bir yaklaşımla, cevabi-tercümeyle resmi sınav kağıdı yerine, karalama kağıdına yazmıştım (resmi kağıda sadece bir paragraf geçmiştim ki, süre bitti). Aynı zamanda jüri üyesi olan Türkdoğan Hoca, haklı olarak sadece resmi sınav kağıdını almıştı. Oldukça üzgün bir şekilde elimdeki karalama kağıdı ile yabancı dili Fransızca olan Feyzullah Hocanın odasına vardım. Sınav sonucunu merak eden asistanlar da oradaydı. Feyzullah Hoca elimdeki kağıda baktı ve geçer bir kağıdı görünce, çaba heba olmuş dedi. Okulda görev yapan ve birden fazla yabancı dil bilen okutman Mehmet Zaman Hoca da oradaydı. Hatırladığım kadarıyla Fransızcası da mükemmeldi. Sınavda karaladığım kağıda baktı ve üzgün bir şekilde 80-90 puan alacak bir kağıt dedi (*Bu hatırat yazımı, yukarıda adı geçen arkadaşlarım okursa, durumu gülümseyerek hatırlayacaklardır. Naim Akman hocamızın mekânı cennet olsun, farklı üniversitelere dağılan tüm dosalarımızın da ömrü uzun olsun inşallah!*). Bu sınavın bana önemli bir katkısı, yabancı dili her zaman başarabileceğime yönelik güveni artırmış olmasıdır. Bir gün akademisyenliğe döneceğimi planlı bir şekilde yürütmeyi, her fırsatta dil ve bilim sınavlarına hazır olmayı bir disiplin haline getirmiştım.

Aradan geçen zaman içinde birgün Liseden de öğretmenim olan Nasuhi Karaarslan’ın isteği üzerine, İlahiyat fakültesinde kürsü başkanı olan merhum Prof. Dr. Zahit Aksu’nun Anabilim Dalında “Çağdaş İslam İktisadı” Araştırma Görevliliğine başvurmuştu. Bu ikinci deneyimimde de bilim alanı ve yabancı dil düzeyinde başarılı (1982) olmama rağmen, sınav sonrası alınan bir yönetim kurulu kararı (Arapça bilenlerin tercih edileceği şeklinde) ile aynı sınavda başarılı olan Hüsnü Ezber Bodur (daha sonraki yıllarda Prof. Dr. o da dostlarımız halkasına eklendi) ilgili kadroya atandı. Üçüncü deneyimim (1983) Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi bölümüne başvurmam üzerine gerçekleşti. Yine bilim alanında ve Fransızca dil düzeyinde diğer rakibe göre daha yüksek not aldığımı öğrenmiştim. Sınav notlarının ilan edilmesi öncesindeki Jüri Üyesi merhum Prof. Dr. Ahmet Kurt’tan edinilen bilgiye göre benim tercih edilmem gerekirdi. O dönemde Ziraat Fakültesinin Dr. asistanları olan, kendi tabirimle yukardaki “kırk”lardan birileri olarak adlandırdığım, Hüsnü Yusuf Gökalp (Bakan) ile Zeki Ertugay (sonraki yılların profesörleri- parlamento üyeleri) hocaların bilgi akışındaki yardımlarını hiç unutmadım. Ancak, mülakat sonrasında yapılan jüri değerlendirmesini tarafıma aktaran jüri üyelerinden Rektör Yardımcısı ve Bölüm Başkanı Prof. Dr. Turgut Hatunoğlu çalışma odasına beni çağırdı ve “başarı düzeyi daha düşük olan kendi öğrencisini asistan olarak alacağını” yüzüme karşı söyledi ve gönlümü almak istedi. Son imtihan serüvenim ise tekrar İİBF İktisat Bölümü İktisat Teorisi Araştırma Görevlisi ilanına başvurmamla (1985) tamamlandı. O dönemde, gelecek yıllarda da objektif ölçütlere bağlılığına inandığım, özlük hakları konusunda birçok karar alma örneğine şahit olduğum merhum Prof. Dr. Talat Güllap Fakülte Dekanı ve Bölüm Başkanı idi. Sınava girdim, ardından sınav

sonucunu beklerken, tanınma kaygısına kapılarak okuldan uzak duruyordum. Fransa'da Doktora yapmış olan, merhum Yrd. Doç. Dr. Ersin Kandemir (yabancı dil jüri üyesi) sınav sonucu ilan edilmeden kendi etrafıyla paylaşmış olmalı (*sonraki yıllarda Çelebi bir hocamız olarak tanıdım, bir birimize çok değer verdik*): "Yabancı dil sınavını lisanstan öğrencimiz olmayan birisi kazandı der (asistanlık yaşı da geçmiş, daha ileri yaşta, kabarık ve uzun saçlı biri şeklinde bir tarif yapar, ve en yüksek notu (85) aldığımı" belirtir (*haklı bir yorum, lisans mezuniyetimin üzerinden yaklaşık 9 yıl geçmişti*). Fısıltı haber okulda yayılınca, hatırladığım kadarıyla Eroğlu Hoca beni aradı, mütevazı bir üslûp ile "ağabey (*akademik ilerlemede benden daha öncül olmakla birlikte kendilerinden bir kaç yaş daha büyük olduğum için nezaketini hep hissettiren bir dost*) imtihanı kazanan öğrenci tarifi sana uyuyor" dedi. Dolayısıyla takip eden diğer sınavlarda da başarılı olunca atama süreci tamamlandı. Böylece üniversitedeki akademisyenler arasına dahil oldum.

Kırk yılı aşan zaman içinde sürdürülen arkadaşlığımız, daha özelde de Eroğlu ve Kök ailelerinin dostluğu o kadar güçlendi ki; ailedaşlık mertebesine eriştik. Feyzullah Hoca'nın ve değerli eşi öğretmen Nurhayat hanım efendinin, babaları ve merhum anneleri de dahil olmak üzere aile büyüklerimizden oldular; kan bağıımız olmamakla birlikte can bağıımızdan gelen kardeşlik hukukumuz artarak bugüne kadar sürdü, bir aile doğurdu. Her iki aile, geçen zaman içinde birbirinin çocuklarını evlat düzeyinde korudu ve kaynaştırdı. Geniş aile kavramı o kadar anlamlı düzeye ulaştı ki, Feyzullah Hoca'nın evladı (Hâkim) İbrahim Tükhan'ın ikinci adını koymakla şereflendirildim. Ayrıca Hoca'nın asistanlarından evladı gibi sevdiği Sabahat Bayrak, sonraki yıllarda (Prof. Dr), aynı fakülte'deki yeğenim Dünder Kök (Prof. Dr) ile evlendiği için ikinci nesil de geniş aileye katıldı. Yine Feyzullah hocanın asistanlarından olan Ayşe İrmış (Prof. Dr) hocayı da, yüksek müsaadeleriyle Kök ailesinin bir parçası olarak gördüğümüzü ifade etmekten kendimi alamayacağım.

EROĞLU'nun Türkiye Üniversitelerinde Yetişen İnsan Kaynağına Katkısı ve İkinci Kez Akademisyenlik Hayatıma Dokunuşu

Burada Eroğlu Hoca ile aramızda geçen özel diyaloglara yer vererek akademisyenlikte yakaladığım heyecan dalgasının yanı sıra bir kaç trajedi-komik anıma atıf yapmak isterim. Dolayısıyla şu ana kadar daha çok kendimde saklı olan bir kaç olayı okuyucu ile paylaşacağım ve ardından da bu paylaşım muhtevasını daha çok Hoca'nın üzerimdeki hakkı üzerine inşaa edeceğim.

Akademisyenlik öncesi hâl ve ahvalim:

Daha önce de belirttiğim gibi, lisans eğitimimi tamamlamanın hemen ardından, O yıllarda Türkiye'nin en büyük projesi olan Afşin-Elbistan Termik Santraline kaynak yaratan linyit işletmelerinde göreve başlamıştım (1976). Kısa zamanda uzmanlık kadrosunda yer aldım. Kurumsal görevimi yürütürken cemiyetçilik geleneğine katkı sağlamak için sivil toplum faaliyetlerinde (dernek aracılığıyla sendikacılık ilişkilerini organize etme) bulundum ve bir yılı aşkın zaman kurucu başkanlık rolü yüklendim. Bu dönemin çatışmacı siyaset ortamından doğrudan olumsuz etkilenmeye başlayınca, onsekiz aylığına, askerlik görevimi (yedek subay) ifâ etme amacıyla ilgili kurumdan ayrıldım. Askerlik dönüşünde (1978-1979 yılları) Türkiye bir yandan demokratik iktidar-muhalefet çatışmalarına, diğer yandan liyâkat yerine devlet içinde imtiyazlı kadrolar oluşturma rekabetine açık bir sahneydi (*bana göre, kırk yılı aşkın bir*

zamandır bürokrasi kültüründe liyakat temelinde bir ilerleme kayıtlı edemeyişimizin nedeni, kurumsallaşma tarihimizdeki zaafiyet merkezli sorunlar, bilimsel doktora tezlerine konu olacak kadar derindir). Dolayısıyla sürgünlük-zoraki görev yeri değişikliği olağan bir süreçti. O yılların CHP iktidarından ben de nasibimi alacaktım. Hakkımda Danıştay'dan yürütmeyi durdurma kararı çıkıncaya kadar 11 ay görev açığına kalacaktım. Bu çileli süreci "hayır bildiğimiz şeyde şer, şer bildiğimiz şeyde hayır vardır" özdeyişinin üzerimdeki yansıması olarak değerlendirip, akademisyenlik serüvenime önemli bir ivme katacaktım.

Ancak, olayların trajedi-komik arka planını göz önüne sermek açısından, bugün hepimizi tebessüm ettirecek şu diyaloga yer vermeden geçemeyeceğim: Hani yukarıda atıf yaptığım "kırklar" metaforu var ya!.. Onlar arasında olan 3-4 öğretmen, 2-3 mühendis, Elbistan'ın bir çay ocağında (*kültürel sohbetler yapılan yer, iskemlede oturulur, ortadaki bir iskemleye de ince belli çay bardakları konurdu*) kendi aramızda sohbet ediyorduk. Bir araya geldiğimiz öğretmenlerden biri, okullardaki arkadaşlarının hepsinin sürgün olduğunu anlayınca, mahcup bir ifadeyle, arkadaşlar ben hâlâ sürgün olmadım, korkarım beni kendi kümelerinden kabul ediyorlar dedi. Bu konuşmaya espri ile cevap veren diğer bir arkadaş, korkma yakında sana da "sarı zarf" (bir başka yere tayin belgesi) gelir dediğinde, o arkadaşın gülerken ne kadar mutlu olduğuna şahit oldum. Gerçekten bir hafta sonrasıydı ki, yine birlikte bir kaç kişi ile aynı mekandaydık. Yoksa beni hesaba katmıyorlar mı şeklinde serzenişte bulunan o öğretmen, sevinçle aramıza katıldı ve sarı zarfı önümüzdeki iskemleye koydu. Zarfı açtığında malum olan durumun hasıl olduğunu gördük. Şu an bu yazıyı ele alırken hafızamda canlanan bu anekdotu kendi yorumumla "asabiyette mağduriyet mutluluğuna erişme" şeklinde kavramlaştırsam uygun olur mu, bilmiyorum. Daha ileri bir yorumu, davranış bilimci hocamız Eroğlu'na bırakıyorum; nasıl yorumlarsa yorumlasın, başımız tacı.

Gelelim iktisat diliyle şu "geç kalanların avantajı" nı şiar edindiğim akademisyenlikte ilerleme sürecime. Atatürk Üniversitesi, İktisat Bölümümde Arş. Görevlisi iken (1985); belki de şansımın açıldığı bu yıllarda, "çizgi üstü bir zekâ"ya sahip olan, o dönemlerde uygulamalı matematiksel istatistikte öncü-İktisatçı Merhum Prof. Dr. Aydın Türkbâl Hocamın danışmanlığında yüksek lisansımı tamamladım ve bir yıl içinde Doktora programına kabul edildim. Yukarıda belirttiğim gibi dokuz yılı aşan bir zaman diliminde akademisyen olunca, dış dünyadaki mesleki deneyimimle insan ilişkilerinde kabul gören (sevip-sayılan) biriydim. Buna mesleği sevme bağlamında yüksek bir motivasyon eklenince, nisapsız bir gayretle geçen zamanı telafi etmek istiyordum. Bu çalışma azmini bileyen şartlardan biri de, üç çocuklu bir ailede, Eşim öğretmen Habibe Kök'ün katlandığı fedakarlık anlayışı. Zira, akademisyenliğe geçişim öncesinde içinde bulunduğumuz refah düzeyi daha yüksekti (*Önceki kurumun aileme sağladığı 3-4 odalı konforu haiz lojman, araba, vb. imkanları geride bırakmamın yanı sıra, kurumsal olarak maişetim de 2/3 oranında azalmıştı. Üçü de okullu çocuklarımızla 40 metre karelik üniversite lojmanına yerleştiğimiz için kızım yemek masasının üzerini, geceleri yer yatağı olarak kullanmaktaydı*). Kısacası ailem adına fırsat maliyeti yüksek bir tercihi hayata geçirmek isteyen bir akademisyenlik hevesine kapılmıştım (*burada başta eşim olmak üzere aile üyelerimden helallik diliyorum*). Bölümde benden bir-iki yaş küçük olan, ama doktora eğitimine zamanında başladıkları için belli aşamaları geçmiş öğretim üyesi, iki üç hoca vardı. Bunlardan yaşdaşım olan Dr. Cevat Gerni (*sonraki zamanlarda Prof. Dr ve fakülte dekanı*) hocanın verdiği Doktora dersi, Makro İktisat dersini, program gereği almam gerekiyordu. Hoca, ODTÜ lisans mezunu olduğu için, seçtiği ders kitabının dili de İngilizce idi. İlk derse geldiğinde, gençliğinin ve

akademik hızının keyfiyetiyle bana döndü “Bu dersi almasan iyi olur, senin yabancı dilin Fransızca dedi. Aramızda soğuk bir hava esti. Ancak İktisat bilimi için İngilizce bilmenin önemini görmekteydim. Çünkü İktisat alanında İngilizce öğrenmeden Doktora yapılamaz kanaati bende önceden uyanmıştı. Bu gün Cevat Gerni Hocamıza ne kadar teşekkür etsem azdır. O güne gelince, hocanın istihzalı/kinayeli söylemi karşısında yapacağım tek şey vardı. Öfkemi ders çalışma zamanına yansıtmak!.. Dolayısıyla o dört aylık dönemde Fransızcamın desteği bana yetti ve İngilizce metinleri tercüme etme seviyesine ulaştım. Takip eden yıllar sonrasında Merkezi Doçentlik Dil Sınavını da İngilizce üzerinden başardım. Bugüne gelince bilimde kıskançlık ve başkasına zarar vermeyen öfkemin sayısız ölçekte faydasını gördüğümü söylemeliyim. İfade etmeye çalıştığım bu “istihzalı” söylem ve doğurduğu sonuç öylesine güzel etki yarattı ki, bildiğim kadarıyla yıllar sonra ardımızdan gelen öğrencilerimizden Ertuğrul Deliktaş, Selçuk Emsen (sonraki dönemlerde Prof. Dr.) vb. Arş. Görevliliği sınavını kazandıklarının ertesi günlerinde önemli bir tavsiye ile karşılaştılar. Bir çok hoca, arkadaşlar okulda örnek olacak bir hocamız var diyorlardı. Bu arkadaşlarımız da Fransızcanın yanı sıra İngilizceyi de öğrenmelisiniz tavsiyesi ile karşılaştılar. Cevat Gerni Hocanın ivmelediği ikinci dil kazanımımız, birinci dilin önüne geçti diyebilirim.

Atatürk Üniversitesi, Evliya Çelebi'nin tarif ettiği gibi tam da bilim yapılacak bir yer oldu bizler için (kışları -30-40 dereceyi bulan soğuktan, yazları aranan serinlikten dolayı dışarda vakit geçirememeye). Çoğumuz çalışma saatlerimizi gün içi ile boyutlandırmazdık. Okul ve ev/lojman arası yürüyüş hızı ile 10 dakika. Gecenin 04.00-05.00' inde okuldan çıkar tek başına güvenle evimize varabilirdik. Risk yok, sıcak su çok, çalışma azmini tatmin edebileceğin üst düzeyde bir sosyalleşme ortamı ise mükemmeldi. Dinî ve milli bayramlarımız tam bir coşku içinde geçerdi. Abartısız söylemeliyim ki, unvan fetişizminden uzak bu ortamda, bir bayramda yüze yakın insanla aile bayramlaşmasını başarabilirdik. Başında yazdığım gibi, “geç kalanların avantajı”nı içselleştirme konusunda hassastım. Çalışma saatlerim arasında odalar arası arkadaşlık sohbetinden azami derece uzak durur, akademisyenlik sürecinde, bilim metodolojisi mimarım-üstadım Aydın Türkbal hocamızın verdiği bir asistanlık görevi yoksa (*derslerine hep birlikte giderdik- hoca ve asistan ilişkisinin yaratıcı katkısını onda görmüştüm*) çalışma odamın kapısını içerden kilitlerdim. Evlerimiz ile çalışma odalarımızı bağlayan dahili bir telefon ağı vardı. Genelde rahatsız edilirim korkusuyla telefon ağının fişini de çekerdim. Doktora tez yazma disiplinini her akademisyen iyi bilir!. Gecelerin bereketi ve orantısız çalışma iradesi olmasaydı, tezler zamanında bitmez, bilimsel üretim istenilen keyfiyete yükselmezdi. Bu koşullarda çalışırken, bir gün eşim bana ulaşamayınca, Feyzullah Hocayı arar- *bana olan kızgınlığını yansıtmamaya çalışsa da-* Hocamızdan irtibat kurmam için ricada bulunur. Benim halimi anlayan Eroğlu, çalışma odamın kapısına geldi ve bana seslendi. Ağabey, “gerçekten seni meşgul etmeyeceğim, kapıyı açarsan bir şey söyleyeceğim diye ısrar etti”. Birkaç kez kapıya vurunca isteksiz bir halle kapıyı açtığımı hatırlıyorum.

Geçen zaman içinde birbirimiz için her tür naz ve zahmetten yüksünmedik. Ama Hocanın benden önemli bir şikayeti vardı: Şimdi bile bir araya gelsek, içi çay dolu bardağını benden uzak tutuyor, pasta tabağını sağlam bir şekilde kendine doğru çekiyor. Espriyi bir tarafa o yoğun günlerimizde zaman zaman, aile büyüklerimizden ağabeyim Dr. Mustafa Kök (Emekli, Din Felsefesi Öğretim üyesi) ailesi dahil, yine üniversiteden diğer dostlarımızın katıldığı geniş aile toplantılarımızda bir arada olurduk. Çoğu kez dinlenme tartışmalarımızın odak merkezi memleket meseleleri ve universal rekabet konularıydı. Kahkahalar arasında, memleketin

geriye kalan kısmını kurtarmayı şiar edinirdik. Yine Eroğlu ailesine yaptığımız bir ziyaret gününde, ya yaptığımız çalışmalarını tartışıyoruz ya da ülkeyi kurtarma modunda heyecanımızı yükseltmişiz.. Eroğlu Hoca tansiyonu düşürmek için Eşime döndü, yahu yenge şu hocaya bir şey söyle, bir hüp kendi bardağından, bir hüp de benim bardağımdan içiyor dedi. Bir kahkaha daha yükseldi. Ne güzel günlerdi... her birimiz bir başka üniversiteye dağıldık. O güzel günlerin anısına, herkese hasretiz. Yaşayan dostluğumuz daim olsun!.

Doktora ders aşamasını tamamlayınca tez konusu belirleme ve Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde danışman öğretim üyesi atanması kararı aşamasına gelmiştik ki, Türkbal Hoca erken emeklilik kararı aldı ve Üniversiteden ayrılarak İstanbul'a gitme hazırlığını başlattı. Bu durum karşısında akademisyenlik sürecim kesintiye uğrayabilirdi. Öngörümeye göre okuldan ayrılışımı zorlayan bir sonuç doğabilirdi. Hocanın ayrılışı ile birlikte Prof. Dr. İbrahim Erol Kozak (yıllar sonra Türkiye'den ayrıldı) Bölüm Başkanı ve Dr. Muammer Yaylalı (sonraları Prof. Dr, doktora tezimi yönetme beklentisi içindeydi- ancak barışık bir hava yoktu) ise başkan yardımcısı olacaktı. Dolayısıyla ideolojik tuzağa kilitlenmiş bir universal irade ve "mahalle baskısı" ile karşı karşıya idim. Geçmiş yılların teşkilatçılık (öngörümeye bulunma kabiliyeti) kazanımımı harekete geçirmem zaruretti. Türkbal hoca siyaset dışı bir insandı. Konuyu kendisi ile paylaştığımda, bana hak verdi. Bunun üzerine hemen bir arayış içine girdim ve geleceğe yönelik kaygımı Eroğlu hoca ile detaylı bir şekilde paylaştım. İstanbul Üniversitesi İktisat Bölümünden bir danışman hocadan danışmanlığımı kabul onayı almalıydım, iki üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüleri aracılığıyla da bu duruma hukuki boyut kazandırmalıydım. Bütün planı birlikte yaptık. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde Ana Bilim Dalı Başkanı olan Prof. Dr. Cemal Şanlı, Sorbon Üniversitesi doktoralıydı. Feyzullah Hoca'nın Lisanstan da hocası olup rotasyon gerekçesiyle (*ben üniversiteye gelmeden bir yıl öncesi*) Fakültemizde misafir öğretim üyesi olmuştu. Feyzullah Hocanın lisans disiplini İktisat olduğu için İstanbul'dan derslere gelemediği haftalarda, hocasının derslerini yürüttüğü için bir dayanışma hukuku olmuş. Daha önemlisi Şanlı hoca, tam bir İstanbul beyefendisi, nezaket temsilcisi bir bilim adamı olmanın yanı sıra "kırk"lardan (metafor kavram) biriydi. Süreci doğru yürütmek için yaptığımız hazırlık çalışmasını şu temel ilkeler üzerine kurduk ve başka bir kimseyle de paylaşmadık. İşletme Bölümü öğretim üyelerinden Prof. Dr Şerif Şimşek Hoca (*siyasi görüş farklılığımıza rağmen özgür düşünceye saygılı, bilim temelindeki ilişkilerde tarafsız davranışından emin olduğumuz saygın bir bilim insanı*) SBE Yönetim Kurulu Üyesi idi. Özlük haklarımı koruma ve seçtiğim tez konusunun kalitesini artırma konusunda, mahalle baskısından mağdur olacağımı Şimşek Hoca'ya anlattığımda hak verdi ve bu onu da Aydın ağabey (Türkbal) ne düşünüyor dedi. Muhtemelen Hoca ile görüştü ki, tez danışmanlığımı İstanbul Üniversitesine aktarma planımıza aktif destek verdi. Bunun üzerine Türkbal Hoca emeklilik öncesinde Doktora tez konumun "Endüstriyel Verimlilik ve Etkinlik" üzerine olduğunu, matematiksel istatistik temelli yöntem kullanılacağını, dolayısıyla kendilerinin emekliliğinin ardından bu alanda, İktisat Bölümünde tez yazdırabilecek bir öğretim üyesinin olmadığını, ayrıca bu konuyu, üniversitemizde misafir öğretim üyesi olan Cemal Şanlı'nın çalıştığı" mealindeki bir dilekçeyle enstitüye resmi başvuruda bulundu. Şerif Hoca, sağolsun Enstitü Yönetim Kurulu'ndan onay alınmasını sağladı. Böylece İstanbul Üniversitesi'nden, Prof. Dr. Cemal Şanlı Hoca tez danışmanım oldu, üç yıl içinde doktora tezim tamamlandı. Aynı üniversiteden Prof. Dr. Ali Özgüven ve Prof. Dr. Ahmet Gökçen'in katıldığı, tez savunması jüri üyeleri tarafından, tez başarılı bulundu (1990). İtiraf etmeliyim ki, Sayın Eroğlu'nun

akademik hayatıma dokunuşuna ilişkin tam lojistik destek olmasaydı, güçlü ihtimal üniversiteden ayrılacak ya da “geç kalanların avantajı”na koşarken, “mahalle baskısı”nın yarattığı dezavantaj engeline takılıp kalacaktık.

Bunu en temel deliline gelince sınav sonucu üniversiteme döndüğüm günün ertesi aylarında, İktisat Bölümü, Bölüm Kurulu önemli bir karar almıştı. Bu karar gününde (hafta sonu Cuma) merkezi yabancı dil sınavı için Ankara’da idim. Karar üzerine arkadaşım Arş. Gör. Erol Çakmak, eşime ulaşıyor ve bu olumsuz karardan haberdar olmamı istiyor. Karar Özeti: Dekanlık makamının İktisat bölümünden talep ettiği öğretim üyeliği kadro ihtiyacı değerlendirilmiştir. Bölümde her ne kadar İktisat doktoralı bir elaman var ise de akademik konsantrasyonunu tamamlayıncaya, bilimsel yetkinliğini ispatlayıncaya kadar, Recep Kök’e yardımcı doçentlik kadrosunun verilmemesine...”

Ertesi gün evime geldiğimde eşimi moral çöküntüsü içinde buldum. Zira Yardımcı Doçentlik kadrosunu aldığımızda, en az 80 metre karelik ya da akademik puanlamaya göre 100 metre karelik lojman şansı doğmaktaydı, ücret skalası da kısmen iyileşmekteydi (Arş. Görv. için bu imkân dışıydı). Pazar günleri çoğumuz okulda çalışırdık. Moral yıkımı içinde çalışma odama giderken, M. Yaylalı Hoca’nın çalışma odasında olduğunu gördüm. Merakımı gidermek için odasına girdim, aramızdaki diyaloga Dr. Rıfat Yıldız -sonraları Prof. Dr.- hoca da şahit olacaktı. Pazartesi günü Fakülte Dekanlığına her ikimizin bir birini şikayet eden dilekçeleri ulaşacak, buraya yazılması gereksiz iddialar üzerine de idari mekanizma soruşturma sürecini başlatacaktı. Fakülte Dekanlık Makamına yaptığım başvurumun esası şu idi: “2547 sayılı kanunun ilgili ... maddelerine göre bir akademik birime ilan verilme konusu için Bölüm Kurulu’nun istişari görüşüne gerek vardır. Ancak kime kadro verilemeyeceği kararı kanunun ruhuna aykırıdır. Zira ilan edilen kadrolar kişiye değil, gayri şahsi baş vurabilecek öğretim elamanları içindir. Kişiye özgü bir tanımlama yapılamaz. Karar hukuksuzdur. Mevcut Bölüm Kurulu Kararı iptal edilmez ise, özlük hakkım ve bilimsel onurum adına mahkemeye baş vuracağımı arz” mealindeydi. Olayların gülünç ve daha da trajedik boyuta ulaşacağını öngören, görev fonksiyonu gereği hukuk ilkelerine sahip çıkan Rektör Yardımcısı ve Fakülte Dekanı merhum Talat Güllap (*adalet ve kurumsal geleneğin ayağa düşmesini engelledi*) Bölüm Başkanı ve Bölüm Kurulu üyesi Ana Bilim Dalı Başkanlarını derhal görevden aldı. Uhdesine aldığı bölüm Başkanlığı üzerinden yeniden Anabilim Dalı Başkanlarını atadı ve sakat-doğmuş Bölüm Kurulu kararını iptal etti. Bir hafta içinde de İktisat Teorisi Anabilim Dalı için öğretim üyesi ilanına çıktı. Bu traji-komik hikâyeye, universal kurumlarda ortaya çıkan en hafif ifade ile “mahalle baskısı”nın hangi boyutlara ulaşabileceğinin kanıtı olarak dosyalarda yerini aldı. Sonuç olarak adalet duygusunu içselleştiremeyen kurumlar, merhametsiz insan tiplerinin ağına düşerse önce “insan- insanın kurdu” olur, ardından kurumsallaşma yok olur....

Eroğlu hocanın akademik hayatında verdiği nitelikli eserleri, ülkenin insan kaynağına yaptığı mümtaz katkıyı, muhtemelen öğrencilerinin kaleminden “Eroğlu anısına yayınladıkları bu eserde” genişliğine okuma şansı bulacağımızı umarım. Ben burada Pamukkale Üniversitesi’nin kuruluşunun ardından İİBF’nin Kurucu Dekanı Feyzullah Eroğlu’nun titizlikle yürüttüğü görev dönemlerine ilişkin özgün katkısını bir kaç örnekle yazmak isterim. Yıl 1995 başlarıydı. Pamukkale Üniversitesi’nde Profesörlük kadrosuna yükseltilip atandıktan hemen sonra Fakülte Dekanı olmuştu. İdareciliği döneminde bilim ve yönetim odaklı ölçütleri tavizsiz bir şekilde uyguladı ve baskın bir karakterin temsilcisi oldu hep. Bugün Pamukkale

Üniversitesinde İİBF, üniversitenin saygın bir birimi olarak tanınmakta ve ülkenin insan kaynağına yaptığı önemli bir katkı ile YÖK teşkilat şemasında yer almakta ise, en büyük pay Eroğlu'na aittir diyebilirim. Bildiğim kadarıyla Hoca tarafından kuruluşu tamamlanan Fakülte'nin günümüzdeki Dekanı olan M. Ensar Yeşilyurt ve Hukuk Fakültesinin Kurucu Dekanı İbrahim Organ (*lisansüstü eğitimi Hacettepe olmakla birlikte lisansının ilk yılında Atatürk Üniversite'sinde öğrencimizdi*) Hocanın görev yaptığı dönemde de Araştırma Görevliliği sınavını başardılar ve akademik ilerleme sürecini sürdürdüler. Yine o yıllarda araştırma görevlisi olarak çalışan Ahmet Can Bakkalcı'yı, hocanın görev yaptığı dönemde araştırma görevliliği sınavını başararak göreve başlayan Serdar İspir ve A. Vahap Özcan'ı da aynı halkaya dâhil etmem gerekir. Eroğlu'nun görev döneminde şekillenen bugünkü İktisat Bölümünün ve diğer bölümlerin çekirdek kadrolarının oluşum biçimini, üniversitenin mevcut akademisyenlerine hatırlatmamak Hoca'ya haksızlık olur. Bu süreçlerde Eroğlu hocanın titizliğini bilen biri olarak, okul ile seçkin insanları buluşturma samimiyetinin arka planını zikretmeyi kendi adıma vazife sayarım.

Hatırladığım kadarıyla yukarıda adı geçen, halihazırda Pamukkale İİBF akademisyenleri olan öğretim üyelerinden önemli bir kısmı, o zamanlar lisansüstü eğitimlerini tamamlamaları için *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisat bölümüne*, Feyzullah Hoca tarafından *görevlendirilmişti*. *Akademik ilerleme süreçlerinin sonraki dönemlerinde Profesör olacak bu öğretim elamanlarının bir çoğunun Doktora danışmanlığını deruhte etmiş olmaktan onur duymaktayım. Hatta Doktora sonrasında Yeşilyurt ve İspir'in TÜBİTAK kanalıyla yurt dışına gönderilmeleri sürecinde de, kendilerine proje desteği de sağladım. Özellikle Atatürk üniversitesi kökenli öğrencilerden olup günümüzde Pamukkale Üniversitesi İİBF de Profesörlük kadrosuna yükselmiş çok sayıdaki akademisyenin yakaladığı fırsatlarda ve evrensel rekabet ortamına girmelerini sağlamada Kurucu Dekan Feyzullah Eroğlu'nun katkılarına şahitlik yapmak isterim. Burada 1957 yılında ODTÜ ve Ege Üniversitesi ile birlikte Erzurum'da, Nebraska (ABD) Üniversitesi tarafından kurulan Atatürk Üniversitesi'nin Türkiye'deki üniversiteleşmeye yaptığı katkının altını çizmek isterim: 1980 yılı sonrasında YÖK yapılanmasıyla birlikte yeni kurulan üniversitelerin Rektör ve Dekan düzeyindeki idarecilik kadrosunda önemli bir payı olan bu üniversite, adete ülkemizin insan kaynağına yönelik Kuluçka üniversite fonksiyonunu yüklenmiştir. Bunu bir misal ile somutlaştırmam gerekirse, Eroğlu Hoca ve altı aylık bir aradan sonra da benim ayrıldığı tarihlere, sadece İİBF' den (öncesinde İşletme Fakültesi) Doktora sonrası (Doç. ve Prof. Dr. ünvanlı) kadrolarını farklı üniversitelere aktaran 75-76'ncı sıradaki öğretim üyelerinden biriydik (*Dekan T. Güllap Hocanın serzenişte bulunmasından bir alıntı*).*

Ancak, Eroğlu bir davranış bilimcisi olarak, bugünün üniversiteler yönetimini ve işleyiş sürecini öylesine etkin gözlemiş olmalı ki; duyduğu rahatsızlıktan ötürü, aktif kadrolu öğretim üyeliğinden ayrılarak, yazılarında özgün olma titizliğine, özgür iradeyi daha güçlü kılma anlayışıyla ev-ofis bir ortamda çalışmayı tercih etmiştir. Yaş haddi gelmeden önce emekli (2022) olması, en başta öğrencileri için yeri doldurulamaz bir kayıptır. Mekân değişikliğini de içine alan bu tercihleriyle Eroğlu ailesi Denizli'den Muğla'ya kendi ikametgahlarına göç etmişlerdir. Şu anlarda, sakin ve dingin bir hayat içinde verdiği her eserle, toplumun ihtiyaç duyduğu aydınlatma görevini sürdürmüş olması tek tesellimizdir. Hoca'nın bilim insanı yetiştirme tutkusu ise, umarız, hem yetiştirdiği Doktora öğrencileri tarafından hem de çekirdek aile içinden baba mesleğine motive olmuş, Dr. Öğretim Üyeleri,

kızı Şeyma Gün Eroğlu ve damadı Burak Alparslan Eroğlu üzerinden ilerleyerek devam edecektir.

Bana göre emeklilik tercihi daha erkenden yönelmesinin ana belirleyicisi, bilimsel üretime yapacağı katkılar için hürriyet alanını genişletme arzusudur. Burada yıllar öncesinde yaptığı Dekanlık görevinin hitamının ardından, yıllarca yürüttüğü İşletme Bölüm Başkanlığı dönemlerinde de öğrencisine, himayesindeki tüm akademisyenlere ne ölçüde sahip çıktığının takdirini öğrencilerine bırakıyorum. Hatta kurumsal açıdan Yüksek Öğretim Kuruluna (YÖK) yönelik eleştirel bakış açısını, kıymeti haiz önemli bir makale dizisini "Üniversiteler ve Bilgi Yönetimi" üzerinden misallendirirsem, bilimsel özgürlük alanını genişletme konusundaki arayışının bir delili ortaya çıkar. Okuldan meslektaş olan öğretim üyeleri de iyi bilirler ki, Eroğlu Hoca YÖK Kanununun bölüm başkanlarına verdiği yetkiyi titizlikle kullanma cesaretini hiç esirgememiştir. Kısacası Eroğlu, Dekanlık sonrası dönemlerde de üniversite idarecilerinin yanlış tasarrufları karşısında dim-dik durmuş, verdiği hukuk mücadelesinin derinliği ile de hep örnek olacak bir hatırlanmayı hak etmiştir diyebilirim. Bu konuda özel sohbetlerimizden bildiğim mücadele serüvenine ayrıntıya girmemek için yer vermiyorum. Ancak tarafsızlık ilkesini şiar edinmiş ilgili üniversite mensuplarının bir çoğuna şahit olduğumu biliyorum. Bir dua yazısı ile hatıratımızı sonlandırırsam; Emeklilik hayatında da yolun açık, kalemin keskin, üretkenliğin daim olsun değerli Dostum. Sağlık ve aile huzurunuz, ömrünüze ömür katsın sevgili Hocam.

Fikir İklimiyle Entelektüel Kimliğe Değer Katan Hocam Feyzullah EROĞLU'na Dair Hatıralar

Prof. Dr. Sabahat BAYRAK KÖK

Pamukkale Üniversitesi İİBF; İşletme Bölümü

sbayrak@pau.edu.tr

İnsanlar eğitimsiz, ustasız, hocasız akademik ruhlarını nasıl doyuruyor? Ben bilmem, şükürler olsun... Bu satırlar bu duygu ve düşüncelere binaen muhterem hocam, danışmanım, manevî babam olarak gördüğüm Feyzullah Eroğlu adına hatıralardan derlenerek yazılacaktır... Feyzullah hocam ile yaşadığım anılarımı yazmak istediğimde fark ettim ki bir geçiş yapmam gerekir. Hatıralara bu geçişi 'giriş yerine' ifadesiyle değerlendirdim.

GİRİŞ YERİNE

Feyzullah hoca ile ilk karşılaşmam otuz üç yıl kadar öncesine 1990 yılına denk gelir. Aslında üniversiteden iki yıl önce dereceyle mezun olmuş fakat hiçbir işe girmemiştim. Üzerimdeki "işsizlik" baskısına rağmen "sıradan işler" yapmamak için direniştim. Zamandan ve paradan yana kaybettiklerime hayıflansam da umutlarımın eriyip gitmesine izin vermemiş, istemediğim işleri yapmamak için kendi çapımda direniştim. Son kertede yaşadığım boşluğa son verecek bir arayış içindeydim. Bana o yıllarda bu dayanıklılığı veren neydi, bütünüyle açıklayamasam da gönlümün sesine ve hissettirdiklerine daima kulak vermiştim. Bu defa da öyle yapacaktım. Ancak aile içerisinde bu durumla ilgili söylenmeler artmış özellikle üniversite personeli olan ağabeyimin geçen zaman nedeniyle yeter artık dediği bir noktaya gelmişti: "Doğru dürüst bir iş yapmak istiyorsun o zaman akademisyen olmalısın, zaten iki yıldır hocaların seni istiyor, buna rağmen niye direniyorsun, bilmiyorum?" sözleriyle tepki verdiği sitemli çıkışıyla benim bam telime basmıştı. Akademisyenlik için cesaretim yoktu -özellikle bilim alanı içerisinde ilk doktora unvanı alan kadın olarak tarihe geçen Marie Curie ve eşi Pierre Curie filminden sonra- duruma daha idealist bir çerçevede ve yüksek standartlarda bakmaya başlamıştım. Bütün zamanımı okumayla öğrenmeyle geçirmeme rağmen kendimi tam olarak akademisyenliğe yakıştıramıyordum. Ayrıca bu işe yönlendirilmek için başlangıçta bir motivasyonum da olmamıştı. Tam o sırada yaşadığım çıkmazı açacak, aradığım motivasyonu ve desteği sağlayacak harika bir gelişme oldu. Pazarlama dersimize giren ve kendisiyle hâlâ iletişimim devam eden kıymetli hocam Prof. Dr. Recai Çınar bana ulaşmış, bu konuda farklı bir pencereden işe bakmamı istemişti: benim iktisattan değil, işletmeden asistanlık düşünmemi önerdi. Ben de bu teklifi değerlendirecek ve bu sınava başvuracaktım. Ayrıca ara verdiğim için Recai hoca, o zaman iktisat derslerinde asistanlık yapan fakat muhteşem ders anlatımı ve iyi İngilizcesiyle tanınan Erol Çakmak hocadan İngilizce sınavı için beni çalıştırmasını isteyecekti. Erol hoca beni çok iyi karşıladı ve beni on gün gibi kısa sürede üç aya eşdeğer olabilecek bir

çalışmayla kıymetli zamanından ayırarak sınava hazır duruma getirecekti. Düşünüyorum da gerçekten ne güzel insanlarımız ne güzel hocalarımız vardı; beni sadece asistanlık sınavlarına girmek için teşvik etmemiş insanî duygular adına ciddi bir moral ve motivasyon desteği vermişlerdi -fakülte başarımları ve babamın olmaması onları benim adıma etkilemişti-. Bu durum karşısında oldukça duygulanmış fakat aynı zamanda kendi adıma sonraki yaşlarım için bir ders de çıkarmıştım. O ders 'idealist kurgu ve duyguların tuzağına düşmemek ile ilgiliydi. Bu anlamda ben de kafamda yer eden "idealist kurguyu" beni içine düşürdüğü boşluktan dolayı geride bırakarak daha "realist bir kurguya" geçmekti. Böylece mevcut zaman koşullarında kendimi "benim için en ideal olmasa da en uygun olanı" araştırarak bulmaya zorlayacaktım. İlk başlarda kolay olmasa da meselenin bu yönüne artık daha iyi odaklanacaktım. Ayrıca bana umut olan gelişmelerin hiçbir aşamasında güçlü tanıdıkların, aile ve akraba bağlarının olmaması başarıların "torpil" işleyişine dayalı bir kazanım olarak değil, kişiye duyulan "güven" ve "inanç" dolayısıyla sağlanması "bu kıymete" yönelik arayış ve bakışımı da ileride etkileyecekti. Hayatımda en büyük değer karşılığı olarak "insan emeği"ni yani "hak ediş" algısı ve duygusunu koyacaktım. Çok şanslıydım ki bu tür 'kıymet'leri hayatına kararlılıkla almış hocalar tanımış özellikle bu konuyu kendi hayatını da böyle yaşayan bir hocayla, Feyzullah Eroğlu ile ileride daha etkin bir şekilde çalışacaktım. Yaşadıklarım benim için gerçek bir lütuf, hocaya denk gelişim ise bana göre ilâhî bir ihsandı. Bana göre yaşantılarımız hiçbir aşamada ve hiçbir insan ile basit bir karşılaşma ya da tesadüf değildi, benim hocamla karşılaşmam da böyleydi. Akademideki öğrenci-hoca buluşması bizler adına karşılaştığımız olumlu veya olumsuz düzenek nedeniyle kariyer anlamında ilerisi için belirleyici bir kader çizgisiydi. Bu yazgılı yolda benim Feyzullah hoca ile karşılaşmam hayatımın sonraki yıllarında daima şükür vesilem olacaktı.

"ÖĞRENCİ DEĞİRMENİMDEN FEYZULLAH EROĞLU HOCAM İÇİN NOTLAR"

Ne Kadar Geriye Bakabilirim? Her şeyin başlangıcı önemlidir. Bunun için ben de Feyzullah hoca ile işe en başından, tanıştığım ilk zamandan bir hatıra yer vererek sonraki anıları aktarmak istiyorum. Benim buradaki çabam, kendisiyle paylaşılan zamanları "fikir ve ruh kökünden beslenen bir öğrencisi" kimliğiyle tasvir etmek olacaktır. Bir hocanın yaşantısını anlatmak, yaşadıklarını kişisel arşiv olmaktan çıkarıp böyle bir hatıratın sayfalarına bırakmak gerçekten kolay değil. Özellikle hoca-öğrenci ve meslektaşlık çizgisiyle çeyrek asırdan fazla bir zaman dilimini yani 33 yıllık bir geçmiş geride bırakabilmişseniz, bu durum daha büyük sıkıntı duymanıza neden olabilir. Yaşanılanları atlamalar ve çıkarmalar sebebiyle tam olarak mecrasındaki gibi aktaramayabilirim. Başka bir deyişle aktarım seviyem hocamın nâmına karşılık gelecek bir liyâkat içermeyebilir, bu nedenle hoş görülmeği isterim.

İLK TANIŞMA

Feyzullah Eroğlu hoca, uzun yıllara dayanan akademik çabaları, uzun saatler bıkmadan anlattığı dersleri ve çalışkanlığıyla Atatürk Üniversitesi camiasında ve fakülte özelinde iz bırakmış bir sima olarak karşıma çıkmıştı. Eroğlu hoca, 'işini iyi yapan', 'işe karşı sorumluluk' duyan, 'dürüst' fakat insan ilişkileri bakımından nispeten 'sert' olarak tanımlanabilecek bir tarzda akademik hayatını inşa eden biri olarak biliniyordu. Hiç kimse bütünüyle başkalarının bakışıyla, onların kriter ya da tanımlamalarına göre ilişkilerine başlamaz. Benim de öyle bir niyetim yoktu. Ancak Feyzullah

hocayla ilgili kendime dayanak oluşturabilecek bir fikir daha öncesinden edinememiştim. Çünkü bu anlamda kendisiyle öncesinden bir tanışıklığım olmamıştı. Hocayla ilk karşılaşmam Araştırma Görevlisi olmak için hazırlık yaptığım zamana denk geldi. Aslında o yıllar fakültede herkesin herkesi tanıdığı yıllardı. Ancak ben 1984-1988 döneminde "İktisat Bölümü" okumuş ve hocayla bölüm farklılığım nedeniyle karşılaşmamış, hatta adını dahi duymamıştım. Yine o yıllar öğrencilerin, öğrenmekten mutlu olup başarı sağladığı altın yıllardı ve sınıfımızda oldukça başarılı öğrenciler vardı, bu öğrencilerin hocalarla iletişimleri de bana göre çok iyiydi. Bundan dolayı hocalarımızdan asistan olarak kalmaları için teklif alanlar dahi olmuştu. O yıl mezuniyet öncesi son dönemimizde ben de iki arkadaşım ile birlikte hazırladığımız dönem ödevinden sonra sınıf ortamında böyle bir teklifi alacaktım. Uluslararası İktisat dersinden hocamız olan Prof. Dr. Cevat Gerni'ye arkadaşlarımla 'Türkiye'nin Ödemeler Bilançosu Dengesi' konulu bir sunum yapmıştık ve Cevat hoca sunumu oldukça beğenmişti. Aynı tarihlerde okulu birincilik ile bitireceğim de konuşuluyordu⁵ bu bakımdan bölümde asistan olmam istenen bir durum olarak dile getirilmişti. Mezuniyet sonrası İktisat Bölümü asistanlığı için başvurmamıştım. Bunun nedeni sayısal ders çalışma yorgunluğumdu. Başta matematik olmak üzere İstatistik, Ekonometri, İktisadi Matematik, Doğrusal Programlama vb. derslere gereğinden fazla emek vermiş hatta anlamadığım konulara hazırlanmak için mezuniyete kadar tüm hafta sonlarımı üniversitede kimi zaman kütüphane kimi zaman masa olan bir arka bahçede çalışarak geçirmiştim. Bu nedenle içinde Matematik olan hiçbir işe artık ne hevesim ne de gücüm kalmıştı. Bu duygularım nedeniyle o zamanki iktisat asistanlığı teklifinden uzak durmuş ve boşu boşuna iki koca yıl geçirmeme rağmen hiçbir sınava girmemişim. İşletme bölümüne asistanlık için başvurmamı isteyen hocalarımın cesaretlendirmesiyle cevabımı bu defa "evet" e çevirmiştim. İktisat hocalarıma iyi bir iktisatçının çok iyi matematik bilmesi gerektiğini ancak benim bilgimin bu düzeyde olmadığını, bu durumum nedeniyle akademik kariyer olarak iktisat bölümü asistanlığını düşünmediğimi dilim döndüğünce açıklamıştım. Özellikle kendilerine öncesinden "kız meslek lisesi" okuduğumu ve üç yıllık lise eğitimim esnasında hiçbir sayısal ders almadığımı da altını çizerek ifade etmişim. Bu derslerde evveliyatımdan kaynaklı yetersizliğim nedeniyle lisans döneminde oldukça zorlandım fakat uzun çalışma saatleri sonrasında notlarım gerçekten iyiydi. Ancak bu sıkı tempo beni bir hayli yormuştu. Özellikle çok iyi okullardan gelenlerin arasından sıyrılmak için hemen hemen her şeyden uzak kalmış, tüm zamanı çalışmaya ayırmıştım. Bu durum mezuniyetimizin 25. yıl kutlamasında belgelerde de kendini gösterecek, çok sayıda paylaşım arasında benim arkadaşlarımla sadece iki fotoğrafım yer alacaktı. Yine de ben mutlu ve huzurluydum, kendime göre doğru olanı yapmıştım. "Yönetim ve Organizasyon" anabilim dalına asistan olarak girme fikri de bu bakımdan bana çok sıcak gelmiş, kendimi iyi hissetmeme neden olmuştu. İktisat ikinci sınıfta Prof. Dr. M. Şerif Şimşek⁶ hocadan aldığım ve

⁵ 1984-1988 döneminde fakülte dereceleriyle ilgili bir belge verilmiyordu. Ancak pazarlama hocamız Prof. Dr. Recai Çınar fakülteyi katıldığı toplantı sonrasında sınıfa gelip bunu duyuracaktı. Beni kaynak göstererek bu veriyi kullanabilirsin derdi, hocam sağ olsun. Hocanın benimle ilgisi ağabeyimin görevi nedeniyle komşuluk yaptığımız lojmandandı. Eşinin kendisine bir ön blokta çok uzun saat ders çalışan biri var, çok dikkatimi çekiyor demesi değerli hocanın ilgisini üzerime çekmişti. Bu vesileyle kıymeti o günlerden bugüne hiç eksilmeden devam eden Recai hocama ve kıymetli eşlerine gönül dolusu şükranlarım vardır.

⁶ Prof. Dr. M. Şerif Şimşek, derslere iyi bir donanımla giren, öğreticilik işini seven ve bunu en iyi yapan hocalardan biriydi. Öğrencilik yıllarında anlatım tarzı ve derse yönelik çabaları çok etkileyiciydi. Ayrıca Şerif hoca fakültede

oldukça sevdiğim bu ders konusunda kendimi daha hazır hissetmişim. Öyle de oldu. Asistanlık sınavını iyi bir performansla kazandım ve yüksek lisansa başladım. O yıl Feyzullah hocadan da ders aldım ancak kendisine ders dışında pek yakın değildim. Şerif hocanın danışmanlığında olmam dolayısıyla Feyzullah hocayla fazla bir diyalog içinde olamamışım.

Fakat tez çalışmalarını sürdürürken Şerif hoca kendisine yapılan dekanlık teklifi nedeniyle Konya Selçuk Üniversite'sine geçmeye ve akademik hayatına orada devam etmeye karar verdi. Pek tabii bu karar benim için hiç de iyi bir haber anlamında değildi. Danışmanım değişecek ve yeni danışmanım iletişimde iyi olmadığı Feyzullah hoca olacaktı. Her şey iyi giderken bu konu nereden çıktı? Diye düşünmekten kendimi alamayacaktım. Bu konuda ilk zamanlarda öylesine olumsuzdum ki en küçük bir iyimserliğim dahi yoktu. Bana göre bu olay o günlerdeki ruh hâlimle benim fakültede ve aynı zamanda bölümde daha fazla yalnızlaşmam demektir. Çünkü o dönem bölüm başkanımız Prof. Dr. Dursun Bingöl ve Doç. Dr. Nurullah Genç ile de ders dışı hiçbir iletişim kurmamışım⁷. Zaten fakültede iktisat bölümü hocalarımın birkaçı dışında işletmeden çok az hoca ile iletişim içindeydim ve en iyi görüştüğüm hocam gitmeye karar vermişti. Üzgündüm...

O dönemler, Feyzullah hocanın da bana göre iyi hatırlayacağı bir süreçti. Ben belirttiğim gibi, Şerif hocanın gidişinden dolayı hayli üzgündüm ve danışman değişikliği nedeniyle istemeden Feyzullah hocaya geçiş yapan öğrencisi konumundaydım. Ayrıca fakültede ideolojik olarak Şerif hocanın sosyal demokrat kimliği üzerinden "solcu" olarak etiketlenmiş ve çoğunluk olarak "cemaatçi" hocalar kısmî olarak da "milliyetçi" olarak tanımlanan hocalar tarafından varlığım rahatsızlık yarattığından örtülü olarak dışlanmışım⁸. Hem kadındım hem de solcuydum. Erkek egemen

diğer hocaların da hocası konumundaydı ve kendine saygı duyulan, sözüne itibar edilen, kişisel karizması olan biriydi. Şerif hocayı, bana yol açtığı akademik kapı, ayırdığı vakit ve beni tekrar fakülte kadrosuna kazandırma konusunda gösterdiği çabadan dolayı daima gönlümde "özel" bir yere koymuşumdur. Odasına girdiğim an, yanında kim olursa olsun her zaman bana çok değerli olduğumu hissettirmiş, ayrı bir sevgi ve hoca yakınlığı göstermiştir. Kendisini daima şükran ve minnetle anırım. Bu duygusal bağımı bütünüyle bilmese de gördüğüm zamanlarda hep mutlu olduğumu kendisi de eminim hissetmiştir. Özellikle 2003'te YÖK'ün yeni doçentlik kriterleri oluşturup bu kriterlerde çıtayı oldukça yukarı çektiği doçentlik başvurumda eser inceleme jüri listesinde olmayan hocanın sözlü sınavda asıl bir üyenin yerine yedekten gelmesi beni bir hayli sevindirmiş ve rahatlatmıştı. İçeri girdiğimde hocanın varlığı bana çok büyük sürpriz olmuştu. Çok mutlu olmuş belki de o güvenle sözlü sınavda iyi bir sonuçla çıkmışım; kazanan iki kişiden biriydim, adayların üçü sonraki sözlü sınavına kalmıştı.

⁷ Bu mesafe ve iletişimsizlik girdiğim doktora tez savunmasında kendini bütün çıplaklığıyla gösterecek enstitü tarihine geçen en uzun tez savunması sınavı olacaktı. Sınav günü yapılan diğer sınav bir saatte biterken ben dört saatlik bir savunmadan çıkacak, akabinde ise yapılan bir haksızlıkla işsiz bırakılacaktım. O zaman ne kadar hoca sever diye bana bakanlar bilsinler ki ben her hocamı ve her davranışı değil, adil, dürüst ve mert olanlarını gönlümün en yüce divanına hakları olarak koyacaktım.

⁸ Belki de o yıllarda canımı en yakan olayların başında bu etiketlemeler gelmişti. Bu nedenle olsa gerek akademik hocalık sonrası verdiğim iletişim derslerimde Kadir Özer'in 'Ben Değeri Tiryakiliği' adlı eserini okutacak, bu tür algı ve yargılamaların insan bütünlüğüne ve kalitesine ne denli düşük ayar çektiğini öğrencilerimin anlamasını isteyecektim. "İdeolojik" yargılar, tanımlama ya da etiketlenmeler şu açıdan keyifsizdi, kişisel olarak "hakınız" olan birçok şeye doğal hakkınız olan yollardan değil, daima en zor yoluyla ulaşımınız sağlanacaktı. Dilekçe yazıp istememe rağmen alamadığım dersler, fakülte asistanı olmadığım için yayınlanmayan makaleler, bana tahsis sonrasında alınan telefon ve çelik ile değiştirilecek ahşap masa ve fakültede bana yapılmayıp şehir merkezinde yaptığım fotokopilerin arkasında bu bakış vardı. Sonuçta ben onlara göre etiketli halimle bir solcuydum hem de iktisat hocalarının sözünü dinlemediği için ceza çekmesi gereken biriydim. Yıllar sonra Denizli'ye gittiğimde zamanında Feyzullah hocayla çalışmam dolayısıyla "sağcı", "ülkücü", "faşist" etiketlenmeleri yapılacak hatta

toplumun ve muhafazakâr iklimin iki istenmeyeni bende bir araya gelmişti ama önemli değildi; zaman zaman derin bir keder yaratsa da üstünde durmayacaktım⁹. Çünkü benim kendimce yapacak çok işim vardı. Dönem itibarıyla aldığım derslerde ilk zamanlar Feyzullah hocayı sert görünümü nedeniyle pek sevmemiştim. Ancak Feyzullah hocanın emeğine özellikle sağladığı akademik kitap ve makale listesine, araştırma ve okuma için yol gösterici desteğine hep saygı duymuştum. Durum taraflar arasında benim açımdan belliydi, pek istekli olmasam da hoca-öğrenci olarak birlikte çalışmak durumundaydık. Bu gerçekliğin bütünüyle farkındaydım ancak Feyzullah hoca ile iletişim kurmada hâlâ zorluk çekiyor ve kendisini ziyaret etmede bir hayli çekingen davranıyordum. Bu durum aslında hocanın bana yaklaşımından ziyade benim mizacımdan kaynaklıydı; oldukça içe kapanık, başkalarıyla iletişim konusunda mesafeli bir tiptim. Zamanla insanlara alışıp, yakınlaşabiliyordum. Çocukluğumdan beri bu durum böyledi ve bu tavırlarım nedeniyle lise döneminden de oldukça iyi 'etiketlerim' vardı: 'Buzdolabı', 'kendini beğenmiş', 'ukalâ' gibi. Fakat Feyzullah hocanın bunları bilmesi pek mümkün değildi. Hocanın kendisi çağırılmadan odasına gitmiyor, neyi, nasıl yapacağım konusunda da kendisiyle fazladan iletişime geçemiyordum. Çağrılmadan kendisine uğramamam ve kendimi uzak tutmam dolayısıyla hoca da beni mesafeli karşılıyor ve hâlâ 'Feyzullah hoca' yerine 'Feyzullah bey'¹⁰ diye hitap ettiğim için doğal olarak kendisiyle zoraki çalışan biri olarak değerlendiriliyordum. Bu nedenle danışmanlık randevuları için görüşmek gerektiğinde Feyzullah hoca birkaç saat öncesi beni arayıp "Sabahat hanım bugün danışmanlık için görüşme gününüz lütfen belirlediğimiz saatte burada olun" demek durumunda kalıyordu.

Bu yaklaşımına hocam gerçekten iyi sabretmişti. Aslında bu hâlim bir tarafıyla "çekingenlikim" nedeniyle sosyal çevre ile iletişime yatkın olmayan kişisel özelliklerimden diğer tarafıyla da önceki teze verdiğim emeklerin boşa gittiğine dair inancım dolayısıyla¹¹. Bu konuda sonradan

hızını alamayıp bununla yetinmeyenler gazetede ismimi vererek "ülkücü çete" diyeceklerdi. Bu yayınlar dolayısıyla bu haberleri yapan gazetenin genel yayın müdüründen şikayetçi olup mahkemeye verecektim. Bu olaylar sonrası kişisel olarak hayat kazanımım şu oldu: Ben işimi yaparken insanlara hiçbir zaman bu cepheden bakmayacak, profesyonel anlamda liyakat arayacaktım. Bu defa da küstürdüğüm öğrencilerim, meslektaşlarım ve çevrem olacaktı. Çünkü madem ben onları tanıyor ve biliyordum, gereğini de yapmalıydım. Şükürler olsun, böyle davranmadım. Feyzullah hocam bu yönümü iyi bildiği için bana "Sabahat senin siyasî kirliliğin yok" derdi.

⁹ Bu noktada İşletme Bölümü pazarlama hocalarından Doç. Dr. Abit Bulut hocanın da ben de yine ayrı bir yeri olacaktı. Abit hoca benimle sürekli meşgul edilen gündemleri duyup beni gördüğünde sohbet eder, devamında ise bana özgüvenimi ve dayanıklılığımı artırmak için müthiş bir çaba gösterirdi. Bunların birinde ben fakülteden çok üzgün bir şekilde çıkarken şöyle diyecekti: "Sabahat sen evine git ve bu konular üzerine iyi düşün. Düşündüğünde şu noktayı atlama. Sen gibi yeni fakülte bitirmiş birin de ne var ki bu koca koca yaşlı ve unvanlı insanlar işi gücü bırakıp seninle uğraşıyor". Bu satırlar bugün dahi içimi ısıtan bana güç veren bir erdem abidesi erdemli hocam Abit Bulut'un da unutulmazlar arasında olduğunu hatırlamak ve hatırlatmak içindir.

¹⁰ Feyzullah hocanın bu konuda arkadaşım Ayşe'ye "dur bakalım bana ne zaman hoca diyebilecek" şeklinde benimle ilgili bir paylaşımı da olacak ve Ayşe sonraki yıllarda anı paylaşımını sırasında bunu bana söyleyecekti.

¹¹ Şerif hoca ile o zaman 'bilgi teknolojileri' konusunda çalışacaktım. 5-6 aylık bir çeviri ve çalışma döneminden sonra Feyzullah hocaya geçtiğimde "maalesef bu konu benim alanım değil, sana destek veremeyeceğim" dedi. Dolayısıyla konu değişikliği yaparak örgütsel davranış alanında yeni bir konu bulman gerekecekti. Bu benim açımdan o an için zaman kaybı demektir. Sonra fikrim değişse de o an için benim açımdan iyi bir fikir değildi.

anlayacaktım ki hocaya karşı elimde olmadan içsel olarak biraz mesafe koymuştum. Cesaretili değildim, cesur bir katılım iklimi de ilk zamanlarda benim için ciddi biçimde zor görünüyordu. Ancak ders arkadaşım Ayşe¹² ise benim tam tersim özelliklere sahipti. Ayşe Feyzullah hocayla öğrencilik yıllarından tanışıyordu ve iletişim konusunda bana göre daha rahattı. Karadeniz kültüründe büyümüşü ve bu iklimin insanı olarak insanlarla bana göre daha yakın ve daha iyi bir iletişimi vardı. Ben ise erkek egemen bir kültür içerisinde Erzurum'da büyümüş hem de sadece kızlardan oluşan bir okul okuyarak bu durumu daha da pekiştirmiştim. Fakülte yıllarında da bu durum artık bende bir alışkanlık haline gelmiş olacak ki yine üç kız arkadaş ile yakınlaşacak, karma gruplardan mümkün olduğu kadar uzak duracaktım. Zaten gezmeye vaktim olmayacak her zaman çalışacak çok dersim olacaktı, bu durumu da bu nedenle o zamanlarda hemen hiç fark etmeyecektim.

Hocam ile iletişimim yavaş yavaş düzelişirken o da beni ve ailemi daha yakından tanıma fırsatı bulacaktı. Özellikle evdeki çalışma ortamından kaynaklı kısıtlılığım -ağabeyim, kıymetli yengem ve çok sevgili yeğenlerimle aynı evde yaşıyordum, ancak çocukların küçüklüğü nedeniyle evde çalışmak o dönemde zordu- dolayısıyla okulda uzun saatler çalışıyordum. Bu durum hocalarımın ve Feyzullah hocanın da dikkatinden kaçmamış, beni çalışmalarım nedeniyle takdir etmeye başlamıştı. Ben de önceki zamanlara göre kendisiyle daha iyi iletişim kurup çalıştıkça hocaya bakış açım değişmişti. Ne gariptir ki çok yoğun ders çalışma, ailevi maddi ve manevî sınırlılıklara -ailemin eğitim seviyesinin düşük olması, benim mesai dışı fazla çalışmalarımı çok anlamlı bulmamaları, bazen de annemin sıkıldım deyip kitapları elimden alması vb.- rağmen hiçbir şey o dönem beni bunaltmamış ve sıkıkmıştı. Ancak bu cümlelerim şu anlama gelsin. Ailem hayatta verdiği sevgi ve şefkat duygularıyla en büyük hayat kazancımdı. Annem bana göre hayatta görülebilecek en sıcak sevginin sunucusu, ev ortamını mutlu bir yuvaya çeviren büyücüsü ve namazı kısa, duası uzun ve bol bir kadındı. Sadece iş kadını olma duygusunu, özellikle akademik iklimi hiç bilmiyor ve bazı şeyleri 'gereksiz' ya da 'evde yapılmaya da olur' cinsinden görüyordu. Bu bakımdan zaman zaman yaşadığım hayal kırıklıklarım olsa da Feyzullah hocanın bakış açısı ve çalışmaya yönelten kararlılığı, eşinin yani Nurhayat Abla'nın bir anne sıcaklığında yakın ilgisi ve bu konulardaki desteği

¹² Ayşe İrmış ve ben hocamızın asistanı olarak çalışıyorduk. Ayşe'nin lisanstan hocayı tanınması, asistanı olma kararı verdikten sonra hocayla teması vardı ve en önemlisi o çok sıcak, cana yakın ve ilişki kurmada hiçbir çekinikliğe sahip değildi. Ayşe hocaya, hoca da Ayşe'ye bana nazaran daha yakındı, doğal olanı da insanın hocasıyla bunu yaşamasıydı. Benim ilişki biçimim ise farklıydı. Aslında fark edecektik ki biz kişilik farklılıklarımız nedeniyle hemen hemen her konu ve her tercih durumunda da bu farklılığı gözlemleyecektik. Ayşe tıpkı hocam gibi kariyer hayatımda benim akademik en uzun dostluğum, en fazla zamanlarımı geçirdiğim meslektaşım, en iç sesimle inanıp konuştuğum bir yakınım, bir kardeşim oldu. Zamanla bizi görenler bu iki uç karakter nasıl bu yıllara kadar arkadaşlık ve dostluğunu korudu? diye sorgulayıp şaşırarak ve işin sırrına vakıf olmak isteyeceklerdi. Ben kendisini ailemin hep ayrılmaz bir parçası olarak gördüm ve öyle hissettirdim, onun ailesi de beni öyle karşıladı. Bu yakınlık dolayısıyla hatta halalarından biri 'benim halamdı'. Aramızda böyle bir karşılıklı ailevi kuşatılmışlık vardı. Rahmetli annem bu duygularımdan dolayı kıldığı namazlarda dua eder ve bana "Sabahat Allah'tan senin için ne istediğiysem inan Ayşe için de onu istedim, evladım" derdi. Girdiğimiz her sınavda ben de "anne Ayşe'ye de dua et, unutma!" dediğimden bunu bana böyle iletirdi. Ayşe o duaları yıllarca annemin sesinden evde ve telefonda duydu ve onun kalbine inandı. Ben sevdiğilerimi hiç az sevmeyi beceremediğim için Ayşe'yi de kardeş olarak görüp çok sevmişim. Bugün de bu duygulara sahip olduğumu çok iyi biliyorum, 'o ne kadarını görebildi?' bu sorunun cevabını Ayşe'nin kalbine bırakıyorum.

dolayısıyla o olaylar bende daima bunaltı sonrası ferahlık duyduğum hislere yerini bırakacak ve özellikle içlerine aldıkları biçimiyle 'ikinci bir ailem' gerçeğiyle ben de genişleme duygularıyla karşılık bulacaktı. Hocaya aldığım dersler, tez sürecinde geçirdiğim zaman, olayları değerlendirme tarzıyla hayranlık, Nurhayat Abla'ya ciddi yakınlık, çocukları Şeyma Gün ve İbrahim Türkhan'a da sevgi duyduğum o yıllar kendi adıma sevinç duyup, çözüm üretmediğim zamanlarda geleceğe dair umutlarımın arttığı bir dönemi temsil edecekti.

Hayat, anlaşılabilirlik için tanışıklık istiyordu ve açık görünmeyen şeyler hiç de anlaşılır değildi. Böyle olduğunda ise "kesinliğin" yerini "kestirmeler" alıyor ve bazen bu durum istemesek de yanılırlara ve yanlış anlamalara davetiye çıkarıyordu. Bilmediklerimiz azalıp, bildiklerimiz arttıkça bu deneyim taraflar arasında yeni bir ilişki alanı oluşturarak herhangi bir durum ve konuyla ilgili artık 'şüpheye' yer bırakmamayı sağlamaktaydı. Bu yeni biçimlenişle birlikte akademide yol alış, benim adıma "muhteşem bir öğrencilik" olacaktı. Bendeki etkisi bakımından kendi koşullarımda büyük bir lütuf olarak gördüğüm bu yıllar "harikulâde öğrenme süreçlerini" hayatıma ekleme fırsatı verdi. Her yeni öğrendiğim bilgiyle şüphe yok ki ben de farklılaşıyordum; artık bakış açım değişmiş, his dünyam başkalaşmış, kendime duyduğum güven özellikle hocam ve hocalarım sayesinde artmıştı. Hayret vesilesi gayretler neticesinde "bilinen, hissedilen hâliyle" zaman, mekân ve mesafeler endişe yüklü ağırlıklarını karşımda kaybetmiş, kendi imzasını atmada kendisine fırsat vermek için heyecanlanan birine dönüşmüştüm. Hikâyemi bu hâliyle bilenler Feyzullah hocaya belki de 'bir ödül verilmeli' diye düşünmüş olabilirler; en azından ben psikolojik temelde "kişiye güven ilkesi"nin hayatta devreye koyulduğunda insanı neleri yapmaya ikna edeceğini ve kişileri nerelere taşıyabileceğini kendi hikâyesi üzerinden yaşamış biri olarak bunu çok iyi idrak etmiştim.

Bu yıllarım, hocamın entelektüel bilgi ve birikiminden almaya, bilimsel değerlendirmeleri nedeniyle kendimce ilerlemeye başladığım bilgi edinme ve okuduğum eserlerle zenginleşme yıllarıydı. Bu nedenle belirli bir zaman sonrasında hayat çizgimdeki "en güzel yıllarım" olarak müstesna bir yer alacaktı. Gün geçtikçe anladıklarımı ve algıladıklarımı artırıp, kusurlarımı ve zayıflıklarımı azalttığım bu gelişme ve iyileşme sürecini Feyzullah hocanın bizler adına yaşattığı "akademik ve ruhsal kazanım yılları" olarak anacak, hatıralarıma böyle yerleştirecektim. Akademik becerileri geliştirmeyi başarmak, üretime dayalı bir yaşantı ve çalışmaya dayalı bir hoşnutluk içerisinde olmak, aynı zamanda akıllı ve onurlu bir yaşamı kendisine gaye edinmek suretiyle zengin bir akademik birikim sağlayacak ve dayanıklılığı, haksızlıklara karşı direnç gösterme bilincini de yanına alarak her türlü krize karşı önden dayanıklı olmayı ve onlarla mücadele etmeyi öğrenecektik. Acar Baltas'ın ifadesiyle "hayat incitir, hayat kırar" ancak biz düşmeyip, dik durmaya ve kendimizi savunmaya çalışacaktık. Böylece hayatın o dönemki ritmi içerisinde 'yıkık', 'bağımlı' ve 'pasif' olmayı reddederek ve dış cepheden bizi içine çeken karmaşık olaylar dizisiyle ruhen dengesiz olunabilecek bir süreci hocamızın zekâsı, bilgi zenginliği yoluyla akademik anlamda "iyi bir yaşam" karşılığı olarak görebilecektik. Kürsüde 'huzur'u bulacak ve meslek hayatımın en insanlı yıllarını birliktelik duygusuyla yaşayacaktım. Kendi kürsülerinin içinde bulunduğu iklimi kastederek

'buralarda hava alamıyorum' diyen arkadaşlarımızı gördükçe de bu duyguyu hayatımda her şeyin üzerinde tutmayı öğrenecektim¹³.

İLK MAKALE YAYINI VE HOCAMIN ÖRNEK ALINACAK KİŞİLİĞİ

Feyzullah Hoca'nın asistanı olmuş ve akademik çalışmalar yapmak üzere işe koyulmuştum. Bir hocanın asistanı olmak ister istemez onun çalışma ve sohbet halkasına dâhil olmak demektir. Uzun süreli çalışma ve bilgi işçiliği gerektiren bu süreçte gerçekten çok heyecanlıydım. Artık benim de çok büyük hevesler duyduğum ve üstüne hayaller kurduğum şey gerçek olacaktı; ismimin üzerine yazıldığı bilimsel çalışmalar¹⁴ yapacaktım ve bunun için oldukça istekli ve hazırdım. İlk makalemi, Feyzullah hocamın da fikrini alarak dikkatimi çeken "Zaman Yönetimi" konusunda yapmaya karar verdim. Gerçekten tarım toplumu özellikleri taşıyor ve sanayi toplumlarının 'zaman'a verdiği değeri biz vermiyorduk. Oysa zaman en etkili kullanılmak gereken bir kaynaktı. Bu imce çalışmak için güzel bir konu bulmuştum. Hocamın da çizdiği çerçevesiyle toplumsal farklılıklara göre zaman yönetimi boyutunu da dikkate alarak konuyu sosyo-kültürel çerçevesiyle ele alarak bir değerlendirme yapacaktım. Makale için yüksek bir moral ve iyi bir motivasyonla çalışmaya başladım. Hocamın yazmamı arzu ettiği boyutu da göz ardı etmeden çalışmayı tamamladım. Artık sıra fakültenin dergisinde yayınlanması için makalenin başvurusunu yapmaya geldi. Bu aşamayı gerçekleştirmek için dergi yönetimiyle iletişime geçtiğimde aldığım cevap beni oldukça üzdü. Çünkü bana "çalışmanızı iktisadi ve idari bilimler fakültesi elemanı olmadığınızdan dolayı basamayacağız" cevabı verilmişti. Gerçekten o anda benim açımdan hiçbir mantık örgüsü ve duygu yapısıyla olayları çözememiş ve yönelttiğim 'neden' ve 'niçin' sorularına da tam olarak karşılık bulamamıştım. Bu noktadaki halime önceki yaşadığım olumsuzluklardan çok daha fazla üzülmuştum. Akademik gelenek içinde kadrolaşmaya bağlı böyle bir "ayrımcılık" o zamana kadar pek görülmemişti ya da en azından duyulmamıştı. O günlerdeki ismim ve cismimle ben neye elimi uzatsam o konuyla ilgili menfi bir durum sürekli olarak oluşuyordu¹⁵. Bu defa da güya! ben 'iktisadi ve idari bilimlere bağlı

¹³ Denizli özelinde ve diğer zamanlarda özel sektöre geçiş teklifleri ya da üniversite değiştirme tekliflerine bu mâna yönünden bakacak ve içinde bulunduğum duruma alternatif karşılık olarak ne denli cazip teklifler olursa olsun reddetme cesareti bulacaktım. Bir holding teklifine 'evet' diyemediğim bir zamanı öğrenen iktisat hocalarımızdan Prof. Dr. Recep Kök bana bu cevabı beklemediği anlamında şu sözlerle: "Sabahat senin hayatını hiç merak etmemiştim, ancak bu teklife verdiğin 'hayır' cevabından dolayı, bundan sonra merak ediyorum" karşılığı verecekti. Recep hocayla ilerleyen zaman içerisinde 'eşimin amcası' olarak daha fazla görüşecek, ben de "Kök" ailesinin bir parçası olacaktım. Bu süreç öncesinde Feyzullah hocanın Denizli'ye gelişinde akademik anlamda en büyük desteği kendisinden görecektim. Hoca doktora tezim için bana doktorların randevu vermediğini ve tezimde bir tikanıklık yaşadığımı duyduğunda benim adıma tek tek her doktordan randevu alacak ve benimle anket bırakmaya gelecekti. Hayatımda bugün 'iyilik' algısı ve duygusu var ise bu hocalardan öğrendiklerimden olacaktı. Çünkü ben o dönem sadece hocası şehir dışında olan bir doktora öğrencisiydim ve hocayla hiçbir aile bağım yoktu. Bu noktada o yıllarda değerli eşi Habibe Kök'ün evine davet edip motivasyonumu yükseltmesini ve sonrasında evlilik yıllarımda bana daima özel bir muamele yapması, kucağını açmasını, 'nerede bize ait olan bir şey varsa o aynı zamanda sizindir' deyip il il evini açışındaki cömertliğini de burada ayrıca belirtmeliyim.

¹⁴ Ben ailemde üniversite okuyan ilk kişiydim ve akademisyen olmak ailemin benim kariyerim açısından ilk başlarda pek düşündüğü bir şey değildi. Bu daha çok hocalarımın etkisiyle ve okuduğum kitaplarda özellikle üzerinde yazar adlarını gördüğüm zaman içime sıcaklık veren "kendi adına çalışma yapan" bir akademisyen olmak fikriyle kendimi güçlü tutan bir motivasyondu.

¹⁵ Bana fakülte kadrosunda Şerif hoca tarafından asistanlık teklif edilmiş ve ben de sınavı geçecek yeterlilikte bir kâğıt vermişti. Ancak o sınavda notumu aşağı çekilerek ilân edilecek hatta daha sonra girmemem için "bu sınav

araştırma görevlisi değil, sosyal bilimler enstitüsüne bağlı asistan olduğum için' dergi yönetimi benim makalemi yayınlamayacaktı. Bir hayli haksızlık içeren ve ayrımcılık manasına gelen bu hareketi Feyzullah hoca da duyduğunda bana ne diyeceğini ve beni nasıl teselli edeceğini bilemedi. Ancak kısa bir sürede moralimi düzeltmek adına bir çözüm üretti: "Gel senin bu makaleye benim ismimi de yazalım, verelim. Bu duruma fakültenin öğretim üyesi olduğumdan dolayı artık ses çıkaramazlar ve isteğin gerçekleşmiş olur dedi ve ekledi ancak bu çalışma benim eser listemde yer almayacak; çünkü onu sen çalıştın". Öyle de oldu. Sadece araştırmacılar bunu bilmediğinde öyle görüldü. Kabul ediyorum ki emeğin, gayretin önünün kesilemeyeceğini, akışın durdurulmadığını görmek adına bu çözüm benim yüzümü güldürmüştü. Dergi; İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nin 1994 yılı, 10. cilt ve 3-4. Sayısında: Feyzullah Eroğlu ve Sabahat Bayrak adına "Örgüt Faaliyetleri Açısından Zaman Yönetimi" başlığıyla çıktı. Doğrusu bu haliyle makale benim için çok daha kıymetli hale gelmişti ve tekrar bir hayat dersi çıkarmama vesilesi olmuştu. Bundan sonra ne yaparsam yapayım "hak ve hakikate erişim koşulları" adına önüme çıkan insanlar için var olan şartlara ulaşımı sağlayacak, onlar adına hayatı daha fazla kolaylaştıracak ve devamında ise yaşanılanlarla ilgili olarak "doğru ve yanlış" sorgulayarak aralarında ayrım yapacaktım. Çünkü insanların zannettiği gibi doğru-yanlış arasında var olan çizgiler çok ince değil, tersine oldukça kalındı. Bu hâliyle doğru ile yanlış; iyi ile kötüyü ayırt etmek adına akıl, fikir ve vicdan sahibi olarak yaşamayı bizlerin birinci sorumluluğu olarak görecektim. Goethe "bir parça aydınlık" diyordu ben de "biraz hak", "biraz hukuk" ve "biraz hakkaniyet" diye bu konuyu hicvedebilirim. Bu anlamda hak kazanırken liyakati ötelemek sıksa ve çelimsiz maddî kazanımlar adına adalet gibi bir manevi hazdan mahrum bırakılmak olacaktı, bunu çok iyi anlamıştım. Bir sosyal bilimci olarak karşımıza çıkabilecek olaylarda bütünüyle gerçeği görmek, atlamamak bununla kendini aldatmamak gerekir. Aşık Veysel'in ölümsüz ifadesiyle "Her kim bu sırta olursa mazhar/ Dünyaya bırakır ölmez bir eser" sözlerini bir defa daha bu topraklara ekmek için üstün çaba gösteren üstadlardan mesleğin inceliklerini de öğreniyorduk.

Yaşanılan her şey insan tecrübesinin bir boyutudur ve bu boyut sadece bir tutum değil, ahlâkî norm ve değer de barındırmaktadır. Unvanlar yarattığı itibar nedeniyle bir hayranlık uyandırsa da gerçekte bu unvanlar insanın 'Öz-Ne' terkininin en gerisindedir. Feyzullah hocamın emek verene, çaba gösterene el vermesi, beni tanımaya çalışırken hakikatime sahip çıkması beni oldukça etkilemişti. Çünkü aynı dönemin yetişkinleri olup da aynı sorun ve güçlüklerle karşılaşırken üzerinde anlaştığı ilkeleri yok sayarak "enkaz" ya da "yıkım" yaratanların sayısı hiç de az değildi. Kant'ın Felsefi Ansiklopedi Üzerine Dersler kitabındaki şu aktarımıyla düşüncemi dile getirmek isterim: "Nihayetinde ne zaman başlayacaksın erdemli bir biçimde yaşamaya, diyordu Platon, erdem üzerine dersler dinlediğini söyleyen bir yaşlıya. Söz konusu olan sürekli kurgulamak değil; tek bir sefer olsa dahi icraata geçmeyi düşünmek gerek..." Günümüzde temsil biçiminde unvan olarak çok profesör var, ama güven ve itimat duyabileceğimiz hâlde tahsilini temsil eden kend'oluş macerasının içini dolduran az âlim

giren başka bir başvuru yapamayacak" tanımıyla o güne kadar görülmemiş bir karar alınacaktı. Benim iktisat bölümündeki asistanlık teklifini reddetmiş olmam ve istediğim işletme kadrosunun sosyal bilimler enstitüsünün bünyesinde ilân edilmesine rağmen vazgeçmeyip başvuru yapmış olmam bana bu olaylarla hatırlatılacaktı. Hangi gerekçeyle olursa olsun akli geride bırakıp, vicdanı unutup kişisel hâkimiyet ve ideolojik yaklaşımla tarafsız bilginin ve aydınlığa açılan bir kimliğin içinde kirlilik yaratmak doğru değildi.

var biliyoruz. Yaşadıklarım kimine göre ideolojik, kimine göre erkek egemen kültür bakışı kimilerine göre ise yetki alanı adına yapılmıştı. Ama şükür ki bu konuları geleneksel birikimlerine rağmen ötekilerden ayrıştırma yapabileceğim iyi bir karakter ve insanî rol modeli üzerinden Feyzullah hocam ile tecrübe etmiştim. İlim ihsan edenlerin eski bir deyimle “efradını câmi, ağıyarını mâni” olması zaten gerekmez mi? Tarif edenin tarif edileni bütünüyle yaşaması gerekmez mi? İşinin ehli ve işinin eri olan bir hocadan gerekçeleri temellendirirken hak esaslı düşünmek ve hakkaniyet esaslı davranmak gerektiğini kavrayabildiğim kadarıyla bilgi dağarcığıma katmıştım. Ve bundan bir adım ötesi için de kendi adıma karar aldım; ben de tıpkı hocam gibi yaşadığım süreçte, bulunduğum tüm alan ve durumlarda insan değerimi eksiltmemek için gayret göstererek *Hakikatsiz Bir Öz-Ne* olmayacaktım.

FEYZULLAH HOCA İLE DOKTORA DÖNEMİ: ALANA BAKIŞI VE DERS İŞLEYİŞİ

Akademik hayatta ‘doktora dönemi’ bilgi üretmenin ve elde etmenin önemli olduğu mesleğimizin en zorlu yılları olarak ifade edilirdi. Bu dönemde çok sayıda ders alacak, bağ ve bağlantı kuracaktık. O yıllarda herkesin ortak bir tutum oluşturmak için gayreti vardı. Fakat Feyzullah hoca hem kişiliği hem de ders işleme ve tartışma modeliyle daha farklı bir görünüm sergiliyordu. Bizim aldığımız diğer doktora derslerinde sırayla konuyu hazırlayıp anlatıyor ve pek tartışma ortamına fikirsiz olarak taşımıyorduk. Konu aktarımları da “belirli bir fikri ve düşünceyi olduğu gibi alıp yerleştirme yani en iyi şekilde yazılı bir alan bilgisine sahip olmaya” kurguluydu. Feyzullah hoca ise konuyu anlatırken sadece mantık bağlarını yakalayarak anlatmanızı ‘yeterli’ görmez, konunun üzerinde ‘düşünmenizi’, ‘kafa yormanızı’ isterdi. Bu durumda duyduklarınızı, hafızamızda saklı olanı aynen tekrar etmemizi değil, ona bir şeyler katmış olmamızı, onu yeni sorularla konuyu açmanızı isterdi. Bu şekilde kavradığımız olgu ya da olaylar salt anlamda ‘öğrenilmiş’ gerçek değil, ona değer kattığımız, niteliğini artırdığımız ve dolayısıyla Neyi? Neden? Niçin? diye sorgulayarak ‘farkındalık’ kazanıp kendimize yerleştirdiğimiz bir birikim olmaktaydı.

Dünya kadar kavram ya da başlığı alt alta sıralayıp listeleme yöntemini kullanmak hoca için ‘aktif katılım’ sağlamak değildi. Pasif bir okur-yazar olmaktan çok, kendi duygu ve düşüncelerini soruna katarak çözüm üretmeye teşvik etmek Feyzullah hoca için en önemli kazanımdı. Feyzullah hocaya göre “kültür insanı” ya da “kültürlü insan” olmak bu meslekte yetiştirilmiş olmanın böylesi bir karşılığıydı. Bu nedenle bu derslerde düşünce ve düşünürleri parantez açarak ya da konuyu parantez dışına taşıyarak tartışmak, insanın yetkinliği adına önemliydi. Feyzullah hocanın kütüphanesinde yer verdiği kitapları da sadece önemli olanların altını çizili olduğu kitaplar değil, altının, üstünün, yan boşluklarının kendi görüşleriyle doldurulduğu haliyle ayrı bir birikim zenginliğine sahipti. Hocanın işleyişinde genelde hiyerarşik bir işleyişe dayanarak unvan esaslı sıralanan; ‘doktor öğretim üyesi’, ‘doçent’, ‘profesör’ gibi adlandırmalar mesleğimizi ‘iyi bilmek’, ‘daha iyi bilmek’, ‘en iyi bilmek’ gibi aslında âhilik esaslı ‘çırak-kalfa-usta’ sıralamasındaki gibi ehliyet ve yetkinlik esaslı kazanımlarla asıl hak ettiği prestijle kazanılacaktı. Böylece Feyzullah hoca, bir bilgi yığını ya da bir bilgi paketiyle, ‘klişe’ bilindir yollar ya da düşünceler kadar ‘az bilindir’ olan biçimiyle ‘bir fikrim var’, ‘bir inancım var’ diyerek insanın kendisini öznel kılabileceğini, öznel olabileceğini ve bunu da karakter özelliği olarak kazanmayı çok daha önemli gördü. Hocanın bu bakışıyla bundan sonra hissettiğimiz ‘öğrenmek böyle bir şey’ diyerek kendimizi kendimize

doğrulatmak ve bu seviyede “bilginin de sevgi gibi özgürlüğün çocuğu olduğunu” tüm açıklığıyla görmektir. Ben bu kazanım ve coşkuyla doktora sonrasında “eğitim işi sadece eğitimcilere bırakılacak bir iş değildir” girişiyile 1999 yılında “Yükseköğretime Aktif Eğitim ve Bir Model Önerisi” başlığıyla önce eğitimle ilgili bir bildiri sunacak, sonra 2000 yılında “Yükseköğretimde Aktif Eğitim” başlığıyla ‘Eğitim Yönetimi Dergisi’nin 21. Sayı’sında yazarlık yapacaktım. Bu çalışma öngördüğümde daha fazla bir değer kazanacak, sonraki zamanlarda tıp fakültelerinde “aktif eğitim” yapılmasına önayak olacaktı. Bu çalışmayı öze inme, kültürel gerçeklikleri görme konusundaki motivasyonuyla, Feyzullah hocamın, bize aşladığı bakış açısıyla yazmıştım.

Doktora dönemi bizler adına okuma ve araştırma alanının genişliği ve ufuk açan düşünür ve yazarlarla buluşma dönemi idi. Bu dönem çalışma temposu, okuma ve araştırma listeleri, tam mesainin kütüphanede¹⁶ geçirilmesi ve Feyzullah hocanın danışmanlık desteği ve akademik rehberliğiyle yaşadıklarım arasında kıymetli yıllardan biri olarak yerini alacaktı. Hocadan doktora döneminde aldığımız dersler genel manada Türk yönetim kültürü üzerinedir. Türk yönetim düşüncesini kök paradigma; kurum, kuruluş, süreç, düşünüm ve uygulamalarıyla bileşik tahlillerle değerlendirmekteydi. Bu dönemde hocanın güçlü “iktisat” öğretisi nedeniyle de yalnızca sosyo-kültürel boyut ile ilgili olarak konular ele alınmamakta ekonomi-politik düzende de bu çalışmalar ve tartışmalar sürdürülmekteydi. O dönemde aldığımız yönetim dersleri dışında Feyzullah hoca tarafından yürütülen “Özelleştirme” dersi de benim açımdan çok kıymetliydi. Özelleştirme lehinde ve aleyhindeki görüşleri, konuyu bütünsel olarak analiz etmede vereceği ivme, ilerleyen yıllarda bu konuda bilgi üretimimde yine büyük desteğim olacaktı. Özellikle Denizli’ye geldiğimde hocanın Dekanlık döneminde kurduğu ve bölüm başkanlığını iktisat kökenim nedeniyle bana teklif ettiği Çalışma Ekonomisi Bölüm Başkanlığı yıllarında hoca olarak verdiğim derslerde ve sonraki yıllarda “sendikasılaştırma ve yoksulluk” gibi çalışmalar çerçevesinde neo-liberal politikalara yönelttiğim eleştirileri¹⁷ temellendirmede benim açımdan büyük işlev görecek.

FEYZULLAH HOCA İLE DOKTORA DÖNEMİ: METOD VE YÖNTEM ÖĞRETİSİ

Sanayi Devrimi’nden sonra uzun yıllar itibariyle oluşturulan; Max Weber, Frederick Taylor, Henri Fayol gibi şöhreti yüksek klasik kuramcılardan başlayıp, Neo-klasik, Modern ve Post Modern paradigma temelli kuram ve yaklaşımlarla yönetim ve organizasyon literatürü bu alanda heveslenip çalışanlar için her seferinde kendini geliştirmek suretiyle giderek değerini artıran bir akademik trendi temsil etmekteydi. Ancak yönetim ve organizasyon literatürü salt anlamda bilimsel bir

¹⁶ Ev ortamında verimli çalışmadığım, fakültede ise çok kesintiye uğradığım için merkezi kütüphanede “hücre” adı verilen odalar için başvurmuştu. Normalde doçentliğe hazırlanan hocalarımıza tahsis edilen bu odalar o dönemde yeterli müracaat olmadığı için bana verildi. Bu ortam bile benim için tek başına muhteşem bir fırsattı. Sabah erken girip akşam geç çıktığım kütüphanedeki çalışmayla hazırladığım tez sürecim, kitap bolluğu, sessizlik, sükunet ve nezaket atmosferiyle unutulmazdı. Bu konuda çok şanslıydım.

¹⁷ Bu çalışmayı değerli meslektaşım ve arkadaşım Mehmet Yılmaz ile yapmıştık. Bosna’da gerçekleştirilen bu kongrede sunduğum bildiri, Liberal Düşünce Topluluk başkanının kongrede bulunması ve oturumu dinleyenler arasında bulunması nedeniyle sunum sonrası yer verdiğimiz eleştirilerden dolayı çok ciddi tartışmalara neden oldu. Bugün yaşanan gelişmeler bu eleştirileri geride bırakacak düzeydedir. Çalışma için bkz; Bayrak Kök, S. ve Yılmaz M. Yeni Fenomen Yeni Tehdit: Neoliberal Politikalar ve Artan Yoksullaşma Uluslararası 9. Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, Saraybosna, 25.06.2011.

disiplin değildi. O aynı zamanda oldukça güçlü eğilimleri ortaya çıkarabilecek bir egemenlik ve iktidar alanıydı. Feyzullah hocanın çalışmaları, daha çok bu ikinci tarafı ortaya koyacak türden içeriklere sahipti. Yönetime dayalı iktidarın “insanlar arasındaki güç ve iktidar ilişkilerinden ibaret olduğunu” bu güç ilişkilerinin de yönetilenlerde onları başkaları tarafından yönetilebilir kılan yapı ve özelliklerle karşılık bulduğu görüşünü değerlendirdiği çalışmalarıyla Feyzullah hoca, yönetim ve organizasyon alanında tam olarak sahiplenilmemiş olsa da değeri yüksek entelektüel bir kalemdi. Ancak Feyzullah hocanın değerlendirme ve yaklaşımları, özellikle Türk kültürü esaslı bakışı ve uluslararası literatüre kültürel perspektiften eleştirel yaklaşımı ne yazık ki o yıllarda katıldığımız ‘yönetim ve organizasyon’ ve ‘işletme’ kongreleri başta olmak üzere kendine pek taraftar bulmayacaktı.

Hocanın Batı kültürü esaslı ve Anglo-Sakson ağırlıklı alan literatürünü bütünüyle kendimize uydurmak biçiminde ortaya çıkan hevesleri dizginleyecek biçimdeki yüksek sesi ve kararlı tavrı, rakipsiz bir alanda rekabet anlamında görüldüğünden, kongre merkezlerinde erk'i elinde bulunduranların bu erk'i korumak adına zaman zaman bu bildirilerin gençlerle buluşmasının ve alternatif bakışın önünü kesmek bakımından “kabule” değer bulunmamasıyla sonuçlandı. Aynı uygulama ilerleyen yıllarda bana ve arkadaşlarıma da denk gelecekti. İçeriklerimizin yarısını karşılayacak içerikler ve araştırmalar “kabul” alıp, kongreye “katılım” sağlarken ne hazin ki biz bunu birkaç üniversite ve birkaç hocanın alandaki ağırlığıyla yapamayacaktık. Bu konu sonraları diğer Anadolu üniversitelerinden akademisyen arkadaşların bir kısmının da şikâyeti haline dönüşecek ve bizdeki katılım isteği bu farkındalık nedeniyle artık bizler tarafından geriye çekilecekti. Merkeze yerleşik güçleri¹⁸ oluşturan bu akademik ekiplerin daha sonraları Türk kültür zeminini anlamak ve tanımak amaçlı makale ve bildiri çağrılarını yaparak kültürel açığı kapatmak üzere Türk yönetim kültürü araştırmalarını teşvik etme istekleri, bağlı olunan akademik gelenek çizgisinde çelişkiliydi. Ancak akademik üretimde kendi kültür kodlarını oluşturma konusundaki isteksizliğin yerini zamanla bu boşluğu doldurma arzusu almış ve bu konuda “büyük eksiklik” tanımlamasıyla akademik araştırmalar yapılması için bir çağrı yapılmıştır. Bana göre bu gayretler, önceki dönem niyet okumaları ve süresizliği nedeniyle sorunu “tedavi edici” olmaktan uzak “telafi etme” amaçlı bir uğraş olmuş ve öncesi davranışlara ters bir tutum olarak dikkat çektiği için hocayı ve hoca gibi düşünen bizleri bir daha kendi çekim alanı içine çekememiştir.

¹⁸ Bugünkü hayat tecrübem ile daha net bir biçimde gördüm ki Wright Mills'in 1956'ka kaleme aldığı “İktidar Seçkinleri” -hocamın okuma listesinden verdiği ve okuduğumda ‘aydınlandım’ dediklerimden biri- kitabı sadece Amerika için yazılmamıştı. Önceki elit kuramcılarının aksine Mills bu kitapta “elit yönetimi” kaçınılmaz görmemekte ve seçkinlerin bu konumlarına doğuştan sahip oldukları birtakım özellikleri nedeniyle değil, tamamıyla ayrıcalıklı yaşam koşullarından kaynaklı ulaştıklarının altını çizmektedir. Mills'in “kenetli müdüriyet” olarak tanımladığı (sermaye-ordu-iktidar üçgeni) bu seçkinler, karşılıklı değiştirilebilen rollerle herhangi bir branşa hızlı ve kolayca geçebilir durumlarıyla sınıflar üstü bir pozisyonlardır. İsimler değişse de her ülkede onlar vardır. Kendi gerçeklikleri kısıtlı bilgi ve tecrübeyle görülmeyecek kadar gizli/örtülü olan iktidar elit'leri iktidarın tekelleşmesi ve merkezileşmesi eğilimiyle her ülkede yeni sistem kapitalistleri olarak yer aldıkları görülmektedir.

Yönetim faaliyeti, dünyanın her yerinde evrensel bir tanımla -planlama-örgütlenme-yönetme-koordinasyon ve kontrol süreç tanımla- karşımıza çıksa da her yerde ve her noktada arzu edilen “belli bir rasyonel sonuç” doğurmaktan ziyade kurallarına bağlı olarak rasyonel-irrasyonel; geçerli-geçersiz; kazanan-kaybeden diyerek tanımlanabilecek bir asimetrik yapıyla var olmakta ve coğrafi ve zamansal esneklikle beraber karşımıza çıkarabilmektedir. Bu gerçeği Feyzullah hocamızla yürüttüğümüz derslerde daha net olarak fark etmiştik. İlgili literatür ve alan konularının esas üretim merkezlerinde sağlam bir ideolojik temelden -kapitalizm- destek aldığı ve özel değerini de bu temelin beslediği heybetli bir bilgi birikimine borçlu olduğu üzerinde çok önemli okumalar ve tartışmalar yapmıştık. Böylece genel ifadesiyle yönetim alanı tek yönden sadece evrensel gerçeklik değildi ve bu açıyla bizler tarafından sahiplenilmeliydi: Yönetim tanım ve süreç işleyişiyle evrensel olmakla birlikte yerleşik kültürel temel açısından kazanım sağlayacak şekilde ele alınmalıydı. Feyzullah hoca bu yaklaşımla bizler adına ‘tek’ değil ‘iki yönlü’ bir bakışla kıymetli bir “farkındalık alanı” ortaya koymuş olmakta ve bu durumu da geleceğe taşımak adına bizimle ortaklaşa paylaşmaktaydı.

Feyzullah hocaya göre yöntem açısından çalışmalardaki “araçsallık etkisi” atlanmamalı ancak çalışmaların özü de korunmalıydı. Yukarıda ifade ettiğimiz adımın devamında bakacağımız husus, eserin niteliğine yönelik tartışmaya ağırlık vermektir ve bu konudan bütün çalışmalarımızın beslenmesi gerekmektedir. Bu sefer ki bakış ile bize verilmek istenen mesaj; aslında her eserin “orijinal” bir tarafı olması gerekliliğine dairdir. Sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik köken itibarıyla ilim nokta-i nazarından ve akademisyen cephesinden incelenmek istenen konu yalın bir “gerçeklik” olarak kabul edilmeli ve ilmî metotlarla incelenirken bu özellik ustalıkla ele alınmalıydı. Bu bakışla bizim alanımız yeniden tanımlanacaktı: “Bizim işimiz” fabrikalara salt anlamda makine bakışıyla teknolojiyle donatılan ve en ince noktasına kadar yönetim ve organizasyon literatürünün takip edildiği modern ya da post-modern paradigma şemalarıyla bakmamaktı, zaten bu bakışla olaylar dizgesi kavranamazdı. Bir sosyal sistem olarak yaşadıklarımız, genel kültür çatısı altında şirket kültürüyle tecrübe edilen etkileşimli değişim ve dönüşüm ritmine dayanan biçimde “kendi gerçekliğiyle” algılanarak tam anlamıyla açıklığa kavuşturulacaktı. Kökten/radikal dönüşümlerde bile elde geçmişten bir iz kalmadı diye düşünülse de organik bağların varlığını sürdürdüğü gerçeği unutulmadan “bağımlılık” döngüsü kırılmaya çalışılmalıydı. Bu durum o zaman kendini esas olan maddi ve manevi yapılanmayla harmanlanarak bir akademik üretkenlik zincirine dönüşme biçimlenmesi alabilecekti.

Hocamıza göre, zamanda kesintisiz ilerleme söylemiyle mevcut zamanı esas alarak ‘kendilik bilincini’ kaybetmek çok tehlikeliydi. Oysa, ancak bu bilinci esas alıp işine yansıtılan bir stratejiyle kurumsal ve toplumsal başarı ya da üstünlük sağlanabilirdi. Bu zaten tarihsel gerçeklik olarak kendini daima korumuş bir tasvirdi. Bu açıdan Feyzullah hoca kendi kültürel “gerçekliğine” vakıf olmayı akademik görevlerde temel sorumluluğumuz olarak bize aşılayacaktı. Böylece çok öne çıkarılan ve oldukça kabul gören sayısal referans odaklı pozitif paradigmanın rakamları sever kültürünün bizi yanıltmasına izin vermeyecek, yaşanan ya da tecrübe edilen olay ve olgularda kendi gerçekliği fikrini dinamik kılarak uluslararası rekabet ortamında aslen yıkılmaz bir temellendirme sağlanacaktı. Hocamıza göre hiçbir milletin kültürünün bütünüyle alternatifi ve ikamesi yoktu. Bu açıdan Batı karşısında gelişmeleri ele alıp takdirlerimizi sunarken, kendi ülke gerçekliğinden kaynaklı sorun ve çözümlere dayalı eserlerimizi de ümitle üretmek başkasına özenme ya da

öykünme biçiminde kendini sunan yaklaşımlardan uzaklaşarak “ilmi bir intihar” ediş de önlenecekti. Hocamızın bakışından “şatafatlı başlıklar” ve “guru merasimlerine” bakanların akademisyenliğin sadece “tercüme yapmak” ve/veya “salt okuyup aktarmak” olduğunu zannetmelerine katılmamak gerekti. Hiçbir aşağılık kompleksine kapılmadan dik bir duruş ve doğru bir yol alışla fark gösterilmeliydi.

Fikir inşa edici ya da düşünce üretici aynı zamanda yerleşik olanı unutmayan akademik çalışmalarla bu süreç ilerlerken Feyzullah hocanın tecrübesinden bir konuyu daha fazla sağlamlaştıracaktık. Bu mesele zaman aralıklarına göre bakış açımıza netlik kazandırma hususundaydı. Ayartıcı (Feyzullah hoca bu kelimeyi popüler kültürü tanımlarken çok sık kullanır) kısa vadeli kazanımlardan daha çok, akademik çalışma ve eser üretimini uzun vadeli yaklaşıma göre ayarlayan bir düşüncede hareket etmek tavsiyesi gelecekti. Böylece kısa vadeli hızlı yayın yapan ne sayısını ne konusunu tam olarak hatırlayamadığı hemen her konuda olabilecek bakışla üç dört sayfalık yeni başlık ve bilgi içeren, derinliği olmayan çalışmalardan uzak durmanın kirliliğinden kendini kurtarmak ve korunmak gerekmektedir. Unvan eşliğini atlamış fakat kendine özgü yaşam kültürüyle “yüksek” ya da “nitelikli” akademik kültürü temsil etmekten uzaklaşmış bu davranışlar, akademik yoksullaşma ve değer erozyonu yaratmak olacaktı. Fikri derinliğe ve özgün bilgi üretimlerine fırsat veren bir çalışma anlayışıyla akademik kariyer yolculuğunu sürdürmenin popüler süsleme ve bezemeden uzak yapısı, asıl ilim sınıfına yakışan bir tavır alış olacaktı. Feyzullah hoca, basit, niteliksiz, marjinal tanımlarından uzakta olmanın önemine inanırdı ve bizi de inandırdı. “Ekonomik rantiyeciliğin” akademik dünyaya sıçraması gibi görülebilecek kolaycılığa karşılık gelen bir nevi “ilmî fırsatçılık” olarak görülebilecek bir dalgayla her yöne savrulmak yerine “iyi”, “doğru” değerlerini içinde barındıran bir yolculukla, bizi menzil-i maksûda vardırarak bir usûl ile ömrüne beyaz sayfalar koymak yaşanan yanlışlara direnmek anlamına gelecekti. Bana göre bu aynı zamanda dünyevî iklimlerden ötesine inananlar için ‘kutlu’ gidişler anlamına da gelebilirdi. İki dudak arası çıkan kelimeleri manasıyla düşünmek, yüzünü ve gözünü ilim aydınlığına dönmek, yanlış ve doğru arasında âraf’ta kalmamak, bilinçsiz bir çoğunluk ya da genişlik yerine kararlı bir yalnızlığı göze almak için de sürekli olarak çalışmak ama hep çalışmak gerekti. Bir gün bir yerlerde bana “her gün ve her öğün her saat yeni bir şey okuyup, yeni bir yazı yazan bir kişi var mı ya da varsa kim derlerse?” kendi adıma alnımı toprağa koyup yemin edercesine bir kavrayışla cevabı ‘Feyzullah Hocam’ olarak verebilirim. Her işin içinde ve arasında, kendini ziyaret eden her kişinin öncesinde ve sonrasında iş yapamadım diye şikâyet edip homurtu çıkarmak yerine bu vakitlere sığınarak iş bitirdiğine inanan biri olarak zaman denen tılsımı en iyi şekilde değerlendirirdi. Şahsen kendinden çaldığım bu zamanlarda yazı bereketini çok kaçırdığım olmuştur.

Kimi ulusların çocukları uçurtmalar uçurup kendine ait özgünlüğü ve özgürlüğünü gökyüzüne salarken, kimi ulusların çocukları da emperyalist tuzaklara düşürülerek düğümlemiş ipleri açmaya çalışıyorlar. Feyzullah hocanın bu ayrımı görmesi, çalışmalarımızda ince ya da kalın çizgiler çekmemiz demektir. Özgünlükten uzak çalışmalardan “kurtulmak” ya da “onların bizi tüketmesine” izin vermemek için “taklitçiliğe direnen” bir anlayışı devamız ya da davamız olarak görmek, sanıyorum bizim için karanlık geceler yerine aydınlık sabahlarda uyanmak gibiydi. Çünkü toplumsal hayatımızda hemen hemen her alan bundan nasibini almaktaydı ve kültürel dizilim itibarıyla insanlar kendi gerçekliğinden göç ediyordu, yönetim ve organizasyon dalı da bu çalışma

alanlarından bir tanesiydi. Evrensel olanın hükümranlığı altında yönetim ve organizasyon bilgisi, çerçevesi itibariyle sistematik bir terminolojiyle karşımıza çıksa da aslında kavram örgüsü arz yönüyle tarih-kültür felsefesi üzerinden yükselmektedir. Bu durum her kültürün tabii olarak “onda başlayıp” “onda biten” adını koyduğu ve sınırını çizdiği bir mükim tarafı olduğuna dair kendi ülkesi üzerinden bir “ülküsü” olması gerekliliğini hatırlatıyordu. Özellikle kendine has olan tarafını güçlü kılmak; yönetsel mekanizmalarını ve yönetim biçimini kültürdeki orijinallik esasıyla zaman akışına uyumlu ve tutarlı bir biçimde durmadan iyileştirerek tarihin uzun yolculuklarına yani yarınlara “savaşsız”, “krizsiz”, “darbesiz” bir anlatımla kendini bütünleştirmek, gerçekten hür olmayı, bağımsız olmayı ve özgür olmayı başarmak demektir. Feyzullah hocanın bu yaklaşımı milliyetçi cenahın bir evladı olarak 1980 sonrası ekonomik, sosyal, kültürel ve politik dayatmalarla kırılan, çözülen kurumsallaşma, meşrulaşma ve yetki sınırlandırılması açısından oldukça değerli bir çalışma olarak yararlanılabilecek 12 Eylül yazısında¹⁹ daha net ortaya çıkacaktır. Çok rüzgarlar üstüne salınan bir milletin çocukları olmamız nedeniyle bu değerlendirmeleri okumak hayati değer taşımaktadır. Yitirilmiş gençliği, yakılmış ağıtları, hasretle doldurulmuş gönülleri taşıyan Anadolu insanına yalnız olmadığını göstermek için dayanıp yaslanabileceğimiz değerli bir kalem ehli olarak Hocam Eroğlu, hâkikî bir entelektüeldir.

Öyle günlerde ağlamış memleket çocuklarının bugünlerde yeni türküler söylemesi/yazması gerekir. Bu noktada Feyzullah hoca kalabalıkla yürümese de söyleyeceği ve yazacağını tekrar tekrar dile getirirdi. O bakışla net olarak “Hâkimiyet ve hüküm kime ve neye karşıdır?” Daha iyi çözümlenmelidir. Organizasyon literatürü Anglo-Sakson kültürüne ve metodolojisine sahip bir çalışma ve araştırma alanıdır. Hocanın dik duruşu ve sert sesiyle “bilinmezlik” ve “görülmezlik” sisinden kurtularak yaşanılanların adının konulması gerekir. Kültürel cepheden taht-ı esaret kahrından bu milletin genç ve dinç dimağlarını kurtarmak, bu notları düşmeye hocanın emekleri adına beni yönlendirmektedir. Bu nedenle Feyzullah hocanın kaleminden çıkmış hemen hemen her çalışması, vatan sevdalısı olarak bu topraklara dönük yönetim hastalıklarını tedavi ve telafi edici mekanizmalarla çalıştırır nitelikteydi. Yukarıdan ve merkezden dayatılan “literatüre bağlılık” dolayısıyla içine düştüğümüz aklî yoksulluk ülkemiz gerçeklerine, akademisyenlerden beklenen çözümlere karşılık gelmemektedir. Feyzullah hoca, Batı literatürünü ‘tek doğru’ ya da ‘genel geçer’ bakış açısı ya da “tek fikri zemin’ olarak gören meslektaşlarına hoş gelmeyecek bir Türk Kültürü Aşığı, Aşılacağı ve Muhafazakârıydı. Bu nedenle mütevazî kişiliğinin arkasında Türk Yönetim Kültürü çalışmalarına yönelik boşluk ve olumsuz yaklaşımlara karşı sert bir tutum sergilerdi. Kendi kültürümüzün araştırılmaması, yabancı kültür merkezlerinin ürettiği bilginin gelişmişliği kadar çelişkileri olduğunu düşünür ve buna doğru gidişi kolaycılık olarak, karşıt yönelimi ise gerçek bir “kültürel imtiyaz” ya da “ayrıcılık bir hak kazanımı” olarak değerlendirirdi. Türk kültürü motifleriyle beslenen alan çalışmaları kendisinin sancısına düştüğü yolda, zihne ve kalbe işlenen en güzel yöntem adına, karanlıktan aydınlığa çıkmaya yüz tutmuş çalışmaları olarak kimi zaman küçük kesitler halinde verdiği röportaj, konferans ya da dost sohbetlerinde de mutlaka yerini alacaktı. Bu şekilde hocama göre, en gizli işgalcilere -ilim yoluyla zihin haritalarımızı parçalayan kitap ya da yazarlığa- karşılık kendilik ülküsüne eş ruhunu bularak direnmek batık bir gemiden

¹⁹ F. Eroğlu, Milletleşme Ülküsünde Eksen Kayması Olarak 12 Eylül 1980, *Türk Yurdu Dergisi*, Cilt: 26, Sayı:229, 26-32.

kurtulmak demektir. Cahit Zarifoğlu deyişiyse “Dünya diz çöktüğün yer kadardır”. Hocam bu bakımlardan daima doğru yürüyecek ve dik duracaktı.

FEYZULLAH EROĞLU'NUN ADALET ESASLI YÖNETİCİLİĞİ

Türk sağına mensup olan hoca siyasal yapıdaki izdüşümlerin akademik dünyaya da bulaştığı bir dönemde profesörlük ve dekanlık yaptı. 1980'lere göre 1990'larda neyin değişip neyin değişmediğini tam olarak analiz edemesem de bir şeyin aynılığı dikkatten uzak kalamayacak biçimde açtı; ‘Türk sağ’ ve ‘Türk solu’ olarak fikir insanlarının, duygu ve düşüncelerini en yetkin biçimde dile getirip, gerçekleri işaret etseler de birbirine kucak açmamış ve geçmişle örülü olarak o dönemde aralarında büyük boşluk bırakmışlardı. Bir kısmının karşıt görüş adı altında giderek hırçınlaşması hatta ithamlara varan suçlamalarla sürece ivme vermesi, toplumsal yapıda etiklendirmelerle toplu bir karşıtlık yaratmak istemesi de bu yüzdendi. Bu manada İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanı olarak Feyzullah hoca, o dönemde Mühendislik Fakültesi Dekanı ve daha sonra Türkiye’de tarımda uyguladığı politikalar ve imza attığı projelerden dolayı Türk Siyasî Tarihinde adının unutulamayacağı Tarım Bakanı Hüsnü Yusuf Gökalg, fakültemiz iktisat hocası Ferhat Eran ve ben, sadece verdiğimiz konferansların listesi esas alınarak “ülküçü çete” ilân edilebilecektik. Bu yalnızca büyük bir haksızlık değil aynı zamanda çok büyük bir insafsızlıktı. Bu cümle şunun içindir: Şüphesiz ki hepimiz insanız. Ve insanî konumumuz gereği bütünüyle ideoloji dışında kalmasak da mesleğimiz ve akademik konumumuz gereği özerklik ve tarafsızlık duygusuyla bir ilim insanı olarak kendimizin ideolojik cepheden tanımlanmaması gerekti.

Bu değerli yönelimde Feyzullah hoca yöneticilik sürecinde bana göre özel bir rol oynadı. Ben yerine biz’den hareket eden genel eğilim noktasından özellikle 2000’li yıllardan sonra uzakta kaldı. İdeolojik çerçevelemeyle olaylara bakmayı alışkanlık haline getiren, gündelik yaşamını bunun üzerinden kazanımlarla geçiren bir grup bu durumun farkına hiç varmasa ya da çok geç varsa da onun ‘dekanlık’ özellikle de ‘Bölüm Başkanı’ olarak varlığı bu karşılıkla hayatımızda yerini aldı. Feyzullah hoca tam da Edward Said’in söylemiyle bizi “dost-düşman” ikileminden kurtaracak üçüncü bir şıkkı adil bir vizyonla öngördü. “Biz” ve “öteki”; “dost” ve “düşman” gibi alt kimliklerde bizi bölen farklılaştırmalar yerine Türk ilim insanı üst kimliğinde kendini tanımlayarak sergilediği ahlâkı, gösterdiği cesareti nedeniyle “sert ruhlu”, cömertliği ve iyi kalpliliği için “yumuşak ruhlu” biri olarak tanımlandı. Yalansız, dolansız dürüst oluşu, olayları olduğu gibi aktarması, sert mizacı ve kararlı duruşuyla da “sert ruh”lu adam diye tanımlanmasına bakılmadan “o varsa sorun çıkar ama haksızlık olmaz” algısı herkese yerleşti. Hatta akademik süreçte genç yaşta edindiği Doktor ünvanı sonrası da Recai Çınar’ın aktarımıyla diğer hocalara aldırılmadan dik duracak, “neye ya da neyine güveniyor” diye Atatürk Üniversitesi zamanlarında ardından bakıracaktı. O Türk atalarından vergili özelliklerle donanımlıydı. Bu duruşu da Bilge Kağan’ın ‘Er-Kahraman’ diye anılan ‘Er kişi’ olarak görülen küçük kardeşi gibi bir Er-Oğlu idi. Yardımcı Doçentlik ve Doçentlik döneminde katıldığı her toplantıda kendinden yaş ve unvan büyüklüğü olan hocaların söylediklerine aldırılmaksızın herkesin karşısında düşündüklerini o haliyle savunması canlı olarak hatıralarda silinmez şekilde muhafaza edilecekti. Hatta hocanın “nurcu” hâkimiyetine giren fakültede çok fazla baskı görmesine rağmen hiçbir şekilde düşünce ve fikirlerinden taviz vermemesi akıllardadır. Bu konuda Ersin Kandemir ve Recai Çınar hoca da Feyzullah hocamızı çok takdir

ederdi. Feyzullah hoca etik sorumluluk ve erdeme dayalı profesyonel bir hayat anlayışıyla hayatımızda ve ilişkilerimizde yer aldı. Ancak bu durum bazı etnisite oluşumlarını ülkenin merkez gerçekliği olarak kabul ettirmeye çalışılması durumunda öyle olmadı. Terör bağlantılı ırk söylemlerine oldukça tepkili ve mesafeli kaldı.

Feyzullah hocanın eserleri ve ortaya koyduğu görüşler ne salt anlamda siyasal bir yapının ne de tüm olarak bir ideolojinin motivasyonu olarak değerlendirilecek niteliktedir. Evet biliyoruz ki, ideoloji dünyanın belirlenmiş bir tasarımına dayanır ve bu tasarım hem insanların dünya ile ne tarzda ilişki kuracaklarına hem de o ilişkileri i ve dış alemde, sınıf ya da özel olarak ne şekilde yaşayacaklarına etkide bulunur. İdeoloji kavramının Türkiye formülasyonunda ise 'ben' üzerinden açılım yapılmasıyla 'öteki'ne yer bırakmayan yapılanma olarak hep sınıf kalıpları içerisinde ele alınarak "dar kafalılık", "anarşistlik", "uzlaşmazlık" gibi olumsuz çağrışımlarla değerlendirilerek Batılılar gibi onu "değerler sistemi" olarak bizim görmemiz engellenecekti. İdeoloji 1980'li ve 1990'lı yıllarda Feyzullah hocanın da görüp yaşadıklarından dolayı sınıfsal ve bireysel fikri temelde "ayrılık" ve "gayrılık" izgisinde yerini bulacaktı. Özellikle 1980'li ve 1990'lı yılları geride bırakan bir nesil olarak hoca ve yaşıtları, Türkiye açısından ideolojinin yarattığı krizin ülkedeki faturasının çok ağır olduğunu aklı, fikri ve vicdaniyla yaşamıştı. Anarşi nedeniyle girişilen çatışmaların bir ülkenin en kıymetli -en fazla okur yazar kesimini- neslini sokakta kurşunlarla ve hapishanede işkencelerle harcamasının kendisini nasıl yoksullaştırdığını bizzat tecrübe etmişti. "Münakaşaya girenlerin yaşadıkları koskoca çekişmeler" hayat dolu, cıvılcıvılcı, bileği bükülmez, aklı şaşmaz bir nesli sağcılık-solculuk tanımlaması bağlamıyla tüketip yok etmişti. Hocanın da öğrencilik, asistanlık hatta doçentlik yılları böyle geçmiş ve bu konudaki tecrübesi nedeniyle tesiri üstünde izler bırakmıştı. Kısaca ideoloji o dönemin zaman ve insana hâkim olan düşünüş, yaşayış biçimiydi ve zamanında o cephede kendisi de mevzilenmiş biriydi. 1970'lerde Türkiye'nin hızla terörün içine çekildiği yıllarda öğrencilik yapmıştı. O yıllarda karışıklık ve karmaşıklığın ortasına çekilen sağ ve sol hareketlerin ayrıştırmaya dayalı çatışma ortamıyla ülkeye verdiği zarar artık daha iyi tespit edebiliyordu. Özellikle Türk ilim insanların mensubiyetinin ideoloji kültü üzerinden iki kültürlü yapıya dönüştürülerek yaratılan ayrıştırma ile kasıtlı bir bölünme örüntüsünün analizini çevredeki meslektaşlarıyla değerlendirebilmişlerdi. Dünyamızı baştan aşağı ve al el acele dönüştüren akımların ya da -izm'lerin olumsuz etkilerini küreselleşme olgusu üzerinden 2000'li yıllarda daha net görebiliyorlardı. Geçmişin gönül yorgunluğunu, daha etkin ve daha yüksek bir yönelimle özellikle liyakat ilkesine dayalı olarak atmak, en  nemlisiydi. Bu nedenle dış g erle yapılandırılmış ideolojinin buharlaştığı o günlerde düşünen ve düşünce üreten insanlar olarak, salt anlamda ideolojik biçim olarak eskiyi olduğu gibi koruma yerine bilimsel ilerleme iradesini devreye sokmaya çalışmak gerektiğine inanıp, herkesi ve her kesimi yaptığı işte adil yaklaşımıyla kucakladı. Bürokratik ya da ideolojik kazanım ve çıkar duygusundan arınmış bir ilgiyle akademik hayata tutunan Feyzullah hocanın yöneticilik dönemleri bu bakımdan üniversitede fark edilerek anılacak bizler yani işletme bölümü adına da birlik, beraberlik, dayanışma örgüsüyle bölümümüzün "altın yılları" şekliyle hafızalarımıza kazınacaktı. Hocanın dekanlık dönemi adalet adına Pamukkale  niversitesi ilk rekt r ne yönelik yoğun direnme gücü ve ahlâkıyla, dekanlık sonrası bölüm başkanı

olarak ise hemen hemen bütün rektör ve ilgili dönemlerdeki dekanlara karşı gösterdiği adaleti tesis etme ve hakkaniyeti sağlama mücadelesiyle geçmişti²⁰.

Özellikle 28 yıl sürdürdüğü bölüm başkanlığı -yerine aramızdan kimse geçmek istememişti- sürecinde sergilediği tavır ve davranışlar normal gibi karşılansa da aslında geçmişteki kökleri nedeniyle bu biçimde davranış sergileyemeyenler nezdinde ayrıştırıcı bir ilgidir. Bu durum tüm bölüm arkadaşlarımız ve meslektaşlarımız arasında Feyzullah hocaya karşı isminin ardında saklı bir hayranlık duygusu yaratmıştır. Fakülte ve yönetim kurullarında yaptığı üyelik esnasında ise Feyzullah hocanın bu adalet esaslı, doğruluk ve dürüstlük yaklaşımı daha fazla dikkat çekmiştir. Çünkü bazı bölümlerde pragmatist ve günü kurtarmaya dönük kişisel menfaat açılımlı bir yaklaşım sergilenmiştir. Geniş akademik tabanlı saygı, sevgi, şükran ve minnet duyguları yaratan o hâllerıyla hocam, akademide bu mevkilere duyulan güveni tazelemiş kendine görüşme talebiyle gelen bütün grup ve kişilere “ne derdin varsa burada kalsın” yaklaşımıyla sarılarak “geçmiş kurcalamak”tan çok “geleceği kurgulamak” için çabalamıştır. Hoca akademik ve yönetsel faaliyet merkezinde herkesin iyisini görecektir şekilde bakışını insanî değerler ölçeğinde genişletmeye çalışarak, enerjisini ve düşüncesini ilmî çalışmalara yapıtaş olarak kullanma çabasına girmişti. En azından kendine dost ya da düşman yaratma üzerinden işleyen bireysel ve toplumsal imha yaklaşımı yerine, bilimsel çalışma heyecanını ülkeyi ve bölgeyi geliştirmek ve zenginleştirmek için yöneltmek isteğiyle çabalarına tanıklık edecektik.

DİRENME AHLÂKİ ÇERÇEVESİNDEN FEYZULLAH EROĞLU'NUN ENTELEKTÜEL PORTRESİNE BİR BAKIŞ

Feyzullah Eroğlu akademik çevrenin kazandığı ve bize kazandırdığı bir aydın, bir entelektüeldi. Herkes akademisyen olabilir ama herkes “aydın” ya da “entelektüel”²¹ olamaz. Nurettin Topçu'nun “İsyan Ahlâkı”²² tanımlamasındaki profil hocamın entelektüel kimliğini en iyi biçimde ortaya koymaktadır. İsyan Ahlâkı kitabını arkadaşı Mustafa Doğan ile Türkçe'ye kazandıran Dr. Mustafa Kök, Feyzullah hocanın bu kitabın ruhuyla hayatını yaşadığını aile meclislerinde daima vurgulamıştır. Kendisi de bu ruhla yaşayan bir insan olarak özel bir kıymete sahiptir, kayınbabam olması benim için ayrı bir onur vesilesidir. Feyzullah hocanın akademik yaşamı, özgür bir ruh ve özgün bir tavırla, barış ve esenliği, refah ve iyiliği yaşatmak adına yöneticilere boyun eğen bir “itaat

²⁰ Şimdilerde ilkeleri çiğneyerek iş yapan makam sevdalısı ve menfaat iştahlısı yöneticilere bu hatıraların örnek olmasını dilerim. Leslie Lipson, “Uygarlığın Ahlâkî Bunalımları” eserine başlarken, “değerlerden bağımsız olmakla gurur duyan ekole ait değilim” deme ihtiyacını hissetmekte, bugün insanlığın yaşadığı uygarlığın bir ilerleme mi yoksa bir erime mi olduğunu sorgulama gerekliliğine işaret etmektedir.

²¹ Entelektüel kavramı eğitim alanında, akademide, kültür ve bilimsel araştırmalarda olağanüstü yetenekleriyle toplum içinde ayrıcalıklı konuma sahip olan aydınları nitelemek için kullanılmaktadır. Batı'da “entelektüel” kavramı yerleşik bir terminolojidir. Türkiye'de ise “aydın” ve “entelektüel” kavramlarının aralarında belirli niteliksel bir fark gözetildiği dikkat çekmektedir. Aydın ve entelektüeller hem algulamada hem de bir gruba atfedilen misyonlar itibarıyla benzer nitelikleri içerir. Cemil Meriç Türkiye'de aydın ve entelektüel arasında bir ayırım yapılmasını önerenler arasındadır. Bkz. C. Meriç, *Mağaradakiler*, İletişim Yayıncılık, İstanbul, 2003.

²² Nurettin Topçu'nun *İsyan Ahlâkı*, Dergâh Yayınları, Mustafa Kök ve Musa Doğan, 26. Baskı, İstanbul, 2022.

kültürü" yerine şiddetsiz bir karşı duruşu ve idealist bir ahlâkî görüşü hâkim kılmak için verilen mücadelelerle doludur²³. Emeklilik günleri de dahil Feyzullah hocanın her dönemi yılmaz bir üretimle²⁴ ve bilgi işçiliğiyle geçmiştir. Entelektüel bakışla hocanın ismi 'Büyük emekleri', 'Büyük Umutlara' çeviren dalganın kesinlikle içindedir. Kaleminden çıkanlar "taklitçilik" ve "gösteriş etkisi"nden uzaktadır. Taklitçi bakışla kolaylıkla üretilen ve gösteriş amacıyla girilen 'moda yaklaşımlar' hocaya bir hayli yabancıdır. Feyzullah hoca bu kimlikle memleketin derdine derman olmayan popülist reçetelerden ve guru söylemlerinin ötesinde, orijinal konu ve yaklaşımlarla dikkat çekmiştir. Bu tipolojiye uygun olan fikirleri belirli zamanlarda kıymetini bulacak ve bu dönemlerde adından övgüyle bahsedilecektir. Örneğin Feyzullah hoca 1994 yılında Atatürk Üniversitesi'nde doçent iken Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü, o dönemki Cumhurbaşkanımız Süleyman Demirel'in isteği üzerine Feyzullah hoca'nın kaleminden "Demokrasi Kültürü Üzerine Bir Rapor" isteyecekti. Hocanın yazdığı rapor tüm üniversiteler arasında "*En İyi Rapor*" niteliğinde görülerek Cumhurbaşkanı tarafından o dönemdeki Atatürk Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erol Oral'a Feyzullah hoca adına teşekkür edilecekti.

Feyzullah hoca'nın fikri yaklaşımında Türk toplumu zengin bir maden yatağı gibidir. Bu nedenle geriye doğru iz sürdüğümüzde belli bir zaman ve zeminde her halkın kendi zihniyet yapısıyla karşılaşacağımızı kabul ederdi. Dolayısıyla Feyzullah hoca insan gerçekliğimizi bu anlayış içerisinde 'tarih' ve 'toplum' bağlamında anlamaya çalışmamız ancak bunu yeter saymayan bir yaklaşımla 'ideal tip' üzerinden karşılaştırarak kendi gerçekliğimizi daha ileri götürmemiz gereğine inanırdı. 'İdeal tip'in kavramsal çerçevesini ortaya koyarken de bir milletten değil, bir medeniyet çerçevesinden hareket etmek gerektiği düşünürdü. Hâkim bakışta birini yüceltip, diğerini aşağılamak esasından hareketle -Batı ya da Doğu yanlı yaklaşımlar- öne çıkarken Feyzullah hoca gerçeklik adına her kültürü kendi zaman ve mekân gerçekliğinde bireysel-yönetmel-toplumsal sistem ve insan davranış kalıpları çerçevesinde 'iyi' ve 'kötü' olduğu dönem ve tavırlarla değerlendirmeyi önemserdi. Bir Türk milliyetçisi olarak 'memlekete aidiyet' duygusundan beslense de bu duygunun gölgesinde kalmayacak bir gerçeklikle konuları değerlendirmeyi sağlam karakteri ve fikir yapısıyla başarırdı. Bu konuda en iyi örneği de Türkiye'de hemen hemen tüm üniversitelerde ders kitabı olarak takip edilen "*Davranış Bilimleri*" adlı eserinde takip ettiği çizgisiyle reel olarak ortaya koydu. Bu kitap Feyzullah hocanın ilk kitabı olarak ayrı bir yere konulsa da ya da hocanın her yıl tüm yaz dönemini vererek yeni ilaveler anlamında yeni baskısını yapma²⁵ kararıyla elimize alındığında çalışma şevkine hayran bıraksa da kitabın temel farklılığının fikir ve düşünce derinliğiyle tarih-toplum-birey çerçevesinden ele alış tarzı olduğu gözden kaçmamaktadır.

²³ Feyzullah hoca Pamukkale Üniversite'sinde inandığı değerleri savunmak ve yönetimi altındaki kadroları hukukî olmayan işlem ve işleyişlerden uzak tutmak için ilk Rektör Arif Akşit ile büyük mücadele verecek hatta bu mücadele bizler arasında 'destansı bir kahraman' olarak hocamızı görmeye kadar varacaktı. Rektörün her cuma günü 'toplantı' düzeneğinde bizlere yönelik 'hakaret' ve 'dayatmalarına' hoca bizler adına dekan olarak siper olacaktı. Bu yıllar ve sonraki yönetim süreçlerinde verdiği mücadeleyle 'siperden siperden giden asker gibi olacaktı. Rektör hocalara karşı kazandığı 9 dava onun yılmayan kişiliğinin hukuktaki dosya karşılığı olacaktı.

²⁴ Milli Düşünce Merkezi sitesinin yazarı olarak 'https://millidusunce.com' adresi üzerinden haftalık yazılar yazarak fikir üretmeye devam etmektedir.

²⁵ F. Eroğlu, *Davranış Bilimleri*, 16. Basım, Beta Basım Yayın Dağıtım A. Ş., İstanbul. Kitabın ilk baskısı 1993 de yapılmış, sonrasında hemen hemen her yıl hocanın ilave ettiği yeni bilgilerle basım devam ettirilmiştir.

Bu bakışla “*Davranış Bilimleri*” kitabı zengin bir içeriğe sahip olan ve konuları tespit/teşhis ve çözümlü değerlendirmelerle farklılaştıran bu nevi tek kitap çalışmasıdır. Çok takipçisinin olması ve bu kişilerin sadece davranış kitabındaki bazı konuları okuyarak kendini yetiştirdiği ya da yaptıkları konuşmaların içeriğinde kitaba sık sık başvurdukları bizlerin şahitliğinde fazlasıyla kendine iletilecektir. Bu açılandandır ki davranış kitabı tek başına “Bir Mektep”tir, denilebilir.

Feyzullah hoca tarihine, milletine hayranlık, ecdadına körü körüne bir bağlılık ve beylik kürsü söylemleri yerine ‘Türk’ümü Ne Unutturdu?’ ya da ‘Seni Ne Bu Kadar Değiştirdi?’ tarzında tarihsel perspektiften sorgulayıcı yaklaşımlarla eş anlamlı karşılıklar bulacak şekilde ciddi araştırmalar yaptı. ‘Haz’ ve ‘naz’ ikliminde değil, ‘vefa’ ve ‘cefa’ ikliminde Türk mührünü parlattı. Bu yaklaşımlar nedeniyle “Gitti kürsünün bütün ilhamı” diye düşünenler varsa da dünün ve bugünün yönetim ve insan felsefesi konularını ele alışıyla onun özgün ve kendine has tarzı Feyzullah hoca ayarında hocaların enderliğine işaret edecekti. Bu anlamda hocam ‘Âlim İnsan’ tanımlamasındaki ulu kimliği de bilgi birikimiyle buluşturduğu akademik yazım, sohbet ve üretimleriyle fazlasıyla hak edecekti. Hocanın emeklilik öncesi kitap çalışması olarak karşımıza çıkan “*Türk Yönetim Tarihi ve Düşüncesi*”²⁶ adlı eseri; görkemi ve arşive dayalı tarihsel takipçiliğiyle ‘tarihçileri’; düşünce derinliği ile de ‘felsefeci’leri imrendirecek hacimde ‘Büyük Bir Eser’dir. Bu kitap hocamın kendi ifadesiyle; “*bir araştırma ve inceleme yazısı olmadığı gibi bir yönetim felsefesi kitabı da değildir*”. Kitap hocanın yine kişisel ifadesiyle “*kendi geçmişine ya da Türk tarihine yönelik ilgisizlik ve kayıtsızlığın sonucunda çok ciddi bir boşluğun olmasına ve tarihi bütünlük konusundaki kopuşa Türk Milleti’nin temel kültür kodlarıyla bir açılımına yönelik çabanın sonucudur*”. Bu kitap için yapabileceğimiz en önemli tespit; tarihçi, sosyolog ve felsefeci bakış açısıyla ele alındığı ve millet, vatan, kimlik, tarih şuuru gibi konularda önemli tespit ve analizler yapıldığıdır. Feyzullah hoca bu kitabıyla “araştırmacı bir akademisyen” kimliğini temsil etmekte milli tarih şuuruyla sorgulayıcı ve araştırmacı yönünü konuşturmaktadır. Özgün bakış açısı ve güçlü kalemiyle Türk Milleti’nin hafızasını diri tutarak, kapalı tutulan pek çok bilgi ve öğretiyi de ifşa edecektir. Bu kitap âdeta hocanın “Şah Eseri”dir.

Bilimsel bilginin aydınlığında genç bir akademisyen olarak başladığı süreçten, emeklilik yıllarına kadar sergilediği fikir iklimi, tarih ve toplum bağlamında Türk idarî yapısı, yönetim anlayışı ve yönetici tutum ve davranışlarını tespit ve çözümlene üzerine yaptığı bir dizi titiz ve orijinal çalışmalarla akademik dünyanın girdiği çöl kuraklığını; ihmal edilmiş, ilgisiz kalınmış, unutulmaya yüz tutmuş ya da cesaretle sahiplenilmemiş başlık ve adlandırmalarla, değer ve inançlarından taviz vermeden ele alarak kitap, makale, köşe yazısı üretmiştir. Normatif değerlerin kıymetini bilen ancak bütünüyle ‘norm’a uygun davranmayan karşı duruşuyla özellikle “yöneticilere itaat anlamında boyun eğme duygusunu” akademik bilinç ve özgüveniyle al aşağı etmiştir. Türkiye’nin her türlü ‘bağımlılık’tan ve ‘korku kültürü’nden kendini güvenle uzak tutması için yerine göre ‘asistanlar’ adına yerine göre ‘sessiz doçent’ ve ‘renk vermede beis gören profesörler’ adına da ses çıkararak “binlerce sesin korkusuz sesi” olmuştur. Feyzullah hoca cesur bir yürekle, bilinçli bir haykırış ve duruşu bir araya getiren haliyle bizim gözümüze ve gönlümüze “işgal kuvvetlerinin işgalinden memleketi kurtarmış gaziler gibi” gelecektir. Kimilerinin elemsiz, tasasız gelip gittiği, kimilerinin yönetimlerin adil olmayan istek ve destek beklentisiyle sıkıştırıp durduğu sisli ve puslu havalarda evinden bile çıkıp üyelik yaptığı toplantılara, maaşını aldığı devlete hizmet vermekten geri durup,

²⁶ F. Eroğlu (2018). *Türk Yönetim Tarihi ve Düşüncesi*, Beta Basım Yayım dağıtım A. Ş., İstanbul.

katılmama, gelmeme, görünür olmama ve böylece kişisel menfaate dayalı kazanım zamanlarında başkalarının aksine; oturduğu koltuğun, aldığı unvanların, hesabına yatan maaşın hakkını vermek adına görünür olarak “tek kişilik ordu” gibi hareket edecektir. Bu tavrıyla o yetişkinler arasında hep yalnız! kalacak o yalnızlığında dahi inandıklarını eşsiz bir heyecanla savunacaktır. Her türlü haksızlığa boyun eğen ve salt anlamda kulluk çizgisine varan hudutla ‘aklı kapanık’, ‘vicdanı suskun duran halklar’ gibi kalanları gördükçe Feyzullah hoca ile bir olmak ya da tek vücut olmak adına ben ve Ayşe daima yanında olacak, yan safta yer alacaktık. *Çok Kıymetli Feyzullah Eroğlu Hocam* büyük ihtimalle, iki kol, altı grup, 24 boy olarak Anadolu’ya gelen ‘Üçoklar’ ya da ‘Bozoklar’dan biri olarak *Oğuz’un Ahfadıydı*. Türk Milleti’nin bozulmamış ‘samimiyet’, ‘vefa’, ‘cesaret’ ve ‘adalet’ örneği olarak Atalarını en güzeliyle temsil edecekti. Bu anlamda benim de bizzat kurul ve komisyonlarda şahit olduğum hatıralarımı hocamın ender varlığı, karakter ve kişiliği adına hasretle anıyorum. Biz aslıyla kendisinin derinlikli yapısından habersiz, sükûn içinde yaşarken şimdilerde çok daha iyi anlıyorum ki “bir ummanın sahilindeymişiz”. Tanımlanmış bilim ve ahlâk kurallarının ötesinde kişiyi şahsiyetiyle şeffaf bir varlık haline getiren Feyzullah Eroğlu hocanın el ve emek verdiği bizler bu yaşam öyküsüyle “ilim atölyesi”nden “sanat atölyesi”ne geçmiş bir yolculukla aydınlanıp yeniden biçimlenmişiz. Bir şair, bir ressam, bir yazar sınıftan olmasa da temsil ettiği ve hissettirdiği koca ruhuyla “semasında tek yıldızdır”²⁷. Bu duygusal coşkunlukla Mehmet Âkif Ersoy’un Safahat’ ta yer verdiği şu dizeleri de bütün ‘Koca Ruh’lar dile gelmemiş sözlerimiz adına aşağıya not düşüyorum:

*“Doğduğumdan beridir âşıkım istiklâl,
Bana hiç tasmalık etmiş değil altın lâle.
Yumuşak başlı isem, kim demiş uysal koyunum?
Kesilir, belki, fakat çekmeye gelmez boynum.
Kanayan bir yara gördüm mü yanar ta ciğerim,
Onu dindirmek için kamçı yerim, çifte yerim.
Adam aldırma da geç git diyemem, aldırırım,
Çiğnerim, çiğnenirim, Hakk’ı tutar kaldırırım’.*

Bu ruhsal ve fikirsel noktadan hareketle ‘Entelektüel’ kimliğe vakıf olan kişi olarak niteleyebileceğimiz Feyzullah Eroğlu, “ender düşünme biçimi”ni ve “ruhsal kuvvetleri”ni vatan sevdasını müstesna şöhretleriyle bayraklaştıran görkemli bir hoca kadrosundan almıştır. Hocamızın aldığı akademik öğretisi referansı bu manada neredeyse rakipsizdir. ‘Kimler vardı?’ o listede dersek, cevap olarak; Amiran Kurtkan Bilgiseven, Turan Yazgan, Erdoğan Alkin, Mükerrerem Hiç, Yüksel Ülken, Cemal Şanlı, Enis Öksüz, Erol Eren ve Mustafa Erkal gibi büyük isimleri zikredebiliriz. Hepsinden öğrenilmesi gereken ‘büyük hakikatler’, ‘alınması gereken büyük dersler’ vardı. Hâkimi olduğu konularda kolaya kaçmamayı, Türkiye gibi her meselede kısır bir döngüye giren bir ülke gerçekliğinde, kısır döngüden çıkmak için bu ülkenin ilim insanları olmanın hakkını vereceklerdi. Ülkenin kaybettiği yılların aksine kazanması için çalışacaklardı. Bu bilimsel tavırlar Feyzullah hocaya çok şey kazandırmıştı. Bu hocalar arasında özellikle Feyzullah hoca, Türkçü fikir ve ülkü

²⁷ Cemil Meriç İbn Haldun için “semasında tek yıldızdır” tanımlaması yapmıştır. Ben de kendine not düşerek bu tanımı emaneten alıyorum.

önderi Prof. Dr. Turan Yazgan'ı 'Türklerin Korkut Atası' bilecek ve onu yakından takibe alıp hocanın "Türk Dünyasını eğitimle birleştiren akademisyen" tanımlamasıyla yazdığı ve yaptığı faaliyetleri akademik ilerleyişine uzanan fikir tabanını kendi çalışmalarında değerlendirecekti. Yine Prof. Dr. Amiran Kurtkan Bilgiseven'i özellikle toplumsal olaylara bakışı ve yorumlaması, milli bir karaktere sahip olması ve Türk toplumuna kendi dinamikleriyle çözüm üretmesi nedeniyle takip edecek ve hocanın "fark+cem=tevhit" formülasyonundan oldukça etkilenip bu terkihi 'Davranış Bilimleri' kitabının en özgün bölümü olarak tanımlayabileceğimiz 'sosyal tabakalaşma' konusunda ele alacak hatta orta tabakalaşmayı sağlayıcı çözümler üretme adına öneri paketinde bu formülasyona yer verecekti. Hocamız, hocalarından aldıklarıyla kendini ileri taşıdı fakat bizler bana göre hocamızın üretkenliği ve çalışkanlığının gerisinde kaldık. Kültürel sahada akademik devamlılığı sağlamak için itici güç olarak güçlü isimlerin ilim yaklaşımlarından beslenmek kişinin akademik değerinde kültürel aktarıcılık dolayısıyla bir 'değer yükselişi' sağlayacak ve ürettiği 'fikir koordinatları' üzerinden de eser sahibinin emeği kadar 'kimliğini' ele verecekti. Hocanın yazdıklarının her biri 'Özel Bir Eser' sıfatına lâyık bulunurken, milletiyle yabancılaşmamış, halka yakın duran bir aydın kimliği ile de meslek erbaplarına sorumluluk ve vicdan anlamında karakteristik bir kod verecekti. Kullandığı kavramları ilişkilerine giydiremeyen ilim insanı anlayışı böylece akademik camiadan tasfiye olacaktı.

Michael Ende'nin Momo adlı kitabında: Zaman, yaşamın kendisidir. Ve yaşamın yeri yürektir, bakışıyla bu ifadeyi cisimleştirdiği kitabında Hora Usta, Momo'ya bir bilmece sorar; bu bilmececinin çözümü ise Aziz Augustinus'u hayran bırakacak gerçek bir muammadır:

Üç kardeşler, otururlar bir evde

Hiç benzemez birbirine üçü de

Birincisi evde yoktur, gelecek

İkincisi gitmiş, dönmeyecek

En küçüğü evdedir

Ülkeyi üçü birden yönetir.

Aziz Augustinus'a göre geçmiş ve gelecek aslında yoktur; bunlar hâldeki inşâlarımızdır. Üç zaman vardır: Geçmiş şeylerin şimdiki zamanı, şimdiki şeylerin şimdiki zamanı ve gelecek şeylerin şimdiki zamanı. Hora Usta'nın ifadesiyle: "Zaman tek bir ülkedir ve ancak yürekle hissedilir". Göz nasıl görmeye, kulak da duymaya yarıyorsa, yürek de zamanı algılamaya yarar. "Kör bir insan için gökkuşağının renkleri ve sağır bir insan için kuş sesleri nasıl boşunaysa, bütün bir yürekle algılanmayan zaman da öyle boşa gider, kaybolur. Düzgün çarptığı halde kör ve sağır olan nice yürekler vardır.

Bizim entelektüel portrelerde gördüğümüz, bir şeyin büyüklüğünü ya da muazzamlığını onu yazılı olarak yaşatmakta değil, insanın yaşadığı dünyayı ulaştığı düşünce çerçevesi ve elde ettiği bakış açısıyla "Daha Yüce" ve "Daha Yaşanabilir" kılmasıdır. Bu noktada insanın bilincinin "Gerçeklik Nedir?" sorusuna "İnsanın Kendi Gerçekliği Nedir?" sorusuyla karşılık vermesi, ilim insanı olma tanımını bir "akademik puan ölçümü" ya da "salt anlamda cihazlarda ismin yanı sıra" değil, kendi simya ve kimyasıyla cevap vermesi olarak görmek gerekir. Zamanlar eski zamanlar olmayınca

insanlar da elbette eski insanlar olmayacak. Bu gerçeği geride bıraktıklarımızı önümüze alamadığımız akademik atmosferdeki kirlilikler anlamında ifade ediyorum. Arkada bıraktığımız bu ilişkilerin güzelliğine ve tabiiğe yakından baktığımızda; “Gerçek Başarı Budur” şeklinde bu yaşanmışlıklara bir öykünmeyi en içime yerleştiriyorum. Bütün bu satırları gelecek kuşaklara bizi bize katarak değer artıran iklimleri ve bu iklimleri yaşatan kültür kodlarını ve davranış kalıplarını önemli görmeleri arzusuyla yapıyorum. Özellikle akademik ve politik düzlemin bileşkesi olarak karşımıza çıkan önceki kuşakların samimiyetinden uzak bağlantıların toplumumuzda en önemli popülist ve politik miras olarak bizi beklediği gerçeğini alt etmek adına fikirlerimizi ve gönüllerimizi birbirimize daha fazla açmaya davet ediyorum. Bu bağlamda Feyzullah hocanın “En Kıymetli Eseri”nin ‘Yazılmayıp’ kendi hayatı üzerinden ‘Yaşandığını’ göstererek imzası altına imza atmaya çağırıyorum. Feyzullah Eroğlu isminin tarih ağacının köklerinden alıp bize aşladığı değerler kümesinden feyz almak, geçici her şeyin yıkıldığı ahir zamanlarda, kalıcılıkla nâm salmayı; bizler ve bizden sonraki kuşakların da başarması anlamında gördüğümü belirtmek istiyorum. Gerçek bir entelektüel hayata anlam ve değer yüklemesi yapar ve sadece kendini değil, kendinden sonrakileri de besleyecek bir taşıyıcılıkla zamanda yürür. Hocamız Feyzullah Eroğlu’da zamanda böyle yürüdü. Bu zamana Yahya Kemal Beyatlı’nın rubâîsiyle not düşmek istiyorum:

Sönmez seher-i haşre kadar şî'r-i kadim

Bir meş'aledir devredilir elden ele

Bu rubâide Türk şiirinin kıyamet gününe kadar yaşayacağına inandığını dile getiren Beyatlı’nın ifadesine binaen ben de hak, adalet, cesaret ve çalışma şevk ve tutkusuyla örülü ilmî ahlâkî kuvvetin Öz-Özne kaynaşmasında temsilcisi olarak bu duyuş ve hissedişleri bize geçiren Feyzullah hocamın ismiyle özdeşleştirilme durumunu; bizlerde kalmayıp bizden sonraki kuşaklara da taşınmasına vesile olmak adına bu koca ruhlardaki Ezel’den var olanın Ebed’ileştirileceğine inanıyorum.

MANEÎ BABAM OLARAK FEYZULLAH EROĞLU VE AİLE YAŞAMI

Bu başlık aslında “sözcüklerle anlatılamaz ancak yaşanarak aktarılabilir” diye ifade edebileceğim, kavram ve hissiyata dair anılara işaret etmek içindir. Ben bu mesleğe kadar bir yönüyle sevinçler yaşamış bir yönüyle de bazı mutluluk ve sevinçleri ertelemiştim. Çocukluk yıllarıma damga vuran “onun babası yok” ya da “onlar yetim” ifadesi, çocukluğuma dair anılara el sürmek istediğimde hep bir çekilme hissi verecekti. Biz 1971 yılının bir aralık ayında babamızı kaybetmiştik. Ben sadece 5 yaşında büyük kardeşler sayılmazsa benden küçükleri 3 ve 1 yaşında olacaktı. Benim yazdıklarım kimine göre bir ‘tarih’i bana göre ise ‘bir talihsizlikti’. Annem başta olmak üzere ailem ve benim için yaşam yorgunluklarımızın büyük kısmı bununla ilgiliydi. Biz gerçekten çok güzel bir adamı kaybetmiştik ve bu güzelliklerle onun eksikliği zordu. Doğrusu ben ablamlar kadar bu konuda acı yaşadım diyemem, çünkü onu tanımamıştım ve onunla anım yoktu. Hafızamda kırık dökük olanlar bir hayal bir rüya gibi simgeleştirilebilirdi. Pamukkale üniversitesi mali işler daire başkanı olarak görev yapan şimdilerde rahmetli olan Metin Erdoğan zaman zaman konu buraya geldiğinde sen bana göre iyisin demek için “Sabahat ben hem öksüz hem de yetimim” derdi. Derken 2009 yılı kasım ayında annemi kaybettim. Manevi babam Feyzullah Eroğlu ve manevi annem Nurhayat Eroğlu olmasaydı Metin Ağabey gibi hissedebilirdim ama ben onların varlığından dolayı kendimi hiç öyle hissetmedim. Bu duyguları burada yer vereceğim üç beş paragrafa yansıtmasam da bir kısım duygularımı değerli hocam ve kıymetli ailesi adına not düşüyorum.

Benim Eroğlu ailesiyle olan hik yem akademik camiada dayanıksız hoca- ğrenci ilişkileri karşısında sevgi, sevinç ve minnettarlık anılarının yer edindiği uzun soluklu bir akademik yaşam hik yesinin bir parçası. Akademik camia önceki nesillerde az Şimdilerde ise daha fazla biçimde yaşanan 'ayrı'lık hik yeleriyle dolu. Varılan doyumlar ve ulaŐılan unvanlar fikir ve sevgi bağının menfaate dayalı olarak s rd r lemeyeceğinin en keskin iŐaretlerinden biridir.  nceki zamanlarda gittiğimiz çoğu kongre bu hikâyeleri bize aktarmayı iş edinmiş akademik magazin habercileri ile tanışmaya vesileydi. Bu durum o kadar az, o kadar enderdi ki, böyle bir Şey yaŐandığında bu "asparagas haber" durumuna d Őuyordu. Böylesi haberler, bu tür iliŐkilere alıŐık olmayan bizler için ağzımızda hep 'acımsı bir tat' bırakır ve dinlemek istemezdik. Ama o anlar yaŐandığında biz gördük ki "ayrılık" ya da "ayrı oluş" bir fiziksel uzaklık tanımlaması değil, bir sosyo-psikolojik tanımlamaydı ve kişiyi gönülden ırak tutmak anlamındaydı. Döndüğümüzde yaŐadıklarımızın karşısında bizimkinin yitirmeye yüz tutmuş o "masalımsı" mutluluklar anlamına geldiğini görerek hocamıza minnettarlık hissimizi artırırdık; hevanın, hevesin sahte iŐşalarından uzakta insan değerini yükselterek ve bir huŐu içerisinde kendimizi bulduğumuz atmosfer için, Hak ondan ve onun gibilerden Razi Ola...

Her hoca ve  ğrenci ilişkisi, basamaksal olarak baba-kız iliŐkisine dönüŐmez. İnsan akademik koşullarda kaçınılmaz olarak böyle bir etkileŐim altında değildir. Böyle düşünmek aldatıcı olur. İnsan bunu entelektüel kapasitesiyle değil, ancak insan  olan yanıyla, iyilik yüklenmiŐ tarafıyla yapabilir. Bu bir fırsat ise kaçırma olasılığımız her zaman vardır. Sadece bu fırsat, kendini mutlu etmekten daha fazla karŐıdakini mutlu etmek üzerine bir hayat inşa eden hocaların rehberliğinde kaçırma olasılığını öteler. Bu aynı zamanda rehberlik yapan kişinin akademik başarı yerine mutluluğu ya da yaşamın anlamını başka bir alanda aramasıyla da yakından iliŐkilidir. Hayatta bağlılıklar çok çeşitli biçimlerde birbiriyle kesiŐerek oluşmaktadır. "Bir olmak", "birlikte olmak" ve bu bağlamla "biz" duygusuna katılmak ise yaşadığımız hayatın bizlere en büyük hediyesidir. Özellikle mutlu olmaktan çok mutlu etmeyi, almaktan çok vermeyi, eksiği olanı tamamlamayı ve cankurtaran simidi gibi bir sorun ya da probleminiz olduğunda kendilerine sıkı sıkıya sarılmayı, tutunmayı destek alanları oluşturarak vermeyi baŐarabilen y celikteki g n llerle olur. Bu noktada samimiyetin buluşması olarak anılarımızı Feyzullah hoca ve hayat eşi Nurhayat Eroğlu ikilisi üzerinden aktarmak isterim.  nk  okuyucu alıŐkanlıĐıyla böyle aktarırsam verilen emekler ve sunulan sevgi ve Şefkat bir nebze de olsa kendi gerçeğiyle yerini bulur ve Nurhayat Abla'nın ender kişiliği de daha fazla görünür olur diye düşünüyorum

Yüksek lisanstan doktora, do entlikten profesörlük yıllarıma, bek rlık günlerimden evlilik zamanlarıma kadar yüzümü hayata döndüğüm ve yük altına her girdiğim zamanda konu ne olursa olsun Feyzullah ve Nurhayat Eroğlu'nun sevgi sözleri ve gülen yüzüyle karŐılaŐtım. İnsanı samimiyet açıklar...Onları da uyum ve ahenk içindeki iyi olma hâli ve iyilik yapma eğilimindeki insan  yanları açıklayabilir. İ imde hissettiğim büyük huzurla gördüğüm ilgi ve sevginin hayatta tek gerçek karşılığı olduğunu düşünürüm. O da 'anne' ve 'babalık' ya da 'evlatlık' hisleri. Benimki hakiki bir evlat sevgisi. Başkalarının beklentilerine ya da doğrularına karşılık gelmeyebilir. Ama benim ve benimle bu hayatı yaşayan tüm aile bireylerinin hissiyatı, kutsallılığıyla, bu kavrama karşılık gelir. Bütün zamanların ve mek nların tek gerçeği de insanın bu ifadeleri fiziksel varlığı üzerinden değil, ruhsal varlığı üzerinden tanımlayabilecek bir aŐkınlıĐa denk gelmesidir. Sadece ve

sadece kendi doğruları adına bana kapılarını sonuna kadar açan, Erzurum'da ailemi tüm samimiyetiyle kucaklayan, Denizli'de öğretmen evinde değil, evinde misafir eden, bana düğün yapıp, beni evlendiren, gelen erkek tarafını 'kız' evi diyerek evinde ağırlayan, eşim şehir dışında doktora gittiğinde kendi doktora günlerinden anılarla evliliğimin moral ortamı için destek veren, çocukların dünyaya geldiği ilk andan itibaren yanımda ve yanlarında olan, kulaklarına isimlerini ezanla okuyan, sesimde tedirginlik ve endişe hissettiklerinde beni ayrı ayrı arayıp durumumun iyiliğini kontrol eden kişiler olarak Feyzullah Eroğlu'nu "babam" ve Nurhayat Eroğlu'nu "annem" olarak gönülden kabul ettim. Ne büyük ve ne mükemmel bir yüce gönüllülük ki onlar da beni "manevî evlatları" olarak kabul ederler.

İnsanın biyolojik anne ve babasının olması doğaldır. Anne ve babalık fizyolojik bir şartlanma olarak aslında biyolojik bir bağdır. Bu tohumlar asıldır, derecesini ispata gerek yoktur. Fakat ruh ve gönül tarafıyla bunu yaşamak bir 'ispat' ve bir 'hak teslim ediş'i gerektirir. Kendini ispat etmek; ne kadar uzun uzadıya anlattırsan anlat anlaşıldığı kadardır ve Yüce Makama bu inanç ve paylaşımın emanettir. Tüm arzu ve coşkular O'nun huzurunda ve O'nunladır. Bu nedenle ben de bir gün hocamın babalar gününü kutlamak istediğimde ona şöyle bir küçük not düşecektim: "Değerli hocam babam yaşasa inanın sizin kadar severdim". Gönülden sunulan bu sevginin huzuruyla olağanı güzel yaşayarak olağanüstüyü kazanacak, beş yaşında kaybettiğim babamın yerine çocuklarına, eşine ve kendisine haksızlık yapmadan hocamı "baba" olarak koyacaktım. Manevi bir evrende ben onların manevi kızı olarak artık bütün çevrelerde ilk sözler arasında tanımlanacaktım. Bir taraftan insanî sevginin inceliğini diğer taraftan ise böylesi bir evrende oluşan akrabalıkların da gerçeği kadar olmasa da en saf haliyle onun yakını olabileceğini en içten duygularla yaşayacaktım. Belki bilim karşısında ilmin fazileti de buradadır. İmge, simge ve görünür bağlar dışında sohbet, muhabbet, değerli olana ve erdeme yönelimle daha farklı bir büyüklük ve ışıkla olayları ve olanları karşılamak. Zaten İnsan Ezelî ve Ebedî O'lana da Böyle Bir Bağla Bağlı Değil miydi?

Otuz üç yıllık akademik hayatımda hemen hemen her konunun, yaşadığım mutluluk ve huzurun arkasında karı-koca Eroğlu ailesi oldu. İki ayrı mizaç, iki ayrı kişilik ve iki ayrı kültür üzerinden biçimlenmiş kişiliklerimizle Ayşe ve beni kucaklayan olgun ruhları 1990 yılından 2023 yılına kadar uzanan zamanda müthiş bir hikâyeye çıkardı. Ben ve Ayşe arasında güzel bir arkadaşlık ve kardeşlik ilişkisiyle yaşanan akademik ailenin yanına ailenin evlatları olan Şeyma Gün (Ne mutlu ki kendisinin doktora hocasıyım) ve İbrahim Türkhan'ın da (Değerli hâkim kardeşim) büyümeleriyle birlikte gönüllü kabulleriyle birlikte daha geniş bir aile olmuş ve dayanışma kültürüne doğru evrilmiştik. Ben kendilerinin büyük kızları, Ayşe ortanca kızları, Şeyma Gün ise küçük kızları tanımlaması ile bu hikâyeye her gittikleri ve gittiğimiz yerde dillendirilecekti. Çok küçük yaşlarda anne-baba sevgisini bizimle paylaşan Şeyma Gün Eroğlu'na ve İbrahim Türkhan'a sevgiye açık dilleri ve mahremiyet alanı olarak evi paylaşımları nedeniyle hep hakiki bir sevgiyle karşılık verecektim. Erzurum'un 2000 metreyi bulan rakımıyla dondurucu soğuklarında başlayan ikinci aile hikâyemiz, asûde bir enerjiyle akademik ve sosyal mecrada varlığını şimdilerde de saygı ve sevgiyle sürdürüyor.

Yaşamı doğru değerler üzerine kuran, kendini hayata bağlayan dayanaklara öğrencilerini de dahil etmek isteyen hocamızı zihnen ve kalben anlayan bir eşi olmasaydı bugün bizlerin hikâyesi de

olmazdı. Hayatta inanmaktan, güvenmekten ve sevmekten daha güzel bir bağlılık olmadığını ben onların insanî doğalarıyla gördüm. Gerçek ve uzun süreli bu tür ilişkileri yaşatmak bir seçenek olarak önümüzde dursa da sürdürememek daha fazla bir gerçeklik olarak karşımıza çıkıyor. Bugün bizler maddi hiçbir zenginlik ile kıyaslanamayacak böyle bir zenginliği yaşıyoruz. Şükürler olsun. Yok olmaya yüz tutan sevinç ve dayanışma duygularını akademik hayata yeni tohumlara işlemek mutluluk vesilemdir. Benim hikâyemin yapıcı bir ögesi ve kalıcı bir gerçeği olarak akademik ve aile çevreme her baktığımda Feyzullah hocama, Nurhayat Abla'ya, Şeyma Gün ve İbrahim Türkhan'a duyduğum özlemim artıyor.

SON SÖZ YERİNE

Bu anlatıyla bizim hocamıza karşı yaşadığımız hayranlık övgü ve sevinç iklimi "liyakat", "ehliyet" ve "ahlâk" kültüründe gönüllerin fethinin ne denli mümkün olduğunu apaçık ortaya koymaktadır. Yaşadığımız dünyada savaşın; dışımızda düşmanla değil, içimizde kendimizle olduğunu sahiplenip gösteren hocamızın akademik ve insanî ışığına değer biçemesem de ne kadar "soylu" ne kadar "saygıdeğer" bir akademi üyesiyle birlikte olduğumuzu abartısız ifade edebilmiş oldum diye diliyorum. Bu anlamda geride bıraktığımız zamanları düşündüğümde bende bir hayıflanma duygusuna sebep olacak biçimde önümde hocamdan kaynaklı set ve engeller görmediğim gibi, "boşa harcanmış" olarak gözüken bir zaman dilimi de yok. Aksine gelecek inşâımızda kükreyen vicdan ve isyan diliyle miskinlik, eğrilik ve büğrülük içermeyen ve nadir olan örnekliğiyle "Böyle bir yücelik makamı bana da düşer mi?" diye sorudaki minval üzere beni vazife almaya bir nevi mecbur eden hocama ve bu nevi hocalarımıza sergiledikleri ruhların enderlik seviyesinden dolayı derin şükranlarımı yeniliyorum. Bizim "hocaseverliğimiz" aktarabildiğimiz satırlardan sonra daha bir hoşgörüyü ve anlayışla karşılanacaktır, diye ümit ediyorum. Akademik yolculuğun asûde biçimde ilerlemesine vesile olan yüz akı ilişkiler ve sağlam karakter yapısıyla her zaman içimize muhabbet bağışlayan hocama ve hocalarımıza²⁸ biraz özne değişikliği yaparak S. Erkin tarafından Ord. Profesör Dr. Sulhi Dönmezer'e ithaf edilen şu rubâî eşliğinde -özne değiştirerek- seslenmek istiyorum:

Durgun suda yelkenli kayıklar gibisiniz

Bir korkulu rüyayı sayıklar gibisiniz

Tufanda unutmuş sizi Nuh'un gemisi

Emsali tükenmiş yaratıklar gibisiniz!

²⁸ Teşekkür anlamında sona sakladığım isim olarak Sadrettin Haşiloğlu hocamı anmak isterim. 35 yıllık hoca öğrenci ilişkisinde bana kattığı insanî değer, yaşattığı evlat sevgisi, yalnız bırakmadığı kongrelerim ve beni dahil ettiği aile ortamı adına ne kadar teşekkür etsem azdır. Kalbim ve ruhumla minnettarım size çok kıymetli hocam.

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ İŞLETME ARAŞTIRMALARI DERGİSİ (PIAR)

Pamukkale University Journal of Business Research

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/piar>

Entelektüel Bir Türk Bilim İnsanı ve Bir Hoca:

Öğrencisinin Şahitliğindeki Anılarla Prof. Dr. Feyzullah EROĞLU

Prof. Dr. Ayşe İRMİŞ

Pamukkale Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü

airmis@pau.edu.tr

Feyzullah Eroğlu'nu anlatmak, özellikle onun yetiştirdiği öğrencileri için şereftir. Çünkü Feyzullah Eroğlu bilimin ışığında ve inancının gücüyle dimdik durarak, anlattığı derslerle ve kullandığı kalemiyle ömrünü Türk milletinin ve Türkiye'nin güçlenmesi için vakfetmiştir. Yazıma başlarken duam, Hocamın sesinin gürlüğü'nün ve kaleminin gücünün daim olmasıdır.

Hocam Feyzullah Eroğlu ile yolumun çakışması

1986 yılının Eylül ya da Ekim ayı... Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin büyük amfilerinden birinde üniversiteye yeni başlamış 16 yaşındaki bir kız çocuğu olarak, diğer arkadaşlarımla beraber Davranış Bilimleri Dersini beklerken, içeriye büyük bir heyecanla, neredeyse koşarak gelen, büyük bir şevkle ve üstün bir zihnin yapabileceği birbirinden ilgi çekici analizlerle ders anlatan Hocamın, yaklaşık 40 yıl öğrencisi olma şerefini taşıyacağımı o günlerde bilmiyordum. Birkaç hafta daha Feyzullah Hocamı dinledikten sonra kararımı verdim; eğer bu üniversitede asistan olacaksam, Feyzullah Hoca gibi bir Hoca'nın asistanı olmalıydım. Aslında, böyle düşünen sadece ben değildim, birçok arkadaşım Feyzullah Hoca'nın asistanı olmak istiyordu. Hele bir rakibim vardı ki; onu geçmemin neredeyse imkânsız olacağını düşünüyordum. Sonrasında can dostum olan, fakülteye birinci sıradan giren Hanife Meral Akman da Feyzullah Hocamın asistanı olmak istediğini söyledi. Meral hem benden daha başarılıydı hem de Hocamın çok kıymet verdiği Naim Akman Hoca'nın kızıydı. O zamanlar kimseye dillendirmediğim isteğimden, arkadaşımın niyetini söylemesiyle beraber, vazgeçmiş oldum. Yönümü matematikte nispeten başarılı olmamdan dolayı Sayısal Yöntemlere çevirdim. Hocam, fakülte'deki dört yıl boyunca her sene dersimize girdi. Her derste anlattıkları hepimizin zihnine kelime kelime yazıldı. Fakülte arkadaşlarımla yıllar sonra bir araya geldiğimizde fikirleri, ideolojileri ne olursa olsun, Feyzullah Hoca'mızın derste anlattıkları üzerine sohbet ediyor, onun yaptığı tanımların sağlamlığını konuşuyorduk. Aralarındaki en şanslı öğrenci ben oldum. Hocamın öğrenciliğine devam ettim ve hâlâ Hocamın öğrencisiyim.

1990 yılında Lisansımı bitirip, Sayısal Yöntemlerden Yüksek Lisans Sınavına müracaat için Erzurum'a gittiğimde, hem ilgili dersten sınavın açılmamış olduğunun derin hayal kırıklığını yaşadım hem de o zamanlarda fark etmemiş olsam da el attığım kapının Feyzullah Hocamla yol almak üzere nasıl açıldığına şahitlik ettim. Kapı derken sadece bir metaforndan bahsetmiyorum. Benim kapım gerçekten de Hocamla yürüyeceğim yola açıldı. Sayısal Yöntemler dersinden Yüksek Lisans sınavının yapılmayacağını öğrenince çok kıymet verdiğim Şule Özkan Hocamla çalışamayacağımı düşünerek, fakültenin dış kapısına

yöneldim. Asistanlık hayalimin de büyük ölçüde bittiğini düşünüyordum. Dış kapının koluna elimi atmışken, arkadan o zamanlar Araştırma Görevlisi olan, okulumuzun kıymetli Hocası Erol Çakmak'ın beni çağırdığını duydum. Erol Hoca çalışırken yorulmuş, birden kahve kokusu hissetmiş, kantine kahve almak için gitmek üzere çalışmasına ara vermişti. Sonra da beni görünce, beklediğim sınavın açılmadığını bildiği için teselli etmek üzere seslenmişti. Bir kahve kokusu, bir Ayşe nidası ve bir kapı aralığında, Feyzullah Hocamla beraber her adımı bereketle, huzurla ve güvenle atılan bilim yolculuğum da başlamış oldu.

Erol Hoca, vazgeçmemem gerektiğini, şimdilik Yönetim-Organizasyon dersinden Yüksek Lisans yapmamı, sonra da Sayısal Yöntemlere geçebileceğimi söyledi. Beni Sosyal Bilimler Enstitüsünde Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalında Araştırma Görevlisi olarak çalışan Sabahat Bayrak'a yönlendirdi. Sabahat Bayrak hangi kitaplara çalışmam gerektiği konusunda öneride bulunabilecekti. Okulun kapısını yeniden açtım ve Sabahat Bayrak'ın yanına gittim. Bilim ailemdeki kız kardeşim Sabahat ile o gün tanışmış oldum. O gün ikimizin de aklına, iki genç bilim insanı adayı olarak Hocamın önderliğinde el ele tutuşup yürüyeceğimiz, saçımızı beraber aklaştıracığımız hiç gelmedi. Yıllar sonra fark ettik ki; Hocamın Hocalık bilgisi, önderliği, yöneticilik gücü ve en önemlisi bilim zihniyeti iki kız kardeşin sinerjisini ortaya çıkarmıştı.

Hocam Feyzullah Eroğlu'nun Hocalık Görgüsü

Fakülteye 16 yaşında başlamış olmanın yanı sıra kendimin de ufak tefek olması sebebiyle üniversite öğrencisi olduğum, görünüşte çok anlaşılamıyordu. Yıllar sonra yaptığımız bir sohbette, sınıfa ilk girdiği haftalarda Hocamın da benim üniversite öğrencisi olduğumu düşünmediğini öğrendim. Hocam, yanımda oturan kız öğrencinin kardeşi olduğumu; ya şımarıklık yapıp inat ettiğim için geldiğimi ya da yanımdaki kız öğrenciyi ailesi üniversiteye yalnız yollamadığı için onun yanında gönderildiğimi aklından geçirmiş. Bunu öğrendiğimde aklımın titrediğini hissetmiş; Hocalıktan yana ilk dersimi almıştım. Birincisi; eğer o kız çocuğu şımarıklık yapıp gelmişse ve birkaç haftadır dersi dikkatli dinliyorsa, öğrenmek isteyen bir kız çocuğundan bilgisini esirgememeliydi. Madem talep ediyordu, o zaman dışarıdan gayri resmi katılan bir çocuk da olsa, bir talebeydi ve Hocam o talebeye de ders anlatmalıydı. Bu algım öğrenciliğimi de şekillendirdi. Hocamın bilgisine her zaman talip oldum, Hocam da bilgisini sonuna kadar cömertçe hem bana hem de diğer talep edenlere sundu. Hocamın talebesi olmak merak etmeyi ve hiç çekinmeden soru sorabilme özgürlüğünü beraberinde getirdi. İkincisi; yanımdaki kız arkadaşımın okuması lâzımdı, belki de ailesi üniversiteye sadece kız kardeşiyle gitmesine izin veriyordu (o zamanlar bu tür şeyler olabilirdi), her ne bahaneyle olursa olsun, çocuk zannedildiğim için benim sınıfa alınmamam, o kız öğrencinin eğitim hayatını tehlikeye sokabilirdi. O genç kızın okuma hakkı vardı ve bu hak tehlikeye atılamazdı. Talep eden herkes talebe olma hürriyetine sahip olmalıydı ve bir Hoca, hangi şartta olursa olsun eğitim hürriyetine saygı duymalı, talebe cevap vermeliydi. Hocam, 1986'da yaşadığım bu tecrübenin temel mantığını 2018 yılında yayınlanan Türk Yönetim Tarihi ve Düşüncesi kitabında şöyle dile getirmişti:

.....insan türünün iki temel cinsiyeti olan "kadın" ve "erkek" cinsiyetleri arasında, doğal bir süreç olarak biyolojik anlamda var olan farklılığın dışında hiçbir farklılığa maruz kalmaksızın, "insan olma" vasfında eşitlik sağlanmalıdır. Erkek egemen ve erkek merkezli kültürlerin doğurduğu "kadın-erkek eşitsizlikleri" sonucunda, bu ayrımcılığı

yaşayan ve yaşatan toplumlar, toplam nüfusları içerisindeki yarıya yakın kadın nüfusunun toplam yetenek ve potansiyel katma değerlerinden büyük ölçüde yararlanamamaktadırlar. Kız çocuklarını çok küçük yaşlardan itibaren eğitim ve öğretim etkinliklerine tam kapasite ile katmak, sonradan da onların edindikleri nitelikli bilgilere dayalı beceriler sonucunda katma değerlerini toplumun hizmetine sunmak, önemli ölçüde toplumdaki beyin ve yetenek israfını önleyecek bir tutum olacaktır. (s.547)

Hocamın bu görgüsü rastgele edinilen bir öğreti değildir. Kendisinin 1970'li yıllardaki İstanbul Üniversitesinde almış olduğu bilim ve eğitim terbiyesi; feyz aldığı Mehmet Eröz ve Erol Güngör, hem feyz hem de ders aldığı Turan Yazgan, Amiran Kurtkan Bilgiseven, Cemal Şanlı, Sabahattin Zaim, Enis Öksüz, Mustafa Erkal gibi Türk bilim dünyasının Sosyoloji ve İktisat alanlarında önemli isim edinmiş Hocalarından gördüğü rol modellerine dayalıdır. Hocam, kendi Hocalarının öğretilerini bilimsel çalışmalarında ve Hocalık görevinde de devam ettirdi ve öğrencilerine aktarmaya çalıştı. Anlattığı dersler bilimsel bilgilerin aktarılmasının ötesinde, bilimsel sürecin işletilmesinin örneğiydi. Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora derslerinin her birinde ezbere bilgi aktarımının çok daha ötesine geçer, çok yönlü sebep sonuç analizleri yapar, öğrencilerini de çok yönlü düşünmeye, akletmeye, fikir oluşturmaya yönlendirirdi. Hocamdan aldığım her derste ve Hocamla yaptığım her konuşmada benim bildiklerimle Hocamdan öğrendiklerimi sentezleyip, bir öteye taşımam gerektiğini düşünürdüm. Böyle düşünen tek öğrencisi ben değilim, Hocamın öğrencisi olmayı algılamış her öğrencisi, benzer şeyi düşünmüştür. Hocam, sadece öğretmez, adıyla müsemma; feyz verir. Bu sebeptir, Doçent olduktan ve hatta Profesör olduktan sonra da Hocamın verdiği Yüksek Lisans ve Doktora derslerine girerek öğrencilerle beraber ders dinlemem ve fikir tartışmalarına katılarak feyz almam.

Meslek hayatımın en güzel hobilerinden biri Hocamın Yüksek Lisans ve Doktora derslerini dinlemek olmuştur. Hocamın lisans üstü dersleri, kendi ders saatlerimle çakışmıyorsa, benim için büyük bir hazineydi. Öğrenciler ilk zamanlar, Profesör olmama rağmen benim de kendileriyle beraber Hocamın dersini dinliyor olmama çok şaşırılmışlardı, sonrasında o derslerin zevkini hep beraber almaya başladık. Hocam onlarla ders yaparken, dinleyici olduğumu unutup benim de konuşmaya başlamamla beraber, dersler çok başka bir boyuta taşınırdı. Öğrenciler, Hocamla benim kimi zaman fikir birliklerimizden kimi zaman da fikir ayrılıklarımızdan nasıl yeni fikirler üretebildiğimize şahit olduğça, adeta bizimle yarışa girer, yeni fikirler ve bakış açıları geliştirirlerdi. Ders bittiğinde, hem Hocamdan hem de öğrencilerinden yeni bilgiler ve yeni bakış açıları öğrenmiş olarak sınıftan çıkardım. Okuldaki bir Hocanın, dersine bir başka Hocanın (öğrencisi bile olsa) girmesine müsaade etmesi, üstelik de konuk Hocanın çenesine mukayyet olamayıp derste konuşmaya başlamasına, hatta kendisiyle fikir ayrılıklarını öğrencilerin gözü önünde dile getirmesine müsaade etmesi, ders Hocasının alicenaplığının örneğidir. Feyzullah Hocam, talep eden herkese, talep ettiği her yerde bilgisini, fikrini ve zikrini hiç esirgmeden paylaşan, Hoca kavramının içini tastamam dolduran yüce gönüllü Hocadır.

Aile İçerisinde Hocam

Bu başlık şöyle de olabilirdi: Feyzullah Hocam ve Ailesi. Ancak, başlığı bu şekilde yazmamın bir anlamı var. Hocam kendi ailesine, öğrencilerinin ve dostlarının ailelerini de katarak büyük

bir ailenin mimarı oldu. Her ailenin anne, baba, çocuk, kardeş gibi üyeleri vardır fakat her aile üyesi her zaman birbirinin dostu değildir. Hocamın mimarı olduğu büyük ailede, herkes birbirinin dostu oldu.

Feyzullah Hocamın danışmanlığında lisansüstü eğitimime devam ederken Araştırma Görevlisi olduktan sonra, Feyzullah Hocam ve Nurhayat Ablam lisansüstü öğrencisi olan Araştırma Görevlilerini aileleriyle beraber evlerine davet etti. Ailelerine, kendi ailemizle katılmamız bu davetle oldu. Sonrasında da onlar bizim ailelerimizle yaptığımız davetlere katıldılar. Ebeveynlerimizle, kardeşlerimizle tanıştılar. Zaman sonra, Hocam ve Nurhayat Ablamın dostlarıyla tanışıp, dost olduk. Recep Hoca, eşi Habibe Abla ve çocukları, Mustafa Hoca, eşi Şefika Abla ve çocukları, Abit Hoca, eşi Ersin Abla ve çocukları... Biz (Sabahat ve ben) daha akademik hayatımızın başlarındaiken, Hocamın ailesinin ve dostlarının ailelerinin davetlerine aile bireylerimizle beraber katılıyor, dünya ve memleket meselelerini nasıl değerlendirdiklerini dinliyorduk. İşin güzel tarafı, yaşımıza ve bilgi düzeyimize rağmen bizim de fikrimizi ifade etmemize fırsat veriyorlar, ciddiyetle de dinliyorlardı. 20'li yaşlarında iki genç akademisyenin, aileleriyle beraber davet edilmesi ve söylediklerinin, ailelerinin yanında Hocaları tarafından ciddiyetle dinlenmesi ne büyük bir onur. Kim bilir neler saçmamışımıdır ama fikirlerimiz veya sorularımız basite alınmadan, sebep sonuç ilişkileri kurularak tartışmalara dahil edilirdik. Sadece bilgiyi değil, tartışma adabını da o büyük ailenin içerisinde öğrendik. Aradan onca yıl geçti, hepimiz farklı şehirlere dağıldık ama hâlâ o büyük ailenin ferdi olduğumu bilirim. Birbirimizin iyi gününde de kötü gününde de ya bir araya geldik ya da yüreklerimizle birbirimize sarıldık.

Büyük aile tecrübemiz bununla kalmadı. Benim ailem, Hocam ve ailesiyle zaten Erzurum'da tanışmış ve dost olmuşlardı fakat Hocam ve Nurhayat Ablam çocukları Şeyma Gün ve İbrahim Türkhan'la beraber Artvin'e ailemi ziyarete geldiklerinde, kocaman bir aile sofrasında hep beraber oturmanın mutluluğunu da yaşadık. Sonrasında, Adana'daki bir kongre katılımımızda bizi Osmaniye'ye davet ederek kendi aileleriyle tanıştırdılar. İbrahim Amcam ve Sultan Teyzem (Hocamın babası ve rahmetli annesi), Mehmet Amcam ve Hatice Teyzem (Nurhayat Ablamın babası ve rahmetli annesi), Hocamın ve Nurhayat Ablamın kardeşleri ve yeğenleriyle tanıştık. Hocamın kurmuş olduğu köprüyle beraber, Artvin'den sonra bir de Osmaniye'de büyük aile sofrasına oturduk. Sofra önemlidir; sofrada tatlıyı, acıyı, tuzluyu velhasıl tadı bölüşmeyi, ekmeği paylaşmayı öğreniriz. Biz, Hocamın mimarı olduğu o kocaman ailede acımızı, mutluluğumuzu, kaygımızı, sevincimizi beraber paylaştık. Düğünümüzde, cenazemizde aile bireylerimizle birbirimizin yanında olmaya gayret ederek, yan yana gelemiyorsak da yüreğimizle birbirimizi sararak paylaştık yaşadıklarımızı. Bundandır; Feyzullah Hocamla Nurhayat Ablamın anne ve babalarından 'teyzem' ve 'amcam' diye bahsetmem. Bundandır; onların, benim babama 'ağabeyim', anneme ve halalarımın 'ablam' demeleri.

Kocaman bir ailenin anılarını sayfalara sığdırmak hiç mümkün değil. Hangi anımı anlatayım bu kısa yazıda bilemiyorum.... İbrahim Amcamın rahmetli annem, babam ve halam için her yıl yaptığı Kur'an-ı Kerim hatmini mi, Sultan teyzemin gönderdiği kömbeleri mi, Hatice Teyzemin ve çocuklarının yaptığı bulgurdan bizlere de yollamalarını mı, hastalandığımda Nurhayat Ablamla Hocamın eve gelip bana bakmalarını mı, hatta Nurhayat Ablamın hastalandığım için sabaha kadar beni beklemesini mi, canım acıdığına Şeyma'nın "Ayşe Ablamın canı acıyor" deyip de ağlamasını mı, Türkhan'ın yola çıkacağı zaman beni evden

alıp taaa hava alanına kadar götürmesini mi?... Sadece Türkhan mı? Bazen Nurhayat Ablamla Hocam, bazen Hocamla Şeyma, büyüyünce de Şeyma ile Türkhan ya da sadece Türkhan hatta Şeyma'nın eşi Burak, önce annemle beni, annemin vefatından sonra da sadece beni, bir kere iki kere değil, her defasında ve üstelik gecenin bir yarısında garaja ya da havaalanına götürür, eşyalarımı da taşıyarak yolcu ederlerdi.

Biz, Hocamın mimarı olduğu büyük ailede sadece ailenin ferdi olmayı değil, ailede dost olmayı gördük ve yaşadık. Hocam iş hayatımda da gerçek bir dost oldu. Hele bir anım var ki, hâlâ hatırladıkça, böyle bir Hoca'ya nasıl daha çok layık olabilirim diye düşünürüm. Babamın hastalığı ilerlemişti, Ankara'da olmamız gerekiyordu. Benim ise Denizli'ye gelip ders vermem lâzımdı. Refakatçi izni alacaktım fakat o dönem hemen halledilebilen bir iş değildi. Bu arada dönem ilerliyor, anlatmam gereken konular yığılıyordu. Hocam, benim yerime lisansüstü derslerime girmeye başladı. Araştırma Görevlilerini kendi adlarına zorla derse sokan Hocalar varken, Hocam öğrencisinin yerine derslere girmişti. Öğrencisi için böyle bir fedakârlığı kaç Hoca yapmıştır ya da yapan başka bir Hoca var mıdır..... Hiç duymadım.

Hocamın Yönetim Anlayışı

1995 yılında gelen teklif üzerine, Hocam Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde Dekan olarak göreve atandı. Biz (Sabahat ve ben) de yaklaşık bir yıl sonra, Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde Yardımcı Doçent olarak göreve başladık. Denizli ili, sanayisi sebebiyle İşletme bölümünde çalışan akademisyenler için bir laboratuvarıdır. Hocamın Denizli'ye gelmekle ilgili başka sebepleri de olmakla beraber, bir sebebi de işletmeleri yerinde incelemek, daha fazla ve daha çeşitli örneklem üzerinde çalışma yapmaktır. Araştırma arzusu ve öğrencilerini bu konuda motive etmesi, Hocamın hem bilim insanı hem de Fakülte Dekanı olarak sanayi dünyası tarafından kısa süre içerisinde tanınmasını sağladı. Ancak günün siyasi şartları, üniversitenin Denizli'de yeni filizleniyor olması ve üniversitenin kurumsallaşmamış olması sebebiyle mücadele yılları da başlamış oldu. Daha üst yönetim, İşletme Bölümündeki bir kısım Araştırma Görevlisi arkadaşları, yetkileri olmadığı halde büyük sorumluluklar altına girdirmek istiyordu. Hocam, çoğu arkadaşımızın haberi bile olmadan, arkadaşlarımızın önünde kalkan gibi durdu. Hiçbirini tehlikeye atmamak için kurullarda onlar adına mücadele verdi. Hocamın düsturu nettir. Güçlü ile güçsüzün ilişkisinde güçsüze yönelik bir adaletsizlik varsa, kendisine zarar gelme ihtimaline rağmen, güçsüz olanla kendi gücünü birleştirir, haksızlık yapan güçlü karşısında dimdik durur, sonuna kadar mücadele eder. İnancı da omurgası da muhkemdir; sadece Yaradan'ı için eğilir. Bugüne kadar adaletsizliğin ve haksızlığın olduğuna inandığı hiçbir yerde kenara çekildiğini görmedim. Bilgisini, görgüsünü ve yetkisinden kaynaklı gücünü Hukuk çerçevesinde sonuna kadar kullanmıştır. Bu sebeple uzun yıllar birçok davayla uğraşma mecburiyetinde kalmış, davalarını kazanmış, dava sonuçlarını da sonuna kadar yerine getirmiştir. Hayatı boyunca adaletten ve adaleti Hukukla yerine getirmekten hiç vazgeçmedi. Bilenle bilmeyeni ayırt etmekten, bilmeyene öğretmeye çabalamaktan (bilmeyen talep ettiği müddetçe), bileni de bilmeyenlerin cehaletinden korumaktan hiç vazgeçmedi.

28 Şubat bütün ülkede olduğu gibi bizim üniversitemizde de etkisini ağır gösterdi. O dönemde Dekan olan Feyzullah Hocama bir suç isnat etmek için üst yönetimin mensupları epeyce uğraşmış, hatta bunun için çalışma arkadaşlarımızın kendilerine yardımcı olacaklarını zannetmişlerdi. Bütün baskılara ve manipülasyonlara rağmen tek bir arkadaşımız Hocamla

ilgili tek bir kötü söz söylememişti. Bir toplantımızda, o dönem kendisinden böyle bir desteği hiç de beklemediğim bir arkadaşım, kıymetli meslektaşım Hafize Meder, hiç de mecbur olmadığı halde ve kendisinin de tehlikeye girme ihtimaline karşı söz alıp, herkesin ortasında Hocama, biz sizinle beraberiz, sizin yanınızdayız dedi. Diğer arkadaşlarımızla da beraber hepimiz haksızlıklar karşısında *Adalet ve Hukuk* düsturuyla direnen Hocamızın yanındaydık.

Bir gün Hocamın Jüri Başkanlığında Lisansüstü mülakat sınavı yapıyorduk. O dönemler Lisansüstü sınavlar çok daha önemliydi çünkü Lisansüstü eğitime başlayanların Araştırma Görevlisi olma ihtimalleri artıyordu. Sınavın ortasında Hocama bir not geldi. Hocam okudu, biraz canı sıkıldı, sonra da bize bir şey demeden notu bir kitabın altına koydu. Sınava devam ettik. Sınavı kazananlar belli oldu, evraklar teslim edildi. Sonrasında, Hocama sınav sırasında gelen notu sordum. Bizim, Hocamıza soru sorma özgürlüğümüz vardı, bu sebeple gelen notta, hele de sınav sırasında gelen notta ne yazdığını sormam hadsizlik değildi. Üstelik, bir astın üstüne karşı sorması gereken bir hesaptı. Bir yönetim organizasyon bilim insanı olan Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu'na göre sorumluluk hesabı, sadece asttan üste verilen bir cevap olmamalı, madem ast ile üst arasında bir işbirliğiyle görev yerine getiriliyor, öyleyse ast da üstünün sorumluluğuna dair soru sormalı ve cevabını almalıydı. Hiç tereddüt etmeden Hocam cevabını verdi; Not, biraz sonra sınava alacağımız öğrencinin başarılı bulunması ricasıyla, İstanbul Üniversitesinden Hocamın çok kıymet verdiği bir Hocasından geliyordu. Eee, başarısız oldu, ne olacak şimdi, Hocanız size darılır dedim. Hocam, “öğrenci başarılı değildi, ondan daha başarılı öğrenciler vardı. Muhtemelen Hocam, bana biraz darılacaktır ama başka çocukların hakkını yemeyerek adil davrandığımız için Hocam beni anlayacaktır” dedi. Şahit olduğum benzer bir telefon, Araştırma Görevliliği kadrosu için kendisinin de siyasi görüşünü temsil eden bir milletvekilinden geldi, ki o dönemler milletvekilleri şimdiye göre çok daha güçlüydü. Hocamın cevabı aynı oldu; kim daha başarılıysa sınavı o kazanır dedi. Yıllar sonra fakültemizde Araştırma Görevlisi olarak çalışan Bilge Akca da sınavı kazandığını öğrendikten sonra, “..... sınava bir sürü insan girdi, benim torpelim yoktu, beni tanı mıydunuz. Ben bu sınavı nasıl kazandım” diye sorduğunda Hocam Bilge'ye ilk dersini verip Hukukun ve Adaletin vazgeçilemez üstün bir değer olduğunu anlattı.

Hukuk çerçevesindeki adalet, bazen çok mücadele gerektirse de bumerang gibi dönüp dolaşır ve adaletin kaynağına tekrar ulaşır. Üst yönetimin, Hocamı bir sürü suçlamalar ve haksızlıklar yaparak Dekanlık görevinden uzaklaştırdığı bir dönemde Hocam, Bölüm Başkanı olmasına rağmen yönetimi protesto etmek için öğrencilerin mezuniyet törenine katılmadı. Biz, Hocamın yönetimi protesto ettiği için, yetiştirdiği öğrencilerinin mezuniyet törenine katılmaması sebebiyle burukluk hissederken, asıl protesto öğrencilerden geldi. Öğrenciler Hocam olmadan törene katılmayı ve diploma almayı kabul etmediler. Toplanarak Hocamın evine, Hocamı getirmek için gittiler. Hocam öğrencileri ikna ederek törene geri yolladı. Resmî törenden sonra Hocam öğrencilerle beraber okula geldi, okulu çınlatan alkışlarla karşılandı, gerçek bir şenlik yaşandı.

Yönetim Organizasyon bilimine göre yönetici yetkisini yukarıdan alır, liderler ise hak ettikleri her anda izleyenleriyle beraber, daha çok büyürler.

Bir Entelektüel Türk Bilim İnsanı Feyzullah Eroğlu

Hocamın yöneticilik tecrübesi onun, yöneticileri daha yakından tanımasına ve yönetimdeki ikiye bölünmüşlükleri daha iyi teşhis etmesine vesile oldu. Bu tecrübeden sonra Hocamın, Yönetim

ve Organizasyon alanında odaklandığı çalışma konusu da artık, yöneticilerin ikiyüzlülüğü ve yönetimlerdeki ikiyüzlülükler üzerine evrilmeye başladı. Hocamın bu yönelimi onun bir entelektüel bilim insanı olmasının yolunu açtı.

Hocam, “Üniversiteler ve Entelektüel Tavrı” başlıklı yazısında (Eroğlu, millidusunce.com, 2022) entelektüelleri, “değerler çarpışmasında en güçlü, en popüler, en kandırıcı, en çok taraftarı olanın yanında değil; bilimsel, ahlaki ve vicdani olarak sadece gerçekliğin yanında ve savunucusu” olan kişiler olarak tanımlar. Ona göre entelektüeller, “toplumdaki en güçlü, en zengin, en yalancı ve en uyanık kesimlerin halk üzerindeki sömürü ve aldatma düzenlerine ve her türlü otoriteye karşı, sadece gerçekliğin peşinde olan” muhaliflerdir. İlgili yazısında entelektüel düşüncenin iki boyutunu şöyle açıklar:

Entelektüel düşüncenin iki temel boyutu vardır. Birincisi, yüksek nitelikli bilgi setine dayanan düşünce sahibi olmak; ikincisi, bu bilgi ve düşünceleri kullanarak her türlü otoriteyi eleştirmek ve haksızlıklara karşı çıkmak tavrıdır. Geleneksel bilgi kaynaklarıyla ve sıradan bilinçle yaşanan kültür ortamlarında, yeterince nitelikli bilgi birikimi oluşmaması, yeterli ölçüde entelektüel düşüncenin ortaya çıkmasına fırsat vermez. Ayrıca, otoriter ve hiyerarşik yönetim ilişkilerinin gölgesi altında yürütülen geleneksel ve ideolojik eğitim sistemlerinden geçen insanlardan, güçlülerin haksızlıkları ve yalanları karşısında etkili bir duruş ve tavır da beklenmez. Entelektüel kavramı ile bilim insanı, felsefeci, sanatçı, hukukçu, gazeteci ve ‘aydın’ kavramları arasındaki ince çizgi, çeşitli otoriteler karşısındaki duruşlarda kendini gösterir. Bu bağlamda, ortalama bilim insanı ve aydın entelektüel sayılmaz; entelektüel olmak için nitelikli bilgilerden oluşan düşüncelerin gerektirdiği hareket içinde, kendilerini savunma imkânları olmayan insanların ve canlıların haklarının korunması bağlamında tavırlı olmak gerekir.

Bilim insanı, sistematik bir süreç içerisinde bilgilenerken ve analiz yaparak doğruyu ve yanlış ayırt eder. Doğru ile yanlış ayırt etme konusunda direnir. Bilim insanları bilimsel bilgi ve kavramlarla nitelikli düşünceler üretirler ve bu özgün düşünceler birçok konuda özgün hareket etme imkânı verir (Eroğlu, millidusunce.com, 2022). Entelektüel bilim insanı Feyzullah Eroğlu'nun ömrü boyunca izlediği yol olan bilgilene ve direnme aslında bir özgürlüktür (218:549). Hocam direnmeden bahsederken, rastgele muhalefetten değil, Nurettin Topçu'nun direnme ahlakından yola çıkar. Direnme ahlâkı, “insanın asıl ve temel referansları ile akıl ve vicdan eksenli bir hayat yaşamaya ilişkin iradesini temsil eder. Bu yönüyle direnme ahlâkı, toplum içindeki tavır ve hareketlerin, kitlenin arzu ve heveslerine göre değil, insanın kendi özgür iradesine göre şekillenmesidir. sıradan biri yerine özgün bir şahsiyet olmak; duygular yerine akılcı düşünceyi ön plana çıkarmak; davranışlarda bencillik ve ikiyüzlülük yapmak yerine görev ahlâkına sahip olmak” direnme ahlâkının örnekleridir (Eroğlu, millidusunce.com, 2023). Direnme ahlâkı nitelikli bilgiyi gerektirir. Nitelikli bilgilerin düşünce hayatının vazgeçilmez değeri haline getirilmesi, bu bilgi ve düşünceler üzerinden iktidar ve otoritelerin eleştirilmesi ve sorgulanması yoluyla haksızlık ve adaletsizliklerle savaşıyor kişiler entelektüel kişilerdir. Entelektüellerin tavır ve hareketlerinin esin kaynağı ise kendi iradesini biçimlendiren akıl ve bilime dayalı zihin süreçleridir (Eroğlu, millidusunce.com, 2022).

Hocamın entelektüel bilim insanı olma vasfını, kendi kalemimden ziyade onun kaleminden anlatmayı tercih ettim. Niyetim, Hocama dair şahit olduğum ve yukarıda anlattığım anılarla onun kalemi arasındaki tutarlılığını, dürüstlüğünü göstermektir. İnandığıyla yaşadığı her şey,

inandığıyla ve bilimsel bilginin ışığıyla yazdığı her şey tutarlıdır. Hocam Feyzullah Eroğlu, bir Türk olarak haksızlıklar ve adaletsizlik karşısında direnme ahlâkıyla dimdik duran, entelektüel bilim insanıdır.

Hocama sözümdür

Doktora tezime bitmek üzereydi... Hocamla tezime üzerinde çalıştığımız bir esnada, Hocamın tezime ne kadar çok emek verdiğini düşünerek mahcup oldum ve 'Hocam, çok emek harcıyorsunuz, ben sizin hakkınızı nasıl öderim' dedim. Hocamın cevabı; toplumlar, bir önceki nesil bir sonraki nesli geçtiğinde ilerler, beni bilimde ve Hocalıkta geçersen ödeşiriz oldu. Hocamı geçmek..... Bu olmaz, böyle ödeşemeyiz, siz çok ileridesiniz dedim. Çok çalışırsan geçersin dedi. Kusuruma bakmayın, benim sizi geçmeye hiç niyetim yok, eğer bilim yolunda beraber yürüyeceksek, siz benim Hocam olarak daima yanımda olacaksınız diyecektim ki, Hocamın umutlarını boşa çıkarmaktan korkup, sustum. Hocamın arzusu öğrencilerinin kendisinden daha çalışkan, daha başarılı olmasıydı çünkü Türkiye ancak bu yolla gelişmiş bir ülke olabilirdi. Feyzullah Eroğlu'nun Danışmanlığında Yüksek Lisansa başladığım 1990 yılından beri, Hocam ne biliyor ve ne öğreniyorsa bütün cömertliğiyle öğrencilerine aktardı, ben de ne biliyorsam ve ne öğrendiysem Hocamla paylaştım. Hocam emekli oldu, şehir değiştirdi fakat Hocam ve ben bildiklerimizi, öğrendiklerimizi, yazdıklarımızı hâlâ paylaşıyor, birbirimizi teşvik ediyor, birbirimize fikir veriyoruz.

Hocam,

Size o gün söyleyemediğimi bugün söylemek istiyorum. Galiba sizinle ödeşemeyeceğiz çünkü hem sizi geçmek çok zor hem de benim, sizi bırakıp da geçmeye niyetim yok. Fakat size söz veriyorum; bilim yolunda, yoldaşlık yapmak isteyen öğrencileriniz, öğrencilerim ve ben, sizinle beraber, ömrümüz yettiği sürece, omuz omuza ve dimdik, birbirimize güç vererek, birbirimizin yolunu aydınlatarak, birliğimizden kuvvet doğurarak, birbirimizin hızına hız katarak, ülkemizin ve milletimizin gelişmesine katkı sağlayarak yürüyeceğiz. Sizin Hocalığınızla hep birlikte en başarılı bilimsel araştırmaları yapmak, en iyi eserleri çıkarmak, en güzel ve en yaratıcı fikirleri tartışarak ortaya koymak için çalışacağız. Biz hep beraber başaracağız.

Kaynaklar

Eroğlu Feyzullah (2018). Türk Yönetim Tarihi ve Düşüncesi, Beta, İstanbul.

Eroğlu Feyzullah, Üniversiteler ve Entelektüel Tavır, 26.09.2022
<https://millidusunce.com/misak/universiteler-ve-entelektuel-tavir/>, Erişim tarihi:
13.05.2023

Eroğlu Feyzullah, Direnme Ahlakı, 04.05.2023, <https://millidusunce.com/misak/direnme-ahlaki/>, Erişim tarihi: 13.05.2023.

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ İŞLETME ARAŞTIRMALARI DERGİSİ (PIAR)

Pamukkale University Journal of Business Research

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/piar>

Afetin Yönetim Afeti: Prof. Dr. Feyzullah EROĞLU'nun Perspektifiyle

Prof. Dr. Selçuk Burak HAŞILOĞLU

Pamukkale Üniversitesi İİBF Yönetim Bilişim Sistemleri Bölümü

hasiloglu@pau.edu.tr

Yıl 1995. Pamukkale Üniversitesi'nin imkânsızlıklar içerisinde yükseköğretim faaliyetlerini yürütmeye çalıştığı bir dönem. İİBF ve MYO olarak dersleri, Uluçarşı adındaki bir pasajın üst katlarında veriyoruz. En fazla beş masanın zorlukla sığdırıldığı, hatta bir masayı iki kişinin paylaştığı odalarımızın koridora bakan tarafları duvar yerine boydan boya cam ile kaplanmıştı. Tam bir şeffaf ofis planıydı yani. Yokluklar sayesinde şeffaf çalışmanın ön planda olduğu modernliği, iç içe olmanın getirdiği dostlukları yaşıyorduk. İşte o günlerden birinde Atatürk Üniversitesi'nden bir hocanın bize geçiş yaptığının duyumunu aldım. "Tanıyor muyum acaba?" sorusunu uzun süre sordum kendime. Birkaç gün sonra da masamdan dışarıyı, yani koridoru seyrederken kendisini gördüm. Tanımıyordum. Belki geçmişte Erzurum'dayken aynı kaldırımlardan geçmişizdir; ancak yüz yüze geldiğimizi veya bir iki kelam ettiğimizi hiç sanmıyorum. Çünkü zamanla gördüm ki yürüyüşü, duruşu, yaklaşımı, iletişim tarzı ve ses tonu ile unutulması mümkün olmayan niteliklere sahip bir bilim insanıdır Feyzullah Hoca. Muhabbet adı altında verdiği bilgiler bizi o kadar etkiliyordu ki Abdullah Karaman ile onu her ziyaret sonrasında o günün değerlendirmesini yapıyor ve bir sonraki görüşmemizi planlıyorduk. Bu iletişim sürecinde, onun da katkılarıyla, sorgulama ve eleştirel bakış açısı yetkinliğimi geliştirdim. İşte o yıllar bilimde, yaşamda ve siyasette bildiğim tüm doğruları sıfırladım. Bildiğim her doğrunun yanlışlığını, her yanlışın da doğruluğunu daha rahat sorgulayabildim. Körü körüne kabul etmeme, neden-sonuç ilişkisini kurgulama, gerçekliğini sorgulama ve bu doğrultuda analiz etme; kıymetli hocamla pekiştirdiğim temel yetkinliklerimdir.

İşte, 6 Şubat 2023 günü hepimizi derinden üzen felaket ile bağlantılı bir takım yönetim zafiyetlerini, yani afetin yönetim afetini konu alan bu yazı, Feyzullah hocanın benimsediği bir öğretisi olan

"Yöneticinin sahip olduğu güç (koltuk), yanlış yönlendiren, yanlış doğruymuş gibi savunduran zehri barındırır. Gücün yanında değil, doğrunun yanında ol."

yaklaşımı ile kaleme aldım.

Ses

6 Şubat sabahı Antakya'da neredeyse her enkazdan imdat çığlıkları geliyordu. O gün enkazdan kurtulmayı başaranların hemen hemen tamamı bunu kendi veya vatandaşın

çabasıyla gerçekleştirdi. Ancak bu kadar şanslı olmayan çok sayıda depremzedenin yardım çağrı sesleri ömür boyu kulaklardan gitmeyecektir. Sadece kulağımıza yerleşmedi o ses; yüreğimize kadar işledi ve bir ömür çıkmayacak.

- *İlk günler her enkazdan seslerler geliyordu. Ancak onlara yardımcı olabilecek, enkazdan çıkartabilecek profesyonel ekip yoktu.*

Ardından Antakya'ya yardım ekipleri gelmeye ve yavaş yavaş enkaz başlarında ekipler görünmeye başladı. Ancak yeterli miktarda kurtarma ekipmanı olmadığından enkaz altından gelen yardım seslerine yeterince çare olunamadı. Farklı şehirlerden gelen vinç, kepçe vb. iş makineleri koordine edilemedi. Enkaz altındaki bir meslektaşımın yakınıyla görüşmemde "Sizin için yapabileceğim bir şey var mı?" sorusuna aldığım "Hocamızdan sesler alıyoruz ancak ekipler geliyor, inceliyor fakat ekipman olmadığından geri dönüyor; VINÇ BULABİLİR MİSİNİZ?" cevabını asla unutamayacağım.

- *Sonraki günler yeterli düzeyde olmasa da ekipler gelmeye başladı. İçerlerden hala seslerler geliyordu. Ancak onları çıkartabilecek yeterli miktarda ekipman yoktu.*

Aradan en az üç gün geçmişti ancak hala enkaz altında yakınlarının sesini duyan vatandaşın muhatap olabileceği bir yetkili yoktu. Koordinasyonsuzluk sadece Hatay'da değil, başta Adıyaman olmak üzere diğer afet bölgesi illerinde de yaşandı. Bazı vatandaşlar paraları karşılığında iş makineleri kiralama yoluna gittiler. Birçok vatandaş mahşer yerinde kendini kaybetmişçesine sokak sokak koşturarak kurtarma ekibi ve ekipmanı sahiplerinden kendi enkazlarını kaldırmaları için adeta yalvarırcasına yardım istediler. Ömürlerinde hiç bu kadar çaresizlik yaşamamışlardı. Her saniye birer gün gibi geliyordu; kaybedilen her dakikanın seslerin azalmasına neden olacağını herkes biliyordu. Ve öyle oldu; sesler kısılmaya hatta bitmeye başladı. İlk günlerde aşağılardan gelen "imdaat" seslerinin yerini, sonraki günlerde yukarıdan gelen "sesimi duyan var mı?" sesleri aldı. O seslerin çoğu bir türlü buluşamadı.

- *Devam eden günlerde, nihayet enkazların çoğunun başında yardım ekibi ve ekipman vardı; ancak bu defa da enkaz altından ses gelmiyordu.*

Seslerin neredeyse tamamen duyulmaz olduğu günlerde dinleme cihazları, vücut ısısı sensörleri, titreşim sensörleri gibi araçlara çok ihtiyaç duyuldu. Ekipler enkaz enkaz dolaşarak canlı belirtisi aramaya başladılar. Tespit ettikleri küçücük bir umut için yığınla ekip gayret ediyordu. İlk günler bir kişinin dahi bulunamadığı enkazlarda geç kalınmışlığın acısını yaşayan onlarcası vardı.

- *Artık yetişilemeyen enkazlardan ses değil ölümün kokusu geliyordu.*

Yer altında kalan, sesi bir süre sonra kaybolup giden birçok can ve onların aileleri için afet yönetilememiş, yönetim afetine dönüşmüştür. Eroğlu (20.03.2023), yaşanan yönetim afeti sürecini şu sözleriyle özetlemiştir:

"Her şeyden önce, Türkiye'nin, deprem konusunda esaslı ve uygulanabilir stratejik ve taktik planlarının olmadığı anlaşıldı. Oysa, deprem olduğu zaman -

hiçbir talimata gerek kalmadan- anında müdahale edecek kuruluşların eylem planları olmalıydı. İyi bir planlama, geleceğe ilişkin soyut düşünce geliştirebilecek niteliğe sahip liyakatli insanların işidir.”

Diğer yandan ne yazık ki bu süreçte yaşanan gecikmelere yönelik çıkan sesler öfke ile bastırılmıştır. Öfke, insanın sahip olduğu bir duygudur. Ancak kontrol altına alınamadığında, bireylerde ciddi boyutlarda ortaya çıkan olumsuz olaylara neden olmakta; bu sebeple de bireysel, örgütsel ve toplumsal anlamda öfkenin yönetilebilmesi ihtiyacını doğurmaktadır (Eroğlu & İrdem, 2016). Yine Eroğlu (27.02.2023)'ya göre liyakatsiz yöneticiler sorunlar karşısında öfkelenirler ve onların bu tarzı bir yönetim şiddetidir. Öfkenin yönetilemediği organizasyonlarda yönetim afeti körüklenir.

Kadercilik

“Kader nedir?” sorusunu hiç bu kadar kendime sormamışım. Neyse ki Eroğlu (15.02.2023)'nin “Kadercilik ve otoriterlik sarmalı” başlıklı yazısı bu sorunun cevabında yardımcı olmuştur. Özellikle doğa olaylarının Allah'tan geldiğini kabul ederiz. Bu sadece İslamiyet'te değil tek tanrılı dinlerin tamamında kabul görülerek farklı açılardan ele alınmaktadır. Eroğlu (15.02.2023)'ya göre kadercilik, kişinin, başa ne gelmişse bunun Tanrı tarafından yazılmış olmasına ve neden-sonuç ilişkisinin sorgulanmamasına inanılmasıdır. Kadere ve onun varlığına yönelik tartışmalar asırlardır bitmemiştir, bitmeyecektir; sadece İslam'da değil diğer tanrılı dinlerde de kendi içlerinde bu tartışma devam edecektir. Ancak hepsinin ortak olduğu bir görüş var: Her ne olursa olsun önlemimizi almalıyız. “Evrende olup biten her şey bizim dışımızda gerçekleşiyor; önlem alsak da müdahale etsek de değişmeyecek. Bu nedenle bırakalım olacağına varsın.” DİYEMEYİZ. Müdahale etmeli veya önlemimizi almalıyız. Bu görüş, elbette herkesin ortak görüşüdür. Hatta müdahale etmez veya önlemimizi almazsak sorumluluğumuzu yerine getirmediğimiz anlamına gelir. Hiçbir din sorumsuzluğu kabul etmez.

Sorumluluk, doğa olaylarına karşı da yapılan bir görevdir. Tıpkı hava koşulları gibi. Hava durumu bir doğa olayıdır ve önceden de bir tahminde bulunulabilir. Bir hava yolu şirketinin hava koşullarına göre uçuşunu erteleme veya iptal etmesi bir sorumluluktur. Ne kadar dindar olursanız olun “Hava koşulları bizim için önemli değil; biz ona bakmaksızın her zaman uçarız. Uçuş boyunca da sürekli dini sohbetler ederiz. Kaza Allah'tan gelir, öleceksek zaten ölürüz.” mottosuyla pazara giren bir havayolları işletmesinin müşterisi olmazsınız.

Gökyüzünde olup bitenler önceden nasıl tahmin edilebiliyorsa, yer bilimciler de yer altında olup bitenler hakkında öngörülebilir. Bu nedenle de “Deprem bir doğa olayıdır, kader böylesi” diyerek kaçamayız. Afet yönetimi afetten önce alınacak önlemlerle başlar. Bu noktada da merkezi yönetime, yerel yönetime ve özellikle de belediyelere büyük rol düşer. Bu acı olayla birlikte, farklı partilerden birçok belediyenin afet öncesi ve sırasında afet yönetimi konusundaki yetersizlikleri ve bu yönetim afetinin siyasi partilerle ilgisi olmadığını öğrenmiş olduk. Bu bağlamda Eroğlu (20.02.2023), deprem riskine göre yerleşim yerlerinin tespiti, binaların yapı özellikleri ve yapı denetiminin yapılması, yerel yöneticilerin en önemli

yükümlülükleri olduğunun altını çizerek, deprem sonuçlarının kader olmadığını, akıl ve bilime uymamanın ölümü getirdiğini ifade etmiştir.

Yine, afeti yönetemediğimizden dolayı, enkazlardan bir süre sonra ses değil ölümün kokusunun gelmesini tek kelime “kadermiş” ile geçiştiremeyiz. Bu bağlamda Eroğlu (15.02.2023), kaderciliğin düşünmekten kaçma ile eşdeğer olduğunu ifade etmektedir. Yani, “kader işte” deyip geçmenin acıyı hafifletme gibi bir yanı olsa da benzer olaylara karşı alınacak önlemleri engellemeye ve sorumluluktan kaçmaya yol açmaktadır. Eroğlu (15.02.2023), kaderciliğin bir yönetsel inşa niteliği taşıdığını şu sözleriyle ortaya koymaktadır:

“Toplumsal sorunları çözmede ve insanca bir yaşama ortamı sağlamada zorlanan iktidarlar, olumlu olayları kendi icraatlarına mal ederken, olumsuzlukları ‘kader’ gerekçesiyle Tanrı’ya atıfta bulunurlar. Yönetime yakın duran din anlayışına sahip olanlar ise bu yanlış inanç biçimini sürekli yaygınlaştırırlar. İnananlar, ‘kadercilik’ üzerinden ikna edilirken, açıklanan metafizik gerekçelere itiraz edenler ve muhalifler ise ‘inançsızlık’ suçlamasıyla psikolojik baskı altına alınır.”

Kızılay

Afetin 21. gününde bizi şok eden başka bir işletmecilik afeti haberi ile uyandık. Kızılay’ın iştirakleri aracılığı ile depremzedelere yardım dağıtan AHBAP’a çadır, hatta gıda sattığını öğrendik. AHBAP, Kızılay’dan para karşılığı satın aldığı bu afet yardım ürünlerini depremzedelere dağıtmış. Daha da acısı bunun doğal olduğunu dile getiren bir kitlenin olmasıydı: “Ne gariplik vardı ki? Kızılay ayakta durmak için iştiraklerde bulunmuştu.” Hatta Ulu Önder Atatürk’ün kuruluşuna öncülük ettiği Kızılay Sodası’nı örnek göstermeye çalışıyorlardı. Dahası bunun son derece doğal olduğunu düşünen yöneticiler vardı, ne yazık ki. Bunun yanı sıra, bu durumu eleştirenlere karşı saldırgan davranış sergileyenler dahi olmuştur. Eroğlu (2011: 511-512), saldırganlığın endişe ve stres sonucu ortaya çıktığını, baş edilmezse organizmayı tahrip etmeye neden olabileceğini öne sürmektedir. Doğal olarak, saldırganlık içinde korkutmayı da barındırır. Eroğlu (20.05.2022)’ya göre adaletsizlik ve derin eşitsizlik ile korku ve şiddet iklimi yaratılması arasında ilişki bulunmaktadır.

Afet yardım ürünlerinin satılması ve bunun doğal olduğunun savunulması, yönetim zehirlenmesi sonucunda ortaya çıkan tipik yönetim afeti örneğidir. Öyle bir zehir ki bu sadece koltukta oturanlara değil onları körü körüne savunanlara da bulaşma gücüne sahiptir.

Kızılay, soda satabilir, hediyelik eşya satabilir, hatta istiyorsa elektrikli otomobil dahi satabilir; ancak asla afetzedelere yardım amaçlı verilen ürünleri satamaz. Yani, kuruluşun gelir getiren kitlesi, yardıma muhtaçlar veya onlara yardım ulaştıran organizasyonlar olamaz. Bunun işletme yönetimi yaklaşımında yeri olamaz.

Yanlışlığı görememek de yine zehirlenme kaynaklı yönetim afetinin bir sonucudur. Çevresindekiler tarafından “her şey yolunda”, “siz en iyisini bilirsiniz” şeklindeki sözlerle inandırılan yönetici, zehri kapmış demektir. Zehrin bulaşmasına izin veren “yönetici”,

engelleyebilen ise "lider" dir. Eroğlu (1998: 82)'ya göre gerçek lider, çevresine dalkavuklardan bir duvar örmek yerine kendini eleştirenlere tahammül edebildir. Lider, mensubu olduğu topluluğun amaçları doğrultusunda en doğru şekilde yön verebilen kişidir (Eroğlu, 04.03.2022). Her lider bir yönetici olabilir, ancak her yönetici bir lider olamaz. Eroğlu (20.03.2023) yönetim afetlerine neden olabilecek, kritik noktalardaki yöneticilerin önüne geçmek için psikoteknik yönetmelere başvurulmasını önermektedir.

Kızılay'ın afetzedelere yönelik ürünlerin satılması olayının üstüne tuz biber olan bir diğer durum; Kızılay'ın iştiraklerinden biri olan Kızılay Etki Yatırım'ın faaliyet konusu pazarlama gibi Kızılay çalışmalarının etkisini güçlendirme alanlarında danışmanlık yapmasıdır. Yani sırf bu gibi zafiyetlere düşmemek için bir iştirak kurulmuştur.

Bir organizasyonun içinde büyük bir pazarlama iştiraki bulunmasına rağmen, lisans düzeyinde bir konu olan kurumsal imaj hatasının yaşanması da pazarlama afetine örnek bir olaydır.

Yöneticiler yaşanan işletmecilik afetlerinin yanlış olmadığını savunmak ve bu zehri yaymak yerine, erdemlik edip hatalarından dönmek için adımlar atmalıdır. Eroğlu (2011: 71-78), inkâr etme tabanlı olan savunma mekanizmasının, insanoğlunun doğasında olan, özellikle de çocukluk yıllarında yaşanan olumsuzluklarla şekillenen ve tam gelişim gösteremeyenlerin sergilediği bir davranış şekli olduğunu ifade etmektedir.

Sonuç

Eroğlu (2011: 137), devletin kamu düzeninin sağlanmasının yegâne aracı olduğu yaklaşımından hareketle, devlet organlarının iyi çalışmaması durumunda, yaşanabilir bir hayatın mümkün olmayacağını, hatta zayıf toplumlarda devlet kurumlarının önce kendi halkına karşı yabancılaşacağını ve sonra da küresel güçler lehine taşeronlaşacağını altını çizmektedir. Afet ve benzeri olaylar küresel güçler için bir fırsattır. Bu nedenle toplumlar özellikle bu tür dönemlerde daha da fazla birlik olmalıdır. Bu birleştiricilikte yöneticilere büyük roller düşmektedir. Yapılan yanlışlara cevaben hatayı düzeltici ve çözücü adımlar atması gerekir. Yanlış savunmaya devam etmek veya problem yokmuş gibi davranmak yönetim afetini körükleyecektir.

Afetler, elbette beklenmedik olaylardır. Ancak yöneticiler bu olumsuzluğu alacağı önlemlerle bertaraf edebilir. Eroğlu (1998: 16-21) Türk bürokrasisinin beklenmeyen değişimlere uyum gösterebilecek esneklikte ve yetenekte olmadığını, içinde bulunduğu hantallık ve aksak yapısından kurtulmanın yolunun kariyer sisteminin revize edilmesi ve liyakatin en ön plana çıkartılması gerektiğini öne sürmüştür. Liyakate odaklanmak, yönetim afetinden kurtulmanın en etkili ilaçlarındandır.

Yönetim afeti, liyakatsizlik ve ehliyetsizliğin sonucu ortaya çıkan, saldırı ve korku kültürü ile beslenen güç zehirlenmesinin bir ürünüdür. Bir işletmede yaşanan yönetim afeti, işletmeye veya en fazla tedarikçi ve müşterilerine zarar verir. Ancak afetin yönetim afeti, sadece ölümlerle sonuçlanmaz, beraberinde bir toplumda oluşacak travmanın kalıcılığını pekiştirir,

kutuplaşmayı artırır. Bu nedenle de yöneticiler, yeryüzündeki potansiyel afetler gerçeğini dikkate alarak ve Türkiye'de yaşanan 6 Şubat 2023 depremini unutmuyarak, çok daha etkili ve daha büyük önlemler almalıdır. Türk halkının başı sağ olsun. Şimdi halkımız için yara sarma zamanı; ama bandajlarla değil, yönetimde liyakatle. Teşekkürler kıymetli ağabeyim, Hocam Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu; bu yazıya vesile olduğunuz için, sizden öğrenmekle geçirdiğim geçen 28 yıl için.

Kaynakça

- Eroğlu, F. (1994). "Geleneksel yönetim anlayışından modern yönetim", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 10(3-4). <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/29840>
- Eroğlu, F. (1998). *Küreselleşme sürecinde yönetim krizi ve çözüm yolları*. Ankara: Berikan Yayıncılık.
- Eroğlu, F. (2011). *Davranış bilimleri*. 11. Baskı, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Eroğlu, F. (2015a). "Arap Yönetim Tarzı ve Türk Yönetim Tarzı Üzerindeki Etkisi", *Yeni Fikir Dergisi*, 7 (15), 7-33. <https://dergipark.org.tr/en/pub/yenifikirjournal/issue/61748/923099>
- Eroğlu, F. (2015b). "Kur'andaki İslamiyetin Yönetim Düşüncesi", *Yeni Fikir Dergisi*, 7(14), 7-29. <https://dergipark.org.tr/en/pub/yenifikirjournal/issue/61747/923093>
- Eroğlu, F. & İrdem, Ş. (2016). "Örgütlerde Öfke Olgusu ve Öfke Yönetimi", *Yeni Fikir Dergisi*, 8 (17), 22-41. <https://dergipark.org.tr/en/pub/yenifikirjournal/issue/61750/923151>
- Eroğlu, F. (04.03.2022). "Yönetici mi, lider mi?", *MİSAK- Millî Strateji Araştırma Kurulu*, 04.03.2022, <https://millidusunce.com/misak/yonetici-mi-lider-mi/>
- Eroğlu, F. (20.05.2022). "Yönetim ve korku kültürü", *MİSAK- Millî Strateji Araştırma Kurulu*, 20.05.2022, <https://millidusunce.com/misak/yonetim-ve-korku-kulturu/>
- Eroğlu, F. (15.02.2023). "Kadercilik ve otoriterlik sarmalı", *MİSAK- Millî Strateji Araştırma Kurulu*, 15.02.2023, <https://millidusunce.com/misak/kadercilik-ve-otoriterlik-sarmali/>
- Eroğlu, F. (20.02.2023). "Deprem ve yönetim aymazlığı", *MİSAK- Millî Strateji Araştırma Kurulu*, 20.02.2023, <https://millidusunce.com/misak/deprem-ve-yonetim-aymazligi/>
- Eroğlu, F. (27.02.2023). "Deprem ve yönetimde gerileme", *MİSAK- Millî Strateji Araştırma Kurulu*, 27.02.2023, <https://millidusunce.com/misak/deprem-ve-yonetimde-gerileme/>
- Eroğlu, F. (06.03.2023). "Deprem ve yönetim travması" *MİSAK- Millî Strateji Araştırma Kurulu*, 06.03.2023, <https://millidusunce.com/misak/deprem-ve-yonetim-travmasi/>
- Eroğlu, F. (20.03.2023). "Yönetim yetmezliği ve psikoteknik yöntem", *MİSAK- Millî Strateji Araştırma Kurulu*, 20.03.2023, <https://millidusunce.com/misak/yonetim-yetmezligi-ve-psikoteknik-yontem/>

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME ARAŞTIRMALARI DERGİSİ (PIAR)

Pamukkale University Journal of Business Research

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/piar>

Hocamıza Sevgi ve Saygılarımla

Prof. Dr. Duygu KOÇOĞLU

Pamukkale Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü

dkocoglu@pau.edu.tr

Feyzullah Hocam 28 yıl önce bölüme geldiğinde çoğumuz araştırma görevlisydik. Yıllar geçti, biz unvan olarak yükseldik ama Hocamızın bize olan davranışları hiç değişmedi. Çünkü Feyzullah Hoca bir profesöre nasıl davranıyorsa aynı saygı ve özeni araştırma görevlilerine de gösteren örnek bir kişiliğe sahiptir. Bilgiyi üreten, aktaran gerçek bir entelektüel olan Hocamızın içerik olarak dolu, nitelikli sohbetlerini çok özleyorum. Hocamızı en iyi ifade eden cümle, 2022 yılında yazdığı “Üniversiteler ve Entelektüel Tavrı” makalesinde yapmış olduğu entelektüel kişi tanımıdır. Feyzullah Eroğlu’na göre; *“nitelikli bilgileri, düşünce hayatının vazgeçilmez değerleri yapmak, bu düşünceler üzerinden her türlü iktidar ve otoriteyi eleştirmek ve sorgulamak suretiyle haksızlık ve adaletsizliklerle savaşmak insanları entelektüel kişi haline getirir”*. Yeri geldiğinde kendisine yönelik dile getirdiğimiz eleştirileri büyük bir olgunlukla karşılayan Hocamız söyledikleri ve yazdıkları ile davranışları örtüşen bir akademisyen duruşu sergilemiştir. Bir fikre saplanıp kalmamayı, eleştirel bakış açısını ve sorgulamayı öğrendiğim değerli Hocam Feyzullah Eroğlu’na teşekkürü borç bilirim.

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME ARAŞTIRMALARI DERGİSİ (PIAR)

Pamukkale University Journal of Business Research

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/piar>

Sayın Prof. Dr. Feyzullah EROĞLU'na

Dr. Öğr. Üyesi Türkmen Taşer AKBAŞ

Pamukkale Üniversitesi, İİBF, Çalışma Ekonomisi Bölümü

takbas@pau.edu.tr

Sevgi, saygı ve her zaman minnetle yad edeceğim kıymetli Hocam Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu için en iyi dileklerim ve en kalpten duygularıyla...

Eğitim ve öğretim liderliği alanında örnek olarak anlatılabilecek, birçok yönüyle kıymetli bir hazinedir Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu. Yalnızca öğretim liderliği ve öğretmen liderliği alanında değil bilgi liderliğinin de bence en güzel örneğini sergilemiştir Sayın Hocam Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu. Hal dilinden anlayan, yüksek nezaketi ile açık fikirliliği ile duygusal zekâ pırıltılarıyla, öğrencilerine sosyal bilimlere, davranış bilimlerini sevdiren, okuyucularını ve öğrencilerini engin bilim ve düşünce dünyasına çekip arkadaşı gibi birlikte gezebilendir Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu. Samimi ve gerçek haliyle güven verir. Bu halini yaşayanlar bilirler. Ben de onlardan biriyim. O güven duyma halini, onun yanında size ikram ettiği çayı içerken ve kendisini dinlerken de hissedersiniz, ayrıca 2021 yılında 16. baskısını yapmış olan eserine çalışmalarım sırasında baktığımda yeniden bir şeyler öğrenip faydalandığım, "Davranış Bilimleri" kitabını okurken de hissedersiniz. Türkiye'nin bilim ve kültür merkezlerinden İstanbul'un ışıltılı bir başka yansımaları da görürsünüz Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu'nda. İstanbul sevgisi olanlar, vatan sevgisi olanlar ne demek istediğimi daha kolay anlayacaklardır. Mesleki başarılarımda resmi olarak kayıtlı öğrencisi olmadığım halde Sayın Hocam Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu'nun büyük bir etkisi vardır. Zorkun Yaylası gibi engin yürekli ve cömert olduğunu, sanat ve estetik alanında yüksek bir anlayış, bilinç ve takdir olgunluğuna sahip olduğunu biliyorum. Ancak kendi payıma bu hazineden ne derece faydalanma şansına sahip olduğumu, ne düzeyde izleyicisi olabildiğimi burada yazarak, sizleri üzmem istemezdim zira gerçekten bu şans yeterince değerlendiremedim. Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu emekli olmak kararını verdiğinde, benim gibi kaçırdığı fırsata yanması gereken bir de eğitim ve öğretim sistemimiz var. Sanıyorum ve ümid ediyorum ki ben kendisini kırmadım ve üzmedim. Bilgi liderliğinin, öğretim liderliğinin ve öğretmen liderliğinin en güzel uygulamalı örneklerini, meslek hayatı boyunca sergileyen Sayın Hocam Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu gibi hakkın, hukukun ve vicdanın sesi olmaya, hak ve hakikatin peşinde olmaya, daha aydınlık ve güzel bir Türkiye için ve daha aydınlık ve güzel bir dünya için mücadele etmeye, üretmeye, çalışmaya devam edeceğim. Bunu herhangi bir dışsal ödül beklentisiyle değil, tıpkı Sayın Hocam Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu gibi, içsel motivasyonumla sürdüreceğim...

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
İŞLETME ARAŞTIRMALARI DERGİSİ (PIAR)

Pamukkale University Journal of Business Research

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/piar>

'Hocam' Hakkında

Dr. Öğretim Üyesi Hatice ÇOBAN KUMBALI

Pamukkale Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü

haticecoban@pau.edu.tr

Hocamla, Pamukkale Üniversitesi'ne Araştırma Görevlisi olarak atandığım 2012 yılında tanıştık. Kendisi yalnızca bir yönetim ve organizasyon profesörü değil sanattan edebiyata, felsefeden psikolojiye her konuda okuyan, yazan, tartışan bir entelektüel, pek çok kuşağa örnek olmuş bir bilim insanıdır. Hem bu kadar çok okuyup hem bildiklerini bizlerle paylaşmak için zaman ayırabilen, kapısı herkese her daim açık, her konuda derdimizi dinleyen, sıkıntılarımıza ortak olan ve muhakkak bize bir çözüm sunan hocamız, benim ve hocalarım için sadece 'hocam' dediğimiz tek kişidir, önüne ismini koyma gereği duymayız. Hem hocamız hem bölüm başkanımız olarak yıllarca kendisinden pek çok şey öğrendik. Gençliğimizin etkisiyle heyecanlı, kızgın olduğumuz zamanlarda bizi sakinleştirdi, vazgeçtiğimiz zamanlarda motive etti ve her konuşmasının sonunda 'Bizim yapabileceğimiz çalışmak, çalışmaya devam' dedi. Ben de kendisine armağan olarak hazırlanan bu sayıda ilk kez bir öğrencimle yaptığımız çalışmayı armağan etmek istedim. Akademik alanda nesilden nesle kendisinin izinde devam eden nice öğrencilerinden biri olduğumu görerek mutluluk duyacağından eminim.

Saygı ve sevgilerimle...

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ İŞLETME ARAŞTIRMALARI DERGİSİ (PIAR)

Pamukkale University Journal of Business Research

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/piar>

Değerli Hocam Prof. Dr. Feyzullah EROĞLU'na Teşekkür

Öğr. Gör. Dr. Şeyda İRDEM

Pamukkale Üniversitesi, Bekilli Meslek Yüksek

seydas@pau.edu.tr

Yıl 2001... Üniversite sınavından çıktığımda sınavım kötü geçtiği için üniversiteyi kazanamadım diye üzüntüden saatlerce ağlamıştım. Üniversite sınav sonuçlarının açıklandığı günü hiç unutmuyorum. Sınav sonucuma göre memleketimin en iyi üniversitelerinden biri olan Pamukkale Üniversitesi'nin İktisadi İdari Bilimler Fakültesi İşletme bölümünü kazanmıştım. O gün hem üniversiteyi kazanmış olmanın hem de kendi şehrimde kalmanın verdiği çifte sevinçle bu kez de mutluluktan saatlerce ağlamıştım. Hiç bilmediğim yeni bir ortama girmenin verdiği merak ve heyecanla birinci sınıfın "Davranış Bilimleri" dersinde yollarımız kesişti Feyzullah Eroğlu Hocamla ve 21 yıl sürecek olan hikâyemiz o tarihte başladı. Feyzullah Hocamı birkaç cümleyle anlatmaya imkân yok, 21 yıllık zaman diliminde yaşanan anıları birkaç paragrafa sığdırmak elbette mümkün değil. Ancak böylesine kıymetli bir çalışmanın içinde yer alarak Hocama ilişkin duygu ve düşüncelerimi dile getirme, yazıya dökme ve bir eserle kalıcı kılmanın mutluluğu paha biçilemez. Öncelikle bu çalışmayı planlayan, beni de dahil eden ve emek veren herkese çok teşekkür ederim.

Pamukkale Üniversitesi'nin 1992 yılında açılan İşletme bölümünde 1995 yılında göreve başlayan bölümün temel kurucularından biri olan Büyük Türk Bilim İnsanı Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu, bölümün kuruluşundan sonraki süreçte de uzun yıllar çok ciddi akademik ve yönetsel sorumluluklar almış, büyük bir özveriyle çalışmış ve bölümün geliştirilmesinde önemli rol oynamıştır. Eğitim camiasına katkıları sadece Pamukkale Üniversitesi ile sınırlı olmayıp ülke sınırlarını da aşmış olan Feyzullah Hocam "hak, adalet ve hukuk" kavramlarını kendine misyon edinen, bu uğurda yılmadan mücadelesini ortaya koymaktan ve açıkça ifade etmekten çekinmeyen, inandığı yolda yürümekten asla vazgeçmeyen ve bağlı olduğu değerlerden asla ödün vermeyen kıymetli bir bilim insanı, fedakâr bir eş ve düşünceli bir babadır. Daima yapıcı, cesaretlendirici, fikri önemseyen, bilimsel üretimin geliştiricisi olarak eleştirel katkılarıyla bilime ışık tutan "Hocaların Hocası" olarak da tanınan Feyzullah Hocam gerek bilim gerekse eğitim camiasına birçok değerli birey kazandırmış, birçok kişinin hayatına dokunmuş ve takdirini kazanmıştır. Akademik bilgisinin yanı sıra insani vasıflarıyla da birçok kişiye yol gösteren "rol model olan" kıymetli Hocamı rol model alan öğrencilerinden biri olarak ben de değerli büyüğümün izinden gitmenin mutluluğunu yaşıyorum.

Feyzullah Hocamla hikâyesi olan diğer anıdaşlarıma da söz hakkı tanımak amacıyla satırlarıma son verirken öncelikle iyi ki üniversiteyi kazanmışım; lisans, yüksek lisans ve doktora olmak üzere 21 yıl süren üniversite eğitim hayatımı başarıyla tamamlamamda yol göstericim, danışmanım, mutlu bir evlilik kurma yolunda ilk adımımı atarken ve bu yolda ilerlerken hayır dualarıyla her zaman yanımda olan şahidim, düştüğüm anlarda ayağa kalkmamdaki en büyük destekçim, varlığıyla güç veren, birikimleri ve değerleriyle ufku aydınlatan kıymetli Hocam, değerli büyüğüm, manevi babam Feyzullah Eroğlu Hocamla iyi

ki yollarımız kesişmiş, iyi ki Hocamı tanımışım. Başta benim hayatım olmak üzere anıdaşlarımın hayatlarına, mesleğimize, üniversitemize, eğitim camiamıza ve ülkemize kattıkları ve bundan sonra yapacağı katkılar için değerli Hocama minnettarım, kendisine her şey için sonsuz teşekkürlerimi sunar, sevdikleriyle birlikte sağlıklı, mutlu ve huzurlu bir yaşam sürmesini dilerim.

Hayatımda İz Bırakan Bilim İnsanı Prof. Dr. Feyzullah EROĞLU

Öğr. Gör. Dr. Gülden AYDIN KULA

Pamukkale Üniversitesi Bekilli Meslek Yüksek Okulu

guldena@pau.edu.tr

Felsefe bölümü ikinci sınıf öğrencisi olduğum dönemde, felsefe kulübünün bir etkinliğinde konuşmacı olması için davet etmek üzere gittiğimde tanışma fırsatı yakalamıştım Hocamla. Hevesli bir felsefe öğrencisi olarak kapısını çalıp şiddet ve şiddetin toplumsal boyutları konusunda bir konuşma yapıp yapamayacağını sordüğümüz ilk görüşmemizde, teklifimizi seve seve kabul edeceğini ancak kendisinden klasik bir konuşma bekliyorsak bunu yapamayacağını belirtmişti. Şiddeti haklı sınırları ile meşruiyet kazandığı hallerde dâhil olmak üzere her boyutu ile ele alıp değerlendirebileceğini söylediğinde arkadaşlarım ve ben çok şaşırılmıştık. Çünkü konuya hazırlanarak gitmiş ne istediğimizi bildiğimizi düşünmüştük. Oysa karşımızda bize konuyu bireysel, toplumsal, tarihsel, psikolojik boyutlarının yanı sıra haklı ve mağdur olanın yani ötekinin de penceresinden bakarak anlatan, birçok kişinin suya sabuna dokunmamak için söyleyemeyeceği ya da etrafından dolanarak söyleyeceği şeyleri doğrudan söyleyen bir akademisyenle karşılaşmıştık. Hocam, o gün ve sonraki görüşmelerimizde ve kulüp etkinliğindeki konuşmasında benim ve arkadaşlarımın zihninde birçok taşı yerinden oynatmış, bir akademisyenin, bir düşünce insanının bir konuyu ele alırken nasıl kapsamlı, farklı ve her boyutu ile irdelemesi gerektiğini, bunun yanı sıra herkesten farklı düşünerek ortaya koyduğu bu düşüncelerin arkasında nasıl durması gerektiğini, kalıplaşmış düşünceleri sarsarak insanların zihninde bir kapı aralamanın, sıralanmış taşlar arasından bir taşı çekmenin aslında nasıl da önemli ve gerekli olduğunu örnek olarak göstermişti. Etkinlik bittiğinde zihnimde sadece konuya hiç bu açılardan bakmadığımı görmenin ötesinde acaba nasıl böyle farklı düşünen biri olabilirim diye düşünmeye başladığımı hatırlıyorum. Bugün anlıyorum ki bir akademisyen bilgiyi arayabilir, bulabilir, üretebilir, akademik yöntemlerle paylaşabilir ancak sadece fikir işçisi olabilenler, olmaya talip olabilenler bu fikirlerini korkmadan, eğip bükmeden savunabilenler bunun ötesine geçerek başkalarının da zihin dünyasında kalıpları yıkabilir, olanı sorgulatabilir ve yeniliğin kapısını aralayabileceği bir ışık yakabilir, başkalarının hayatlarına dokunmanın ötesine geçerek iz bırakabilir. Araştıran, öğrenen, bilgi ile hemhal olan, öğrendiğini, bildiğini kişilere, yere, zamana, mekâna, konjonktüre göre değil hakikatin kendisine olan inancı, heyecanı ve sorumluluğu ile paylaştığında bu paylaşım bazen büyük kitlelere bazense kalabalıklar içinde sadece bir kişiye ulaşabilir ve o kişinin hayatında büyük izler bırakabilir.

Hocamın etkinlikte yaptığı konuşma benim hayatımda iz bırakacak ilk soruları sormama neden olmuştu. Etkinlik sonrasında hocamla görüşmeler devam ettiğinde bana işletme bölümünde akademik yolculuğuma devam edebileceğime dair bir kapı araladığında bir kez daha çok şaşırılmıştım. Çünkü disiplinler arası çalışmak çok önemli olmakla birlikte bir hocanın sadece hevesli bir öğrenciye bu kadar güvenip yol açması pek gördüğüm bir şey değildi.

Çünkü alışlagelmiş olan birileri birilerinin bir şeyi ise işler daha kolay ilerlerdi ve benim böyle bir bağlantım yoktu. Oysa sonraki 18 yıl boyunca Hocamın bulunduğu konum ne olursa olsun bunu hakkaniyetle ve bu milletin çocukları için kullandığına, Hocam için birinin tanıdığı olmanızın değil akademik birikiminizin, heyecanınızın ve çabanızın ve bunların yanı sıra milletini seviyor olmanızın önemli bir kriter olduğuna sürekli şahit olacaktım. Tarihin en eski çağlarından bu güne kadar gelişmiş medeniyetlerin tümüne bakıldığında akademik anlamda düşünce insanların bu medeniyetlerin gelişimine sadece ürettikleri bilgi ile değil kurdukları ekoller ile ciddi bir katkı sağladığını, bunun için de bilgi üretmek kadar öğrenci yetiştirip ekol oluşturmaya da ayrıca önem verdiklerini görüp anladığımda Hocamın benden önce, ben ve benden sonra yetiştirdiği her bir öğrencisi ile (ki birçoğu sonra meslektaşısı olmuştur) aslında bir ekol kurulmasına vesile olduğunu da anlamış ve bir akademisyenin sahip olması gereken vizyona, akademik sorumluluğun ötesinde bu ülke için taşınması gereken sorumluluğun boyutuna dair düşüncem her yönü ile şekillenmiştir.

İşletme bölümünde girdiği tüm derslerde, yüksek lisans ve doktora derslerinde sadece Batı düşünce tarihini değil kadim Doğu düşünce tarihini de anlattığını, gerek yüksek lisans gerek doktora sürecinde yaptığımız derslerde hem akademik konuları hem de gündelik toplumsal olayları değerlendirirken felsefi boyutları ile ele alıp değerlendirmelerini dinlediğimde neden hevesli bir felsefe öğrencisine bu yolu açtığını daha iyi anlamıştım. Özellikle yüksek lisans ve doktora sürecinde Hocamın danışmanım olması nedeniyle şanslı bir öğrenci olarak Hocamla her konuda sohbet etme şansına sahip olmuştum. Her bir sohbette özellikle bazen şartların benim için (sağlık, iş vs. gibi) ya da ülkem için olumsuz olduğu dönemlerde Hocamdan duyduğum tek şey; bu süreçlerin geçmesini beklemeye gerek olmadan her durum ve şartta çalışmak ve üretmek olduğu ancak bu şekilde iyileşmenin mümkün olduğuydu. Her durumda ve şartta görevimizin okumak, öğrenmek, yenilenmek, üretmek olduğunu, gücümüzü buradan almamız gerektiğini kendi hayatında uygulayarak da bizlere hep örnek olmuştu. İlk emri “Oku” olan Kur’an-ı Kerim ile Mustafa Kemal Atatürk’ün “Vatanını en çok seven kişi görevini en iyi yapandır” sözünü şiar edinmiş bir insanın zaten başka türlü davranamayacağını da bu süreçte defalarca görerek şahit olmuştum.

Hocam, bir akademisyen olarak mesleğini severek yapmanın, üreterek var olmanın yanı sıra bir danışman, bir öğretmen olarak öğrenciler yetiştirmenin, onlara ilham olmanın bir bayrak devir teslim süreci olan bu süreçte akademik dünyaya, ülkeme nasıl bir katkı sağladığını yaşayarak görmeme vesile oldu. Özellikle son yıllarda, hayatın her alanında, insanların giderek gemisini yürüten kaptan anlayışı ile sadece kendisini düşünerek hareket ettiği, kaba ve kibirli olmanın güç sayıldığı ve bunun akademik dünyada da yansımalarını fazlasıyla gösterdiği, rekabet anlayışı içinde birbirine çelme takmanın, bilgiyi saklamanın avantaj sayıldığı bir dönemde Hocam, bilgisini paylaşarak, hem insan hem akademisyen olarak nezaketten hiç vazgeçmeyerek de örnek olmaya hep devam etti. Ayrıca bugün yazmaya, üretmeye, bildiklerini, gördüklerini hâlâ hakikatin yanında olarak paylaşmaya ve bize örnek olmaya, gök kubbe altında hoş bir sadâ bırakmaya devam ediyor ve iyi ki devam ediyor. Akademik dünyanın sırça köşkerinde olmaktansa bir fikir işçisi olmayı tercih etmiş Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu’nun öğrencisi olmanın gururunu yaşama fırsatını bana verdiği için, hevesli bir felsefe öğrencisine güvenip ona yüksek lisans ve doktora yapma imkânı verdiği için Hocama teşekkür ederim. Bugün akademik hayatın içinde Dr. Öğretim Görevlisi bir akademisyen olarak ve her şeyden önce insan kalarak Hocamdan gördüğüm, öğrendiklerimle

yola devam ediyor ve Ondan devraldığımız bayrağı gururla taşımaya çalışacağıma söz veriyorum.

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ İŞLETME ARAŞTIRMALARI DERGİSİ (PIAR)

Pamukkale University Journal of Business Research

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/piar>

Doktora Babam Feyzullah EROĞLU

Dr. Pınar ENLİ KALMAZ

Mezun Doktora Öğrencisi

pnrenli@gmail.com

Sevgili Feyzullah Hocamın, bende ve benim hayatımdaki yeri çok büyük. Ancak kendisi ile ilgili özellikle hiç unutamadığım iki büyük anım var. Sizlerle özellikle bu iki anıyı paylaşmak istiyorum. Celaleddin Serinkan Hocamız ve arkadaşlarımızla birlikte yapmış olduğumuz çalışmaları sunmak üzere İtalya'ya gitmiştik. Sunumu yapmış olduğumuz günün gecesi annemden çok acil bir çağrı telefonu aldım. Apar topar yola çıktım. Bir tren, iki uçak ve bir araba yolculuğu ile birlikte yaklaşık 16 saat sonra nihayet hastaneye ulaşabilmiştim. Hastanenin koridoru çok kalabalıktı. Önce bu kalabalığa bir anlam veremedim. Daha sonra bu kalabalığı oluşturan insanların hepsini tanıdığımı ve aslında orada bulunma sebeplerinin ben olduğumu anladım. Kapıda beni Feyzullah Hocam, değerli eşi ve kızı karşıladılar. Orada bulunma sebebimiz, maalesef canım kızımı aniden ve bana göre çok anlamsız bir şekilde kaybetmiş olmam idi. Şoktaydım, acıdan sanki bedenim hissizleşmişti. Feyzullah Hocamın orada aynı acıyı benimle paylaştığını hissettim, saatlerce benim gelmemi beklemişlerdi. Bana şu sözleri söyledi: "Bilim ile uğraşanların çocukları da yüksek mertebeye sahip olurlar. Artık çalışmalarını kızın için, ona hediye etmek için yapacaksın". Bu sözler o anda kulaklarıma kazındı. Doğru ya da yanlış bilemeyiz ancak o günden sonra benim motivasyon kaynağım oldu. O güne kadar doktora Hocam olan değerli Feyzullah Hocam da benim doktora babam oldu. Hocalarımın çok başarılı buldukları bir doktora yeterlilik sınavı verdim. Ancak asıl motivasyon kaynağım tabii ki Zeynep ve Hocamın sözleri idi.

İkinci anım ise daha eski, yüksek lisans dönemimden. Birçok öğrenci gibi yüksek lisans ders dönemlerini şevkle tamamladıktan sonra sıra tez yazmaya gelince sürekli ertelemiş ve en nihayetinde yazamamış ve yüksek lisansımı tamamlayamamıştım. Çok üzgündüm ve içim acıyordu. Kendime çok kızılıyordum. Başkası olsa belki tezimi yazmadığım ve vaktinde görüşme talep etmediğim için beni yargılayabilirdi. Ancak Feyzullah Hocamın altın bir huyu da sizi asla üzmemesidir. Hep şöyle derdi "Zorla öğrenci çalıştırılmaz, istekli olan ile çalışma yapılır". Bana o gün yani yüksek lisansımı tamamlayamayacağımı, sürenin dolduğunu idrak ettiğim gün şöyle dedi "Evet parlak bir ders döneminden sonra bu şekilde sonuçlanması üzücü. Ancak bu kadar kısa bir sürede yazılacak olan bir tez de güdük olur. Yapmış olduğun bu çalışmaların bir gün bir yerde seni bulacağına inanıyorum. Yapılmış olan hiçbir çalışma boşa gitmez". Hocamın dediği gibi de oldu. 1 yıl sonra af çıktı, ben yüksek lisansa bıraktığım yerden geri döndüm, bu sefer tezimi tamamladım ve hatta doktora başlayıp onu da bitirdim. Feyzullah Hocamın beni törpülemek yerine yüreklendiren yaklaşımı olmasaydı yeniden başlayamazdım.

Özetle şunu söylemek istiyorum. Sevgili Prof. Dr. Feyzullah Eroğlu Hocam iyi ki var, iyi ki yollarımız kesişmiş, iyi ki hayatıma dokunmuş. Kendisi benim hayatıma hep olumlu yönde yön vermiştir.

Feyzullah EROĞLU'na Teşekkür ve Saygıyla

Tuğçe KESKİN

2020 Mezun Yüksek Lisans Öğrencisi

tugcekskn13@gmail.com

Öncelikle size olan minnettarlığımı belirtmek isterim. Eğitim hayatım boyunca öğretilerinizi ve izlediğiniz yöntemler, eleştirel düşünceyi benimsemem ve sorgulayıcı bir zihinle hayata yaklaşmam konusunda bana yardımcı oldu.

Dışarıdan sert görünmenize rağmen, içeride öğrencilerinizi her zaman öğrenmeye teşvik eden bir Hoca olarak hatırlanacaksınız. Sizin gibi bir Hoca tarafından eğitim almak benim için büyük bir onurdur.

Siz, sevdiğim Hocalarımdan birisiniz ve beni yetiştirdiğiniz için size sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca, beni yetiştiren diğer Hocalarım için de size minnettarım. Ömrünüz boyunca üretmeniz ve başarılarınızın artarak devam etmesi dileğimle.

Sevgi ve saygılarımla,